

1/2012

kvartti

NELJÄNNESVUOSIJULKAISU

KVARTALSPUBLIKATION

HELSINGIN KAUPUNGIN TIETOKESKUS

HELSINGFORS STADS FAKTACENTRAL * CITY OF HELSINKI URBAN FACTS

Helsingin kaupunki
Tietokeskus

HELSINGFORS STADS FAKTACENTRAL | CITY OF HELSINKI URBAN FACTS

Neljännesvuosijulkaisu | Kvartalspublikation | Quarterly

Päätoimittaja | Ansvarig redaktör

Editor in Chief

Asta Manninen

Toimittaja | Redaktör | Editor

Vesa Keskinen

Käännökset | Översättning | Translations

Magnus Gräsbeck

s. 3–11 | pp. 3–11 Lingoneer Oy

Kuviot | Figurer | Graphs

Pirjo Lindfors

Taitto | Ombrytning | General Layout

Ulla Nummio

Kansi | Pärm | Cover

Tarja Sundström-Alku

Kansikuva | Pärbild | Coverpicture

Kari Palomäki

Paino | Tryckeri | Print

Tammerprint Oy, Tampere 2012

Julkaisija

Helsingin kaupungin tietokeskus

PL 5500, 00099 Helsingin kaupunki

puh. 09 310 1612

Utgivare

Helsingfors stads faktacentral

PB 5500, 00099 Helsingfors stad

tel. 09 310 1612

Publisher

City of Helsinki Urban Facts

P.O. BOX 5500, FI – 00099 City of Helsinki,

Finland

telephone +358 9 310 1612

Tilaukset, jakelu | Beställningar, distribution

tel. 09 310 36293

tilaukset.tietokeskus@hel.fi

Orders by phone, Distribution

telephone +358 9 310 36293

tilaukset.tietokeskus@hel.fi

ISSN 0788-1576 (painettu)

ISSN 1796-7279 (verkossa)

kvartti 1/2012

★ ASTA MANNINEN

Helsinki 200 vuotta pääkaupunkina –
historiaa ja tulevaisuuteen katsomista, avoimuutta ja yhteistyötä
Helsingfors som huvudstad i 200 år –
historia och en blick in i framtiden, öppenhet och samarbete

3

★ VESA KESKINEN

Nuorten aikaa kuluu ruudun ääressä
De ungas tid vid skärmen

11

★ PETTERI HUUSKA

Helsinkiäisten ympäristöasenteet vuonna 2011
Helsingforsbornas miljöattityder år 2011

20

★ NIINA UUSI-AUTTI

Tieto on voimaa ja yhteistyö ylivoimaa –
Avoimet innovaatioverkot vastaavat kompleksisen toimintaympäristön haasteisiin
Kunskap är makt och samarbete övermakt –
Öppna innovationsnät svarar på utmaningarna från en komplex verksamhetsmiljö

30

★ JAANA LÄHTEENMAA

Pilviä nuorten työttömien aktivoinnin yllä
Mörka moln över aktiverandet av unga arbetslösa

41

★ MARKUS LAINE & MARTTI TUOMINEN Ne ymmärtää katujen todellisuutta – Kokemuksia toisenlaisesta väkivaltatyöstä De förstår verkligheten ute på gatan. Erfarenheter av ett annat slags våldsarbete	50
★ LEILA LANKINEN & KARI PALOMÄKI Tietokeskus Internetissä – jatkuvaa kehittämistä Faktacentralen på webben	64
★ UUTISET NYHETER Muuttoliike tuottaa asuinalueiden etnistä eriytymistä pääkaupunkiseudulla Flyttande leder till etnisk differentiering i huvudstadsregionen	68
Apps4Finland-kisan uumenissa saattaa piillä yllätys Överraskning på lur i tävlingen apps4Finland?	70
★ SUMMARY	73
★ ARTIKKELIT ARTIKLAR 2011	76

Helsinki 200 vuotta pääkaupunkina – historiaa ja tulevaisuuteen katsomista, avoimuutta ja yhteistyötä

Helsingfors som huvudstad i 200 år – historia och en blick in i framtiden, öppenhet och samarbete

Helsinki perustettiin Ruotsin kuninkaan Kustaa Vaasan toimesta vuonna 1550 Vantaanjoen suulle. Uuden kaupungin oli tarkoitus kilpailla Suomenlahden vastarannalla sijaitsevan Tallinnan kanssa Venäjän-kaupasta. Helsingin kasvu oli kuitenkin pitkään hidasta. Paremman sataman takia kaupunki päätettiin siirtää etelämmäksi nykyiselle paikalleen vuonna 1640. Pääkaupungiksi Helsinki nimettiin vuonna 1812, kolme vuotta sen jälkeen kun Suomi oli suurruhtinaskuntana liitetty osaksi Venäjän keisarikuntaa.

Emeritusprofessori Matti Klinge kirjoittaa Helsingin pääkaupungiksi tulosta juhluvuoden teoksessaan *Pääkaupunki – Helsinki ja Suomen valtio 1808–1863* (s.12), että ”Erityisen tärkeää oli melkein kaikkien koko Suomen uutta valtiota kokevien laitosten, yliopisto mukaan lukien, siirtäminen tai perustaminen Helsinkiin 1810-luvulta alkaen. Koko Suomen suurruhtinaskunnan 1800-luvun integroitumisprosessia johdettiin Helsingistä käsin ja Helsinki-keskeisyyden merkeissä”. Helsingin pääkaupungiksi korottaminen käynnisti kaupungin kasvun Suomen väestön, kulttuurin, talouden ja hallinnon keskuksiksi.

Teollistuminen aloitti uuden aikakauden Helsingin kehityksessä. Helsingin tämä kehitys alkoi eurooppalaisiin esikuvaan nähden noin sata vuotta myöhemmin eli vasta 1800-luvun puolivälin jälkeen. Teollistumisen myötä Helsinki alkoi kasvaa nopeasti. Tärkeät liikenneyhteydet luotiin rakentamalla rautatiet Hämeenlinnaan 1862

Helsingfors grundades år 1550 vid mynningen av Vanda å på order av Sveriges kung Gustav Vasa. Syftet med den nya staden var att konkurrera om Rysslandshandeln med Tallinn, som låg på andra sidan Finska viken. Helsingfors växte dock länge långsamt. För att få en bättre hamn beslutade man att flytta staden söderut till sin nuvarande plats år 1640. Helsingfors utsågs till huvudstad år 1812, tre år efter att Finland hade blivit storfurstendöme och en del av kejsardömet Ryssland.

Emeritusprofessor Matti Klinge skriver i sitt jubileumsverk *Pääkaupunki–Helsinki ja Suomen valtio 1808–1863* (s. 12) följande om hur Helsingfors blev huvudstad: ”Särskilt viktigt var att nästan alla inrättningar med anknytning till hela Finlands nya stat, inklusive universitetet, flyttades till eller grundades i Helsingfors från och med 1810-talet. Storfurstendömet Finlands integreringsprocess under 1800-talet styrdes från Helsingfors och ur ett Helsingforscentrerat perspektiv”. När Helsingfors upphöjdes till huvudstad började staden växa till ett centrum för Finlands befolkning, kultur, ekonomi och förvaltning.

Industrialiseringen var startskottet för en ny tidsepok i Helsingfors utveckling. För Helsingfors del inleddes denna utveckling ungefär hundra år senare jämfört med de europeiska förebilderna, det vill säga först efter mitten av 1800-talet. I och med industrialiseringen började Helsingfors växa snabbt. Viktiga trafikförbindelser

ja Pietariin 1870. Asukasluku ylitti 100 000 asukkaan rajan 1900-luvun alussa.

Suurkaupungille tyypillinen ytimeistä reunoille päin etenevä rakentuminen toteutui Helsingissä jo 1950-luvulla. Rakentaminen eteni Helsingin kantakaupungista liitosalueille (alueliitokset 1946 ja 1966). Puolen miljoonan asukkaan raja ylitettiin 1966 ja kasvu jatkui vuoteen 1970. Helsingin väkiluvun kehitys lähti uuteen kasvuun 1980-luvun alussa ja puolen miljoonan raja saavutettiin uudelleen 1993, jonka jälkeen kasvua on jatkunut. Helsingin naapurikunnat Espoo ja Vantaa kasvoivat 1960-luvun puolivälistä lähtien voimakkaasti. Tämän jälkeen voimakas kasvu on siirtynyt kauemmas Helsingin seudun kehysalueen kuntiin.

Kansainvälisyyttä ja monikulttuurisuutta

Helsinki oli 1900-luvun alussa suunnilleen yhtä kansainvälinen kuin nyt, sillä vuonna 1900 kahdeksan prosenttia kaupungin asukkaista oli syntynyt ulkomailla. Osuus aleni vähitellen alle kahteen prosenttiin, mutta vuodesta 1991 maahanmuutto on nopeasti kasvattanut ulkomaalaistaustaisen väestön osuuden. Vuoden 2011 alussa Helsingissä asui 63 475 vieraskielistä eli muun kuin suomen- tai ruotsinkielistä edustaen reilut 11 prosenttia kaupungin väestöstä. Suurimmat vieraskielisten ryhmät puhuvat äidinkielenään venäjää, viroa, somalia ja englantia. Vieraskielisten osuus muualla Helsingin seudulla oli 7 prosenttia ja alle kolme prosenttia muualla Suomessa. Espoossa vieraskielisten osuus oli 9 prosenttia ja Vantaalla 10 prosenttia.

Helsingin seudulla vieraskielisen väestön määrä on kaksinkertaistunut 2000-luvulla, kun kotimaankielisten määrä on lisääntynyt vain 5 prosenttia. Vuoteen 2030 mennessä vieraskielisen väestön määrän on ennustettu 2,5-kertaistuvan nykyisestä ja kasvavan lähes 150 000 henkilöllä eli enemmän kuin kotimaankielisten. Myös työelämässä muutos tulee olemaan huomattava, sillä seudun työikäisen väestön määrän kasvu perustuu vahvasti ulkomaiseen muuttoliikkeeseen.

skapades genom att bygga järnvägen till Tavastehus år 1862 och till S:t Petersburg år 1870. Invånarantalet överskred 100 000 i början av 1900-talet.

Det för storstäder vanliga byggandet från kärnan ut mot kanterna genomfördes i Helsingfors redan på 1950-talet. Byggandet framskred från Helsingfors innerstad till de införlivade områdena (inkorporering av områden 1946 och 1966). Invånarantalet överskred en halv miljon år 1966 och tillväxten fortsatte fram till år 1970. Utvecklingen av folkmängden i Helsingfors ökade igen i början av 1980-talet och gränsen på en halv miljon nåddes igen 1993, varefter tillväxten har fortsatt. Helsingfors grannkommuner Esbo och Vanda växte kraftigt från och med mitten av 1960-talet. Därefter har den kraftiga tillväxten flyttats längre bort till kranskommunerna i Helsingforsregionen.

Internationalism och kulturell mångfald

I början av 1900-talet var Helsingfors ungefär lika internationellt som nu. År 1900 var åtta procent av invånarna födda utomlands. Andelen minskade så småningom till under två procent, men från och med år 1991 har invandringen snabbt ökat andelen invånare med utländsk bakgrund. I början av år 2011 bodde det i Helsingfors 63 475 personer som hade ett främmande modersmål, det vill säga annat modersmål än finska eller svenska. Dessa utgjorde drygt elva procent av stadens befolkning. De största grupperna med främmande modersmål har ryska, estniska, somaliska och engelska som modersmål. Andelen invånare med ett främmande modersmål uppgick till sju procent annanstans i Helsingforsregionen och till tre procent på annat håll i Finland. I Esbo utgjorde andelen invånare med ett främmande modersmål nio procent och i Vanda tio procent.

I Helsingforsregionen har antalet invånare med ett främmande modersmål fördubblats under 2000-talet, medan antalet med finska eller svenska som modersmål har ökat med endast fem procent. Det har prognostiserats att antalet invånare med främmande modersmål kommer år

Helsingin kaupunginvaltuuston juhlapäätös

Samanaikaisesti pääkaupungiksi tulon 200-vuotisjuhlavuoden kanssa Helsinki toteuttaa maailman muotoilupääkaupunkivuotta WDC12, World Design Capital 2012. Suurina merkki-vuosina Helsingissä on tehty erityinen valtuustopäätös kulloinkin ajankohtaisesta panostuksesta tulevaisuuden hyväksi. Helsinki 200 vuotta pääkaupunkina -juhlavuoden kunniaksi kaupunginvaltuusto päätti juhlapäätöksessään 11.4.2012 myöntää kymmenenmiljoonan euron erillismäärärahan helsinkiläisten nuorten koulutus- ja työmahdollisuuksien turvaamiseksi sekä syrjäytymisen ehkäisemiseksi. Pääkaupunki kiinnittää huomiota tämän päivän nuoriin ja tuleviin sukupolviin ja haluaa juhlapäätöksellään lisätä mahdollisuuksia nuorten osallistumiseksi yhteiskuntaan.

Helsinki 200 vuotta pääkaupunkina -juhlaseminaari ja -vastaanotto kutsuvieraille järjestettiin Finlandia-talossa 12.4.2012. Juhlaseminaarissa puhuivat Helsingin kaupunginjohtaja Jussi Pajunen, tasavallan presidentti Sauli Niinistö, Tukholman pormestari Sten Nordin, Turun kaupunginjohtaja Aleksis Randell, Pietarin kuvernööri Georgy S. Poltavchenko ja emeritusprofessori Matti Klinge. Loppupuheenvuoron piti eduskunnan puhemies Eero Heinäluoma. Seminaarin paneelikeskustelussa pohdittiin sitä, kuinka Helsinkiä tulee kehittää seuraavat 200 vuotta.

Kaupunginjohtaja Pajunen loi katseen Helsingin ainutlaatuisen historiaan ja sen tuomaan perintöön. Hän totesi, että Ruotsin vallan ajalta meillä on perintönä hyvät pohjoismaiset yhteydet, hyvinvointivaltion malli ja vahva kunta. Venäjänvallan ajalta on infrastruktuuria, talouden kehittymistä ja kansainväliset yhteydet. Kaupunginjohtaja Pajunen pohti myös ajankohtaisia haasteita ja tulevaisuutta. Informaatiotekniikka ja siihen yhdistetyt uudet toimintamallit sekä tiedon saavutettavuus tarjoavat uudenlaisia mahdollisuuksia vuorovaikutukseen ja kansalaisvaikuttamiseen. Maailman muotoilupääkaupunkivuosi WDC12 nostaa muotoilun suomalaisia yh-

2030 att vara 2,5-faldigt jämfört med dagsläget och öka med nästan 150 000 personer, det vill säga mer än antalet med finska eller svenska som modersmål. Även inom arbetslivet kommer förändringen att vara betydande, eftersom ökningen i antalet invånare i arbetsför ålder i regionen starkt grundar sig på flyttningsrörelsen från utlandet.

Helsingfors stadsfullmäktiges jubileumsbeslut

Samtidigt som Helsingfors firar sitt 200-årsjubileum som huvudstad är staden världens designhuvudstad WDC12, World Design Capital 2012. Under stora märkesår har man i Helsingfors fattat ett särskilt fullmäktigebeslut om en aktuell satsning för framtida väl. Till ära av jubileumsåret Helsingfors 200 år som huvudstad, beslutade stadsfullmäktige vid sitt jubileumsmöte den 11 april 2012 att bevilja ett särskilt anslag om tio miljoner euro för att trygga utbildnings- och arbetsmöjligheter för unga Helsingforsbor och för att förebygga utslagning. Huvudstaden fäster uppmärksamhet vid dagens unga och kommande generationer och vill genom sitt jubileumsbeslut öka de ungas möjligheter att vara delaktiga i samhället.

Den 12 april 2012 ordnades jubileumsseminariet och -mottagningen Helsingfors 200 år som huvudstad för inbjudna gäster i Finlandiahuset. Vid jubileumsseminariet hölls tal av Helsingfors stadsdirektör Jussi Pajunen, republikens president Sauli Niinistö, Stockholms finansborgarråd Sten Nordin, Åbo stadsdirektör Aleksis Randell, guvernören för S:t Petersburg Georgy S. Poltavchenko och emeritusprofessor Matti Klinge. Slutinlägget hölls av riksdagens talman Eero Heinäluoma. I seminariets paneldiskussion reflekterade man över hur Helsingfors ska utvecklas under de nästföljande 200 åren.

Stadsdirektör Pajunen riktade blicken mot Helsingfors unika historia och dess arv. Han konstaterade att vi som ett arv från den svenska tiden har goda nordiska kontakter, välfärdsstatsmodel-

distäväksi tekijäksi ja on laajasti yhdessä tekemistä. WDC12-vuotta totutetaan Helsingin, Espoon, Vantaan, Kauniaisten ja Lahden kaupunkien että yliopistojen, yritysten ja monien muiden toimijoiden kanssa. Rakentaminen ja panostus kulttuuriin ja taiteeseen ovat investointeja tulevaisuuteen. Kaupunginjohtaja Pajunen nosti nuorten hyvinvoinnin erittäin keskeiseksi asiaksi ja viittasi kaupunginvaltuuston juhlapäätökseen erillismäärärahasta nuorten hyväksi.

Tasavallan presidentti Sauli Niinistö totesi puheessaan, että ”kansainvälisyys on ollut tärkeä osa Helsingin historiaa jo ennen kaupungin nousua pääkaupungiksi. Vasta viime vuosina Helsingin vieraskielisen väestön osuus on saavuttanut saman tason, noin kymmenesosan koko maan väestöstä, missä se oli sata vuotta sitten”. Presidentti Niinistö jatkoi: ”Helsinki on helsinkiläisten kotikaupunki, ja maamme pääkaupunkina kaikkien suomalaisten oma kaupunki. On Suomen ja suomalaisten etu, että Helsingin ja muun Suomen suhteet ovat nyt ja tulevaisuudessa mutkattomat ja toimivat.

Jokainen uusi yritys ja työpaikka Suomessa koituu koko maan ja sen asukkaiden hyvinvoinnin hyväksi, sijaitsi se sitten Helsingissä tai Utsjoella.” Tasavallan presidentti Niinistö korosti avoimuutta uusille ajatuksille ja ihmisille menestystekijänä ja toivotti helsinkiläisille ja kaikille suomalaisille onnea ja menestystä työssä koko Suomen hyväksi nyt ja tulevaisuudessa.

Tukholman kaupungin pormestari Sten Nordin aloitti puheensa: ”Att som Stockholms finansborgarråd gratulera Helsingfors på dess 200-årsdag som huvudstad är inte bara en ära och ett nöje. Det känns också lite som att delta i uppvaktningen av en avhållen släkting. För våra båda städer är, liksom våra länder, i många avseenden som syskon.” Pormestari Nordin alleviivasi Tukholman ja Helsingin läheisiä suhteita ja viittasi globalisaatiokehitykseen ja Eurooppa-yhteistyöhön, joiden myönteisten vaikutusten lisäksi on tarvetta ylläpitää hyviä suhteita lähimpiin naapureihin, ”heihin jotka asuvat samalla kadulla glo-

len och starka kommuner. Från den ryska tiden har vi infrastruktur, ekonomisk utveckling och internationella kontakter. Stadsdirektör Pajunen reflekterade även över aktuella utmaningar och framtiden. Informationstekniken och de nya verksamhetsmodeller som förknippas med den samt tillgängligheten till information ger nya möjligheter till växelverkan och medborgarinflytelse. Världens designhuvudstadsår WDC12 lyfter fram formgivning som en faktor som förenar finländarna och som i stor utsträckning är något som genomförs gemensamt. WDC12-året genomförs i samarbete mellan städerna Helsingfors, Esbo, Vanda, Grankulla och Lahtis samt universiteten, företag och många andra aktörer. Byggnad och satsningar på kultur och konst är framtidsinvesteringar. Stadsdirektör Pajunen lyfte fram de ungas välfärd som en mycket central fråga och hänvisade till stadsfullmäktiges jubileumsbeslut om ett särskilt anslag för de ungas väl.

Republikens president Sauli Niinistö konstaterade i sitt tal att ”internationaliseringen har varit en viktig del av Helsingfors historia redan innan staden blev huvudstad. Först under de senaste åren har antalet invånare med främmande modersmål uppnått samma nivå, ungefär en tiondel av hela landets befolkning, där den låg för hundra år sedan”. President Niinistö fortsatte: ”Helsingfors är Helsingforsbornas hemstad och som huvudstaden i vårt land alla finländares egen stad. Det är i Finlands och finländarnas intresse att relationerna mellan Helsingfors och övriga Finland nu och i framtiden är okomplicerade och fungerande.

Varje nytt företag och varje ny arbetsplats i Finland gagnar hela landets och dess invånares välbefinnande, oberoende av om företaget eller arbetsplatsen finns i Helsingfors eller i Utsjoki”. Republikens president Niinistö betonade att öppenhet för nya idéer och människor är en framgångsfaktor och önskade Helsingforsborna och alla finländare lycka och framgång i arbetet för hela Finlands väl nu och i framtiden.

baalia kylää”. Tämä pätee erityisesti meidän kahden pääkaupunkeihimme, päätteli pormestari Nordin. Pormestari Nordin totesi, että Tukholma ja Helsingillä on enemmän yhdistäviä piirteitä kuin erottavia. Tunnusomaista molemmille pääkaupungeille on mm. nopea kasvu ja tietointensiiviset työmarkkinat, jotka tarjoavat merkittävästi työpaikkoja erityisesti rahoituksen, tekniikan ja tutkimuksen aloilla. Luovien alojen merkitys havainnollistuu Helsingissä, joka juuri tänä vuonna on nimetty myös maailman muotoilu-pääkaupungiksi.

Turun kaupunginjohtaja Aleksí Randell nosti esille Turun ja Helsingin yhteistyötä ja yhteisiä intressejä, erityisesti Itämeren ja kansainvälisyyden. Kaupunginjohtaja Randell tarkasteli myös neljän kaupungin – Tukholman, Turun, Helsingin ja Pietarin- taloudellista ja kulttuurista yhteistyötä, jota hän luonnehti Euroopan sisäiseksi kehityskäytäväksi.

Pietarin kuvernööri Georgy S. Poltavchenko tarkasteli aikaa ennen Suomen suuruhtinaskunnan syntyä, Suuruhtinaskunnan aikaa ja tämän päivän Helsinkiä ja Suomea. Hän kiinnitti huomiota suurmiesten merkitykseen historiassa, yhteistyöhön ja vuorovaikutukseen sekä Helsingin jälleenrakennuskomitean määrätietoiseen ja nopeasti tulosta tuottavaan työhön. Kuvernööri korosti Helsingin ja Pietarin kauppaja- ja taloussuhteiden merkitystä ja kulttuurien välistä vuorovaikutusta. Helsinki on Pietarille ystävällinen ja hyvä naapuri että luotettava yhteistyökumppani. Tällä hetkellä koulutus ja innovaatiotoiminta ovat yhteistyön painopisteitä, arvioi kuvernööri Poltavchenko. Hän piti myös Tukholman, Turun, Helsingin ja Pietarin kehityskäytävää sekä ajankohtaisena että kannatettavana. Kuvernööri Poltavchenko toivotti upealle ja vieraanvaraiselle Helsingille ja Suomelle menestystä ja asukkaille hyvinvointia.

Emeritusprofessori Matti Klinge korosti, että Helsingin pääkaupungiksi korottamisessa oli kyse kansakunnan muodostamisesta ja pääkaupungin identiteetin luomisesta. Näin emeritus-

Stockholms stads finansborgarråd Sten Nordin inledde sitt tal enligt följande: ” Att som Stockholms finansborgarråd gratulera Helsingfors på dess 200-årsdag som huvudstad är inte bara en ära och ett nöje. Det känns också lite som att delta i uppvakningen av en avhållen släkting. För våra båda städer är, liksom våra länder, i många avseenden som syskon.” Finansborgarrådet Nordin betonade den nära kontakten mellan Stockholm och Helsingfors och hänvisade till globaliseringsutvecklingen och det europeiska samarbetet, som förutom sina positiva effekter medför ett behov av att upprätthålla goda relationer till de närmaste grannarna, ”till dem som bor på samma gata i den globala byn”. Detta stämmer särskilt in på våra två huvudstäder, konstaterade finansborgarrådet Nordin. Han konstaterade också att Stockholm och Helsingfors har mer som förenar dem än som skiljer dem åt. Kännetecknande för de båda huvudstäderna är bland annat en snabb tillväxt och kunskapsintensiva arbetsmarknader som ger arbetsplatser särskilt inom finans-, teknik- och forskningsbranschen. Betydelsen av kreativa branscher blir åskådlig i Helsingfors som detta år även har utnämnts till världens designhuvudstad.

Åbo stadsdirektör Aleksí Randell lyfte fram samarbetet mellan Åbo och Helsingfors och de gemensamma intressena särskilt i fråga om Östersjön och internationaliseringen. Stadsdirektör Randell betraktade även det ekonomiska och kulturella samarbetet mellan fyra städer – Stockholm, Åbo, Helsingfors och S:t Petersburg. Han karakteriserade samarbetet som den interna utvecklingskorridoren i Europa.

Guvernören för S:t Petersburg Georgy S. Poltavchenko betraktade tiden före uppkomsten av storfurstendömet Finland, tiden under storfurstendömet och dagens Helsingfors och Finland. Han fäste uppmärksamhet vid stormännens betydelse i historien, samarbetet och växelverkan samt Helsingfors återuppbyggnadskommittés målmedvetna arbete som snabbt gav resultat. Guvernören betonade betydelsen av handels-

professori Klinge kirjoittaa teoksessaan *Pääkaupunki – Helsinki ja Suomen valtio 1808–1863* (s. 479): ”Helsinki oli 1812 muodostettu pääkaupungiksi Suomen ja Pietarin intressien leikkauspisteeseen, ja tästä asemasta käsin se oli merkittävästi edistynyt 1860-luvun alkuun tultaessa. Silloin Helsinki ja Suomi osoittivat olevansa kansalaisyhteiskunnan ja parlamentaarisen valtiollisen kehitystason tasalla. Helsinki oli muodostunut virkamiehien, yliopiston opettajien ja nuorison, liikenneyhteyksien sekä vihdoinkin lehdistön ja poliittisen mielipiteenmuodostuksen ja muiden kansalaisyhteiskunnan muotojen suomalaisiksi keskuksiksi. Niiden varaan rakentui sitten vähitellen myös talouselämän johtoasema.”

Juhlaseminaarin paneelissa käytiin vilkasta ja luovaa keskustelua siitä, miten Helsinkiä tulisi kehittää seuraavat 200 vuotta.

Eduskunnan puhemies Eero Heinäluoma piti loppupuheenvuoron. Hän pitää Helsingin kehitystarinaa hienona ja totesi, ettei Helsingin tämän päivän menestys ole ristiriidassa muun Suomen kanssa. Hän antoi tunnustusta Helsingin kaupungin johdolle, joka on saanut aikaan koko Suomen tulevaisuuden kannalta merkittäviä hankkeita esim. WDC12. Guggenheim-museo on myös rohkea hanke. Kehityksen jatkuminen haastaa uusien ratkaisujen hakemiseen.

Pää ja sydän – Helsinki 200 vuotta pääkaupunkina -juhlanäyttely (4.4.2012–17.6.2012). Virka Gallerian Pää ja sydän -näyttely kertoo Helsingistä, jonka Keisari Aleksanteri I korotti 8.4.1812 Suomen suuriruhtinaskunnan pääkaupungiksi. Näyttely vastaa moniin kysymyksiin Helsingin kehitystarinasta pääkaupunkina: Miten tulipalossa kärsineestä pikkukaupungista tuli Suomen pääkaupunki? Miten se on muuttunut moderniksi kaupungiksi, vallan ja hallinnon työssijaksi, kulttuurin ja elinkeinoelämän päämajaksi? Ja mitä tulevaisuus mahtaa tuoda tullessaan?

Muistot kaupungin tapahtumista risteilevät eri aikakausien rytmissä sekä sodan ja rauhan aikojen vuorottelussa. Helsingin asukkaat ovat

och ekonomiska relationerna mellan Helsingfors och S:t Petersburg och den interkulturella växelverkan. Helsingfors är en vänlig och god granne till S:t Petersburg och dessutom en pålitlig samarbetspartner. För tillfället utgör utbildningen och innovationsverksamheten tyngdpunkterna för samarbetet, bedömde guvernör Poltavchenko. Han ansåg även att utvecklingskorridoren mellan Stockholm, Åbo, Helsingfors och S:t Petersburg är aktuell och får understöd. Guvernör Poltavchenko önskade det ståtliga och gästfria Helsingfors och Finland framgång och invånarna välmåga.

Emeritusprofessor Matti Klinge betonade att det vid upphöjningen av Helsingfors till huvudstad var fråga om att bilda en nation och att skapa en identitet för huvudstaden. Så här skriver emeritusprofessor Klinge i sitt verk *Pääkaupunki – Helsinki ja Suomen valtio 1808–1863* (s. 479): ”År 1812 hade Helsingfors gjorts till huvudstad i skärningspunkten för Finlands och S:t Petersburgs intressen och i denna position hade staden gjort väsentliga framsteg vid ingången av 1860-talet. Då visade Helsingfors och Finland att de uppmått nivån för medborgarsamhället och det parlamentariska statliga utvecklingsstadiet. Helsingfors hade blivit det finländska centret för tjänstemannakåren, universitetslärare och ungdomar, trafikförbindelser samt slutligen även för pressen och den politiska åsiktsbildningen samt övriga former av medborgarsamhället. På dem byggdes sedan så småningom även den ledande ställningen inom det ekonomiska livet.”

Paneldebatten vid jubileumsseminariet var en livlig och skapande diskussion om hur Helsingfors borde utvecklas under de följande 200 åren.

Slutinlägget hölls av riksdagens talman Eero Heinäluoma. Han anser att Helsingfors utvecklingsberättelse är fin och konstaterade att Helsingfors framgång i dagens läge inte står i konflikt med det övriga Finland. Han lovordade Helsingfors stads ledning som har åstadkommit betydande projekt med tanke på hela Finlands framtid,

tulleet läheltä ja kaukaa ja siksi kaupungissa ku-koistavat monenlaiset kulttuuriset yhteisöt, us-
konnot ja kielet. Kaupungin 200 vuoteen pääkau-
punkina liittyy suuria muistoja, taisteluja olemas-
saolosta ja tähtihetkiä. Samalla pääkaupunki
katsoo eteenpäin ja ennakoi tulevaa.

Helsingin historian tutkimista ja tarkastelua
tulemme jatkamaan tämän vuoden Kvartti-leh-
den kolmannessa numerossa syksyllä.

Helsinki 200 vuotta pääkaupunkina -juhla-
seminaarissa nousi esille monia tulevaisuuden
kannalta merkittäviä kysymyksiä, jotka haastavat
myös kaupunkitiedon ja -tutkimuksen. Tässä
Kvartissa on mm. nuorten arkea käsitteleviä
artikkeleita.

Asta Manninen
johtaja

till exempel WDC12. Också Guggenheim-muse-
et är ett djärvt projekt. För att utvecklingen ska
fortsätta måste man söka efter nya lösningar.

Jubileumsutställningen Huvud och hjärta –
Helsingfors 200 år som huvudstad (4.4.2012–
17.6.2012). Utställningen Huvud och hjärta på
Virka Galleri berättar om Helsingfors som kejsar
Alexander I upphöjde till huvudstad för storfur-
stendömet Finland den 8 april 1812. Utställning-
en ger svar på många frågor om Helsingfors ut-
veckling som huvudstad: Hur blev den lilla sta-
den som råkat ut för en brand Finlands huvud-
stad? Hur har staden blivit en modern stad, en
högborg för makt och förvaltning, ett centrum för
kultur och näringsliv? Och vad kan framtiden
föra med sig?

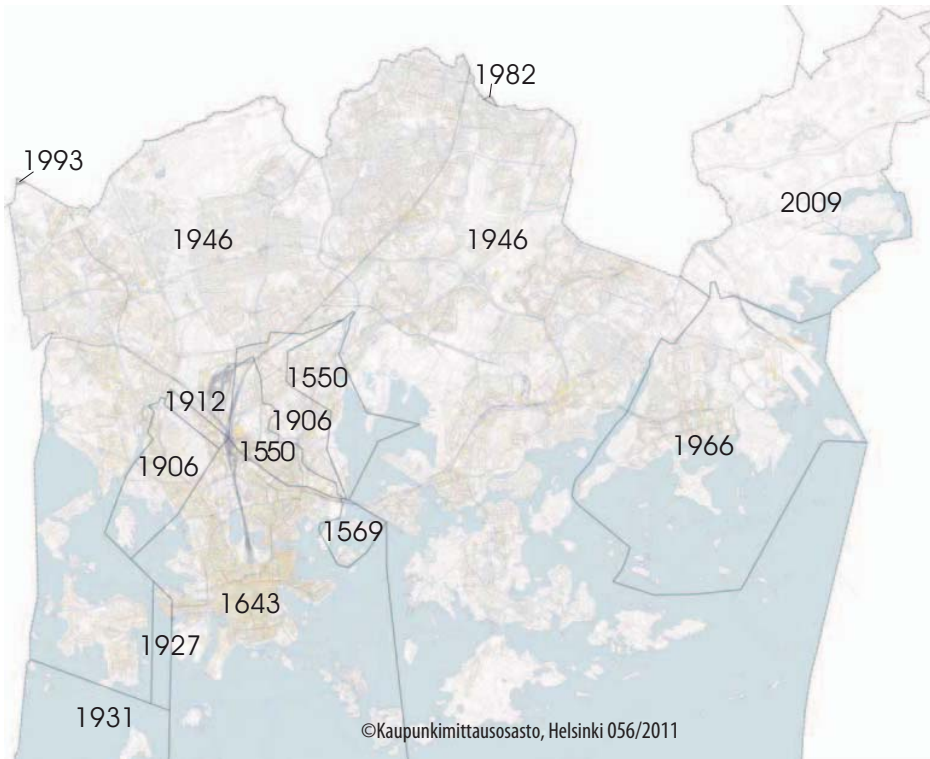
Minnen om stadens händelser kretsar omk-
ring i de olika tidsepokenas rytm och i en växling
mellan krig och fredstider. Invånarna i Helsing-
fors har kommit från när och fjärran och därför
blomstrar många slags kulturella gemenskaper,
religioner och språk i staden. Till stadens 200 år
som huvudstad förknippas stora minnen, strider
om existens och höjdpunkter. Samtidigt riktar
huvudstaden blicken framåt och förutspår
framtiden.

Vi kommer att fortsätta undersöka och forska
i Helsingfors historia i det tredje numret av
Kvartti på hösten.

Under jubileumsseminariet Helsingfors som
huvudstad i 200 år lyftes det fram många väsentli-
ga frågor med tanke på framtiden. Dessa utmanar
även stadsinformationen och -forskningen. Det-
ta nummer av Kvartti innehåller bland annat
artiklar om ungdomarnas vardag.

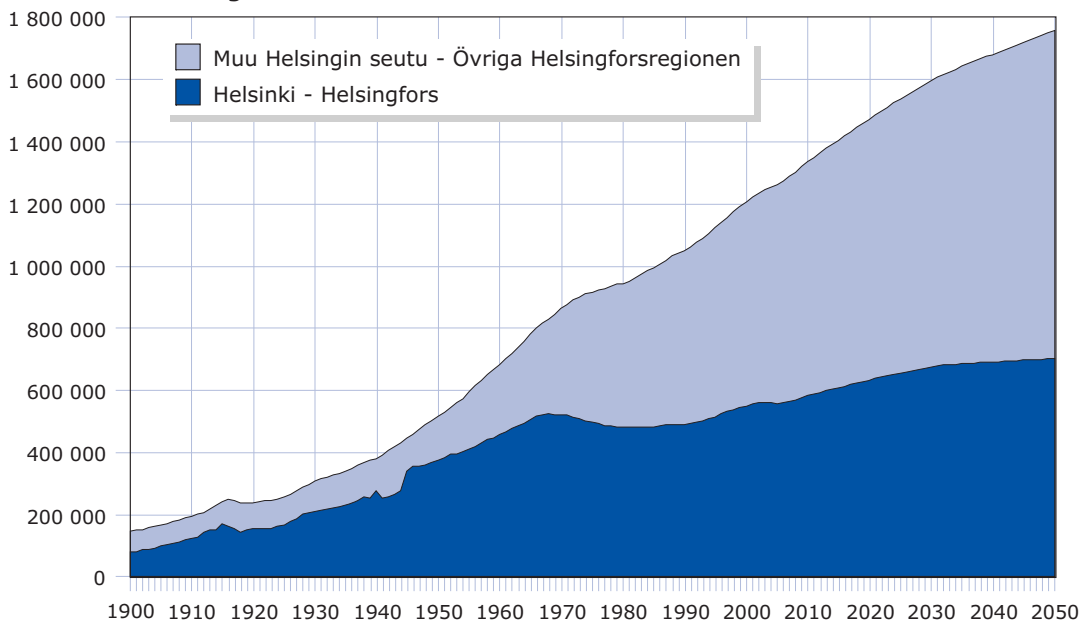
Asta Manninen
direktör

Helsingin kaupungin alueellinen laajeneminen kaupungin perustamisvuodesta 1550 nykypäivään
Helsingfors tillväxt till nya områden från stadens grundande år 1550 till idag

Helsingin ja Helsingin seudun väkiluku vuosina 1900–2011 ja ennuste vuosille 2012–2050
Befolkningen i Helsingfors och Helsingforsregionen 1900–2011 och prognos för 2012–2050

Väestö - Befolkning

Nuorten aikaa kuluu ruudun ääressä

De ungas tid vid skärmen

Artikkelissa kerrotaan, kuinka paljon aikaa Helsingin nuoret viettävät arkisin ruudun ääressä. Ruutuaikaan kuuluvat television katselu, tietokone- ja konsolipelaaminen sekä sosiaalisen median käyttö. Tiedot perustuvat keväällä 2011 kerättyyn Nuoret Helsingissä 2011 -tutkimuksen aineistoon. Tutkimukseen vastasi reilut 1 400 iältään 11–19-vuotiaasta nuorta. Tässä tarkastelussa ovat mukana peruskoulun ja lukion oppilaat. Tutkimuksen tuloksia on julkaistu artikkelimuodossa syyskuusta 2011 alkaen tutkimuksen omilla nettisivuilla.

Sosiaalinen media hyvin hallussa

Kevään 2011 kyselyn yksi keskeinen tulos oli, että sosiaalisen median (Facebook, Twitter, wiki, blogit, chatit, keskustelupalstat jne.) käyttö on nuorten keskuudessa hyvin yleistä. Reilu kymmenen vuotta sitten vastaavan yleistä oli kännykän käyttö. Vuonna 2000 Helsingin 10–18-vuotiaista 68 prosentilla oli käytössään kännykkä (Keskinen 2001, 106).

Tytöt ovat ottaneet sosiaalisen median laajemmin käyttöön kuin pojat. Netissä surffataan sitä vastoin hyvin yhtäläisesti. Pojat ovat puolestaan enemmän peliorientoituneita.

On suhteellisen harvinaista, että jokin tekninen laite tai ohjelmisto on enemmän tyttöjen

Artikeln berättar om hur mycket tid unga i Helsingfors tillbringar vid TV, dator och spelkonsoler och hur mycket tid de lägger ner på umgänge via sociala media. Uppgifterna grundar sig på Nuoret Helsingissä 2011 (de unga i Helsingfors), en undersökning som våren 2011 gjordes bland unga i Helsingfors. Enkäten besvarades av drygt 1 400 unga i åldern 11–19 år. Det handlar alltså om elever i grundskolan och gymnasiet. Rönen har allt sedan september 2011 utgivits i artikelform på enkätens egen sajt.

Bra koll på sociala media

Ett centralt rön av enkäten våren 2011 var att användning av sociala media (Facebook, Twitter, wiki-media, bloggar, chattande, diskussionsforum etc.) är mycket allmänt bland unga. För drygt tio år sedan var det mobiltelefon som de unga använde i motsvarande grad. År 2000 hade 68 procent av 10–18-åringarna mobiltelefon (Keskinen 2001, 106).

Flickorna har i högre grad än pojkar tagit de sociala media till sig. Webbsurfande däremot är mycket jämnt fördelat, medan pojkar för sin del är mera spelriktade.

Det är relativt ovanligt att tekniska apparater eller program är vanligare bland flickor än pojkar. Teknologi och underhållningselektronik har tra-

Taulukko 1. Tietokonepelaaminen (yksin, kavereiden kanssa tai netissä), netissä surffailu sekä sosiaalisen media käyttö (Facebook, Irc galleria, chat) Helsingissä 2011, 11–19-vuotiaat

Tabell 1. Datorspelande (ensam, med kompisar eller på webben), webbsurfande samt bruk av sociala media (Facebook, Irc-galleria, chat) bland 11–19-åringar i Helsingfors 2011

	Lähes päivittäin Nästan dagligen	Viikoittain Veckovis	Kuukausittain Månatligen	Harvemmin Mindre ofta	Ei lainkaan Inte alls	%	N
Internetissä surffailu Surfande på Internet	65,9	18,6	5,9	6,9	2,6	100	1 365
Sosiaalisessa mediassa Umgänge i sociala media	62,9	14,2	3,8	6,4	12,6	100	1 362
Tietokone- ja konsolipelaaminen Dator- och konsolspel	38,5	23,7	10,6	16,5	10,7	100	1 382

(yksin, kavereiden kanssa tai netissä) - (ensam, med kompisar eller på webben)

kuin poikien käyttämä. Teknologia ja viihde-elektronikka ovat perinteisesti kuuluneet poikien kiinnostuksen kohteisiin. Viestintäteknologia näyttää olevan tästä poikkeus. Vuoden 2000 Helsingin nuorten harrastus- ja vapaa-aikatutkimuksessa (Keskinen 2001, 106) matkapuhelin oli yleisempi tytöillä kuin pojilla. Sosiaalisen median suhteen tilanne on sama. Tytöistä sosiaalista mediaa käyttää päivittäin 64 %, pojista 55 %. Syynä poikien vähäisempään virtuaaliseen yhteydenpitoon on se, että poikien aika kuluu enemmän tietokone- ja nettipelien ääressä (vrt. kuvio 1).

Tutkimuksen esitutkimusvaiheessa mukana olleen Anna Anttilan (2012) mukaan: ”Varhaisnuoruudessa ja nuoruudessa tytöt pohtivat ja käsittelevät paljon ihmissuhteita, ja sosiaalinen media tarjoaa tähän nykyiset erinomaiset mahdollisuudet. Keskustelupalstat ja kanssakäyminen toisten kanssa myös visuaalisesti (kuvien kommentoiminen) ovat enemmän tyttöjen juttu. Asioiden jakaminen yhdessä ja tekeminen vailla peleihin liittyvää kilpailun ulottuvuutta on tyypillistä tyttökulttuureille, ja nyt kun tietotekniikalla voi tehdä muutakin kuin koulutöitä tai pelata, tytötkin käyttävät sitä enemmän.”

Ulkomaalaistaustaiset ja ruotsinkieliset nuoret olivat yhtäläillä tietokone- ja konsolipelien sekä netin käyttäjiä.

Tietokoneen hyötykäyttö

Tietokoneen ja netin hyötykäyttö ei ole niin yleistä kuin netissä surffailu tai sosiaalisen median käyt-

tionellit varit föremål för främst pojars intresse. Men kommunikationsteknologin tycks vara ett undantag. Vid en enkät om hobbyn och fritidssysselsättningar bland unga i Helsingfors år 2000 (Keskinen 2001, 106) var mobiltelefon vanligare bland flickor än pojkar. Samma gäller nu för sociala media: 64 procent av flickorna använder sociala media dagligen, mot 55 procent av pojkarna. Orsaken till mindre virtuell kontakt bland pojkar är att de lägger ner mera tid på datorspel och webbspel (jfr. Figur 1).

Anna Anttila, som var med i enkätens förundersökningskedje, konstaterar (2012) att flickor redan lite före tonåren och under tonåren funderar och jobbar på människorelationer, och till detta ger de sociala media numera utmärkta möjligheter. Olika diskussionsforum och även visuellt umgänge med andra (kommentering av bilder) är mera en ”grej” för flickor. Att dela saker och ting och att syssla med något utan den tävlingsdimension som spelen innebär är typiskt för flickkultur. Och nu, då man med datateknik kan göra också annat än skolarbete eller spela, utnyttjar också flickorna den i högre grad.

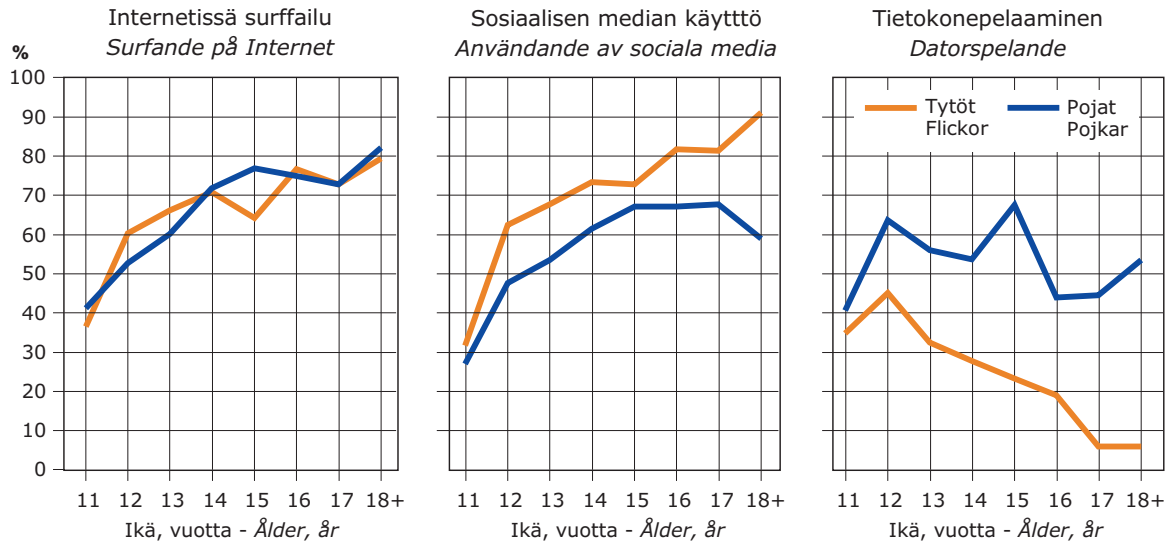
Även ungdomar med utländsk bakgrund och svenskspråkiga ungdomar är flitiga användare av dator- och konsolspel och Internet.

Nyttobruk av datorn

Nyttobruk av dator och Internet är inte lika vanligt som surfande och umgänge via sociala media. Detta är naturligt: nyttobruk av webben (dvs. Internet, ”nätet”) gäller i högre grad dem som är

Kuvio 1. Päivittäinen netissä surffailu, tietokone- ja konsolipelaaminen sekä sosiaalisen media käyttö iän ja sukupuolen mukaan Helsingissä 2011 (N=1 382)

Figur 1. Dagligt surfande på webben, spelande på dator och konsoler samt bruk av sociala media enligt ålder och kön i Helsingfors 2011 (N=1 382)

Taulukko 2. Tietokoneen hyötykäyttö (kirjoitusohjelmat, tiedonhaku, taulukkolaskenta) sukupuolen mukaan Helsingissä 2011 (N= 1353)

Tabell 2. Nyttobruk av dator (skrivprogram, faktaletning, tabellräkning) enligt kön i Helsingfors (N= 1353)

	Lähes päivittäin Nästan dagligen	Viikoittain Veckovis	Kuukausittain Månatligen	Harvemmin Mindre ofta	Ei lainkaan Inte alls	%	N
Tietokoneen hyötykäyttö Nyttoanvändning av dator	15,5	22,3	20,4	25,5	16,3	100	1 353
Tytöt Flickor	15,7	24,3	22	25,2	12,8	100	765
Pojat Pojkar	15,1	19,7	18,4	25,9	20,9	100	588

tö. Tämä on luonnollista. Tietokoneen hyötykäyttö koskee enemmän työelämässä mukana olevia kuin koululaisia. Joka tapauksessa reilu kolmannes nuorista hyödyntää tietokonetta viikoittain kirjoitus- ja laskukoneena sekä tiedonhaussa. Hyötyohjelmia tarvitaan toki myös koulutyössä. Lukiolaisista yli puolet kertoi käyttävänsä säännöllisesti kysytyjä hyötyohjelmia.

TV:n katsominen on vähentynyt

Television merkitys on nuorille nyt selvästi vähäisempi kuin kymmenen vuotta sitten. Tietokone on vienyt aikaa perinteiseltä television katseulta. Television katselutottumukset ovat myös muuttuneet. Kaikkia nuoria, saati kaikkia suomalaisia, kiinnostavia ohjelmia ei enää ole. Eipä niitä

med i arbetslivet än skolelever. Det oaktat nyttjar en dryg tredjedel av de unga veckovis datorn som skriv- och räknemaskin och för att leta fakta. Och visst behövs nyttoprogrammen i skolarbetet också. Över hälften av gymnasisterna uppgav att de regelbundet nyttjade de nyttoprogram som nämndes i enkäten.

TV-tittandet har minskat

Televisionen har en klart mindre betydelse för unga idag än för tio år sedan. Datorn har erövrat tid av det traditionella TV-tittandet. Och tittarnorna har förändrats. Det finns inga sändningar som intresserar alla unga, än mindre alla finländare. I och för sig fanns väl inga sådana längre för tio år sedan heller. En del program såsom Salatut elä-

toisin tainnut ollut kymmenen vuotta sittenkään. Joitakin ohjelmia (Salatut elämät, Big Brother, Tanssii tähtien kanssa jne.) kyllä seurataan, mutta ei välttämättä reaaliaikaisesti vaan netistä itselle sopivana aikana. Televisio, internet ja kännykkä ovat käytännössä jo integroituneet yhdeksi laitteeksi – älypuhelimeksi.

Taulukko 3. Television katsominen (11–19-vuotiaat) Helsingissä vuosina 2000 ja 2011

	2000	2011
Yli 4 tuntia	11,9	4,1
2–4 tuntia	39,3	17,3
1–2 tuntia	34,5	40,8
Alle tunti	12,9	31,2
Ei lainkaan	1,4	6,7
%	100	100
N	2 531	1 380

Valtakunnallisesti ja todennäköisesti myös Helsingissä pätee se, että lapset ja nuoret katselevat televisiota selvästi keskimääräistä vähemmän. Lapsuus- ja nuoruusvuosien jälkeen katseluaika lisääntyy systemaattisesti iän myötä (Sauri 2010, 57).

Lähes kaikki ovat ruudun ääressä päivittäin

Ruutu aika

Vakiintunutta määritelmää ruutuajalle ei ole. Yksinkertaisimmallaan ruutuajalla tarkoitetaan television, tietokoneen ja pelikonsolien ääressä vietettyä aikaa. Kouluterveyskyselyssä (Lommi, Luopa ym., 2010, 16) ruutu aikaan laskettiin kuuluvaksi television katselu, tietokoneen käyttö sekä kännykkä- ja konsolipelien pelaaminen. Tämän määritelmän taustalla on varmaan havainto siitä, että matkapuhelimien ominaisuudet sopivat jo paremmin netissä surffailuun, nettikeskusteluihin, pelaamiseen, videoiden katseluun ja valokuvaamiseen kuin alkuperäiseen käyttötarkoitukseen eli puhumiseen.

Ruutuajasta saatiin alkuvuodesta 2012 uutta tietoa koko maan tasolla. Väestöliiton perhebarometrissä (Miettinen, Rotkirch 2012) julkaisut

mät, Big Brother, Tanssii tähtien kanssa m.fl. ser de unga på, men inte nödvändigtvis i realtid utan vid en tidpunkt som passar en själv. I praktiken har TV, Internet och mobiltelefon redan förenats i en enda apparat: smarttelefonen.

Tabell 3. TV-tittande bland 11-19-åringar i Helsingfors åren 2000 och 2011

	2000	2011
Över 4 timmar	11,9	4,1
2–4 timmar	39,3	17,3
1–2 timmar	34,5	40,8
Mindre än en timme	12,9	31,2
Inte alls	1,4	6,7
%	100	100
N	2 531	1 380

För hela Finland och sannolikt även för Helsingfors gäller att barn och unga tittar klart mindre än folk i allmänhet på TV. Efter barndoms- och ungdomsåren ökar tittartiden systematiskt med åldern (Sauri 2010, 57).

Nästan alla sitter vid skärmen dagligen

Skärmtid

Det finns ingen vedertagen definition på skärmtid. Som allra enklast avser skärmtid den tid man tillbringar vid en TV, dator eller spelkonsol. I en enkät om hälsa i skolor (Lommi, Luopa et al., 2010, 16) räknades som skärmtid TV-tittning, användning av dator samt spel på mobiltelefoner eller spelkonsoler. Bakom denna definition finns förmodligen iakttagelsen att mobiltelefonerna idag redan lämpar sig nästan bättre för surfande, diskussioner och spel på webben, för videotittning och fotografering än för sin ursprungliga uppgift, dvs. telefonsamtal.

I början av 2012 framkom nya rön om skärmtid på nationell nivå. De rön som publicerats i social- och hälsovetenskapens organisationen Väestöliiton familjebarmeter (Miettinen, Rotkirch 2012) bygger på Statistikcentralens undersökningar om tidsanvändning. Skärmtidens andel av de finska ungas vardag har vuxit klart under de se-

tiedot perustuvat Tilastokeskuksen ajankäyttötutkimuksiin. Ruutuajan osuus suomalaisnuorten arkipäivästä on kasvanut selvästi viimeksi kuluneina kymmenenä vuotena. Ruutu-aika vie koulupäivinä peruskouluikäisiltä pojilta 3 tuntia ja tytöiltä 2,5 tuntia, vapaapäivinä aika kohoaa pojilla lähes 4 tuntiin ja tytöillä lähes 3,5 tuntiin. Tietokone on syönyt aikaa televisiolta. Tietokoneella vietetty aika on lähes kaksinkertaistunut peruskouluikäisillä ja kolminkertaistunut tätä vanhemmilla pojilla. Tytöillä muutos on ollut vielä suurempi, mutta heillä tietokoneen parissa vietetty aika jää poikia lyhyemmäksi. Samalla liikuntaan ja ulkoiluun sekä sosiaaliseen kanssakäymiseen käytetty aika on vähentynyt sekä tytöillä että pojilla (emt. 2012, 106–109).

Edellinen tiivistys kaippaa täsmentävän kommentin. Internetissä vietetty aika voi myös olla sosiaalista kanssakäymistä. Tytöt nimenomaan ovat verkossa/ruudun äärellä kanssakäymisen takia. Pojat pelaavat tietokonepelejä joko yhdessä saman koneen äärellä tai verkossa vaikkapa maailman toisella puolella olevan kumppanin kanssa. Skypen ja chatin ansiosta nuorten sosiaalinen kanssakäyminen voi siis jopa lisääntyä!

Netissä olo ei siis tarkoita eristäytymistä. Nuorten ajankäyttöä ja kulttuurin kulutusta koskevien tulosten mukaan (Keskinen 2011) Helsingissä nuoret käyttivät arkipäivisin eniten aikaa kavereiden tapaamiseen kasvokkain. Perheen kanssa nuoret viettävät yhtä paljon aikaa kuin internetissä surffailuun tai yhteydenpitoon kavereiden kanssa kännykällä.

Runsas ruutu-aika on kouluterveys tutkimuksen mukaan (Lommi, Luopa ym. 2010, 32) este päivittäisen liikunnan sekä riittävän yöunen toteutumiseksi. Riskirajana tutkimuksessa pidettiin neljän tunnin ruutu-aikaa arkipäivisin. Vuoden 2010 kouluterveyskyselyn mukaan joka neljäs (23 %) helsinkiläinen peruskoulun 8. ja 9. luokan oppilas ylitti tuon rajan. Lukiolaisilla osuus on hieman pienempi, 19 prosenttia (emt. 2010, 17, 27).

naste tio åren. Under skoldagar är den i snitt 3 timmar bland pojkar och 2,5 timmar bland flickor, under lediga dagar ytterligare en timme för bägge könen. Datorn har erövrat tid av televisionen, och bland pojkar har tiden vid datorn nästan fördubblats i grundskoleåldern och tredubblat i gymnasieåldern. Bland flickor har förändringen varit ännu större, men vid datorskärmen sitter de mindre än pojkarna. Samtidigt har tiden för motion och uteliv samt socialt umgänge minskat bland bägge könen (idem 2012, 106–109).

Denna komprimering tarvar en precisering: den tid man tillbringar på webben, på nätet, kan också innebära socialt umgänge. I synnerhet flickor hänger på webben / vid skärmen för umgängets skull. Pojkar spelar datorspel antingen tillsammans vid samma dator eller via webben med medspelare som kan finnas t.o.m. på andra sidan jordklotet. Genom Skype och chattande kan socialt umgänge mellan unga rentav öka.

Att vara på webben, på nätet, betyder alltså inte att man är isolerad. Enligt rön om ungas tidsanvändning och kulturkonsumtion i Helsingfors (Keskinen 2011) använde de unga på vardagarna mest tid för att träffa sina kompisar på riktigt. Med familjen tillbringar de unga lika mycket tid som med att surfa på Internet eller hålla kontakt med kompisarna per mobiltelefon.

Men mycket sittande vid skärmen är enligt enkäten om skolhälsa (Lommi, Luopa et al. 2010, 32) ett hinder för daglig motion och tillräcklig nattsömn. Enkäten upplevde att riskgränsen gick vid fyra timmar skärmtid per vardag. Enligt rönen år 2010 överskred nästan var fjärde (23 %) av åttonde/niondeklassisterna i Helsingfors denna gräns. I gymnasiet var andelen lite mindre, 19 procent (idem 2010, 17, 27).

Undersökningen Ung i Helsingfors 2011 kom fram till ungefär samma sak, trots att skärmtiden för konsolspel inte efterfrågades skilt. En del av konsolspelandet blir sannolikt beaktad genom kategorin webbspel. Enligt vår definition omfattade begreppet skärmtid även kontakt med kompisar via webben (Facebook mm.)

Taulukko 4. Arkipäivän ajankäyttö television katsomiseen, internetissä surffailuun ja pelaamiseen sekä yhteydenpitoon kavereiden kanssa netissä tai kännykällä, 11–19-vuotiaat

Tabell 4. Tid som på vardagar lagts ner på TV-tittning, internetsurfande och -spel samt på kontakt med kompisar via webben eller per mobiltelefon, 11–19-åringar

	Yli 4 tuntia Över 4 timmar	2–4 tuntia 2–4 timmar	1–2 tuntia 1–2 timmar	Alle tunti Mindre än en timme	Ei lainkaan Ingen alls	%	N
1 Television katselu TV-tittning	4,1	17,3	40,8	31,2	6,7	100	1380
2 Internetissä surffailu ja pelaaminen Internetsurfande och -spel	10,8	27,1	36,9	21,6	3,7	100	1370
3 Yhteydenpito kavereihin netissä tai kännykällä Kontakt med kompisar via webb eller mobil	8,0	14,7	28,6	42,6	6,1	100	1370
Ruutu aika (1 tai 2 tai 3 on yli 4 h)							
Skärmtid (1 eller 2 eller 3 är över 4h)	15,7	35,0	40,4	8,7	0,3	100	1389

Nuoret Helsingissä 2011 -tutkimus toi lähes vastaavan tuloksen, vaikka konsolipelaamiseen käytettyä aikaa ei kysytytkään erikseen. Osa konsolipelaamisesta tulee todennäköisesti huomioi-dukseksi netissä pelaamisessa. Määritelmämme mukaan ruutu aikaan kuului myös yhteydenpito kavereiden kanssa netissä (Facebook ym.) tai kännykällä. Tämä tarkoittaa sitä, että näin määriteltynä ruutu aika kertyy myös ilman perinteisen tietokoneen ruudun ääressä istumista. Ruutu on myös kännykässä, älypuhelimessa ja taulu- eli tablettitietokoneessa.

Keväällä 2011 Helsingin yläasteen oppilaista 22 % vietti arkipäivisin yli neljä tuntia ruudun ääressä. Lukiossa vastaava osuus oli 17 %. Koko 11–19-vuotiaiden joukossa ruutuajan riskirajaksi määritellyn yli neljän tunnin ylitti 16 % nuorista.

Taulukon ruutu aika-jakauma kaipaa lukuohjeen. Kuten huomataan, vain hyvin harva (9 %) nuorista vietti ruudun ääressä alle tunnin vuorokaudessa. Television katseluun tai internetissä surffailuun tunti kului kuitenkin huomattavasti useammalta. Ruutuajassa on kyse ruudun ääressä vietetystä kokonaisajasta. Lyhyen, alle tunnin, ruutuajan omaavien vajaan kymmenen prosentin osuus tarkoittaa sitä, että nuori oli ollut sekä television että tietokoneen ääressä yhteensä vain noin tunnin. Jos johonkin kysytyistä kolmesta ruutuajan osiosta vastattiin käytettävän pitempi aika, kuului vastaaja siihen ruutuajan aikaluokkaan.

eller per mobil. Detta innebär att skärmtid inbegriper även sådan tid som inte tillbringas vid en regelrätt TV- eller datorskärm. Och för den delen har ju mobiltelefoner, smarttelefoner och tablettatorer faktiskt också en skärm.

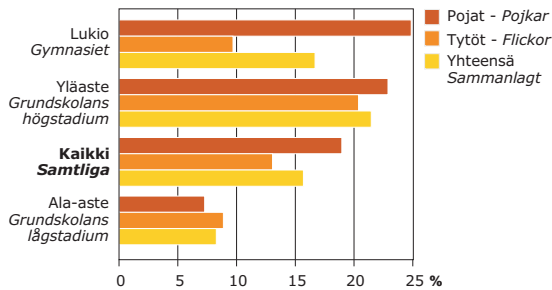
Våren 2011 tillbragte 22 procent av högstadieläverna i Helsingfors över fyra timmar vid skärmen. I gymnasiet var andelen 17 procent. Som helhet bland 11–19-åringarna överskred 16 procent den kritiska fyratimmarsgränsen.

Skärmtidsfördelningen i tabellen tarvar en förklaring. Bara ett fåtal unga tillbragte mindre än en timme vid skärmen. Betydligt flera lade ner en hel timme på TV-tittning eller internetsurfande. Skärmtid avser den sammanlagda tid man tillbringar vid skärmen. De knappt tio procent som hade mindre än en timme skärmtid hade alltså tillbragt sammanlagt mindre än en timme vid TV eller dator. I kategorin Skärmtid hamnade de svarande som lade ner över fyra timmar per vardag på någon av sysselsättningarna 1,2 eller 3.

Det viktigaste rönet med skärmtidslängden är ändå att största delen av de unga trots allt tillbragte en rimlig tid vid skärmen eller mobilen. Mest svarare fanns i gruppen två timmar skärmtid. För tre av fyra blev skärmtiden ca. tre timmar. Vi bör också lägga märke till att skärmtiden inte alltid innebär intensivt tittande i skärmen; det kan också handla om bläddrande på mobilen i samband med någon annan verksamhet.

Kuvio 2. Yli neljä tuntia arkisin television tai tietokoneen ääressä olevat luokka-asteen ja sukupuolen mukaan Helsingissä 2011, N=1388

Figur 2. Andel unga som tillbringar över fyra timmar per vardag vid TV eller dator, enligt skolstadium och kön i Helsingfors 2011, N=1388

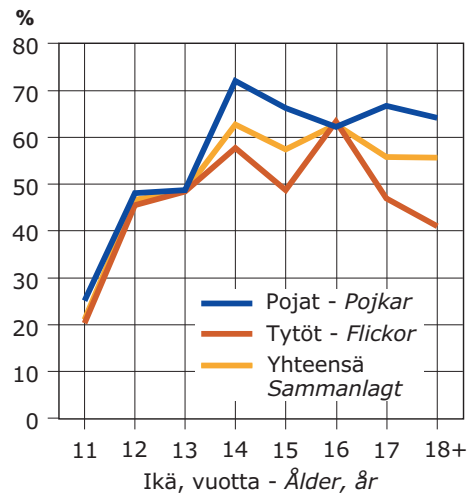

Keskeisin tulos ruutuajan pituudessa on kuitenkin se, että suurin osa nuorista oli ruudun tai kännykän näytön ääressä sittenkin kohtuullisen ajan. Eniten vastaajia oli parin tunnin ruutuajaryhmässä. Kolmella neljästä ruutuajasta jäi noin kolmeen tuntiin. On myös huomattava, että ruutuajaksi kulunut aika ei ole välttämättä intensiivistä ruudun ääressä istumista, vaan myös muun toiminnan yhteydessä tapahtuvaa kännykän selaamista.

Ulkomaalaistaustaisilla pitkä yli neljän tunnin ruutuajaksi oli jonkin verran yleisempää (21 %) ja ruotsinkielisellä harvinaisempaa (8 %) kuin koko vastaajajoukossa. Lukion tytöt olivat maltillisem-

Kuvio 3. Yli kahden tunnin ruutuajaa/arkipäivä (%) iän ja sukupuolen mukaan

Figur 3. Andel unga som tillbragt över två timmar per vardag vid skärmen, enligt ålder och kön

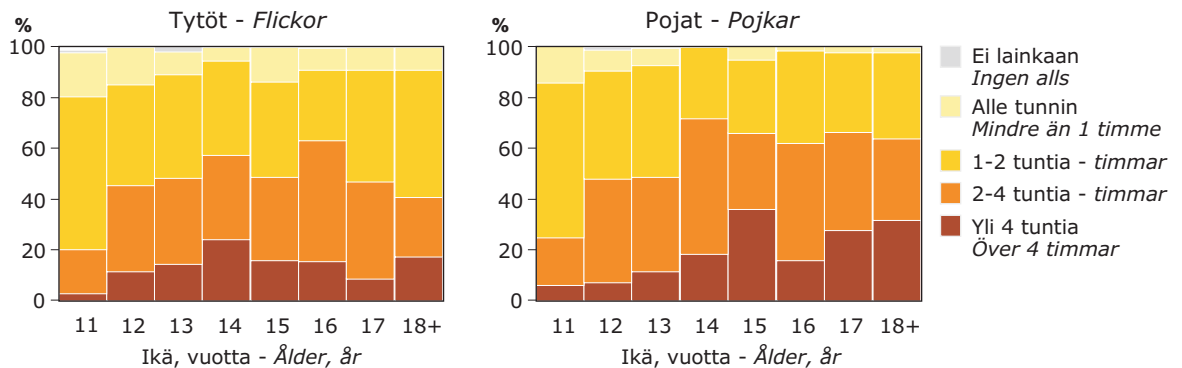

Bland unga med utländsk bakgrund var över fyra timmar skärmtid något vanligare (21 %) än bland alla som besvarat enkäten, och bland svenskspråkiga ovanligare (8 %). I gymnasiet var flickorna något moderatere skärmtittare än pojkarna. Detta förklaras av datorspelet.

Skärmtiden ökar starkt med åldern ända fram till 14 års ålder. Därefter tillbringar nästan alla mellan två och fyra timmar per vardag vid skärmen. Det innebär att det allmänna mönstret är

Kuvio 4. Ruutuajaksi iän ja sukupuolen mukaan Helsingissä keväällä 2011

Figur 4. Skärmtid enligt ålder och kön i Helsingfors våren 2011

min ruudun ääressä kuin pojat. Tietokonepelaa-
minen selittää tuloksen.

Ruutu-aika lisääntyy voimakkaasti iän myötä
14 ikävuoteen saakka. Sen jälkeen lähes kaikki
viettävät ruudun ääressä kahdesta yli neljään tun-
tiin. Tämä tarkoittaa sitä, että keskimääräinen yli
kahden tunnin ruutu-aika on yleistä kaikille –
myös paljon liikuntaa, lukemista tai luovia har-
rasteita harrastaville. Tyttöillä ruutu-aika lyhenee
lukioon siirryttäessä.

Hyvä paha ruutu-aika

Yli neljän tunnin ruutu-aika näkyy monella tavalla
negatiivisena asiana nuorten elämässä ja toimin-
nassa. Mitä pitempi ruutu-aika, sitä useammin
vanhempien kanssa ajaututaan riitaan internetin
käyttämisenä. Kaikista nuorista 15 % kertoi, että
heille tulee usein riitaa netin käytöstä. Yli neljän
tunnin ruutu-ajan nuorista riitaa oli ollut joka nel-
jännellä (25 %). Rungas yli neljän tunnin ruutu-
aika lyhentää yöunia (taulukko 5). Pitkän ruu-
tu-ajan ja arkena nukuttujen riittävien yöunien vä-
linen korrelaatio oli -0.269 . Pitkällä ruutu-ajalla oli
yhteys myös joidenkin liikuntalajien vähäiseen
harrastamiseen. Selvimmin tämä näkyi pyöräilyn
(korrelaatiokerroin -0.197), luonnossa liikkumi-
sen (-0.140) sekä kävely- tai juoksulenkkeilyn
(-0.140) harrastamattomuutena.

Taulukko 5. Ruutu-aika ja nukkuma-aika arkena, N=1 332

Ruutu-aika:	Nukkuma-aika arkena, tuntia			
	5–6 h	7–8 h	9+	%
Yli 4 tuntia	24	62	14	100
2–4 tuntia	13	62	26	100
1–2 tuntia	8	55	37	100
Alle tunti	9	41	50	100
Kaikki	12	57	31	100

Koulumenestyksen ja pitkän ruutu-ajan välillä
oli myös vahva tilastollinen yhteys (korrelaa-
tiokerroin $=0.193/.0001$). Tunnista kahteen ruu-
dussa viettävillä 74 prosentilla koulumenestys oli
joko kiitettävä tai hyvä. Yli neljän tunnin ruu-

över två timmars skärmtid i medeltal. Detta gäller
även för dem som sysslar mycket med idrott, läs-
ning eller kreativa hobbyen. Bland flickor minskar
skärmtiden då de börjar i gymnasiet.

På gott och ont

Över fyra timmars skärmtid märks på många sätt
som någonting negativt i de ungas liv och leverne.
Ju längre skärmtid, desto oftare blir det gräl med
föräldrarna om internetanvändningen. 15 pro-
cent av ungdomarna uppgav att det ofta hettade
till om internetsittandet med föräldrarna. Bland
dem med över 4 timmars skärmtid hade var fjär-
de (25 %) grälat med föräldrarna. Tabell 5 visar
att över fyra timmars skärmtid minskar nattsöm-
nen. Korrelationen mellan lång skärmtid och
nattsömn under vardagar var -0.269 . Lång skärmtid
hade också samband med skral motionering.
Det som blev mest lidande var cykling (korrela-
tionskoefficient -0.197), strövtåg i naturen (-0.140)
samt promenering eller joggning (-0.140).

Tabell 5. Skärmtid och nattsömn under vardagar, N=1322

Skärmtid:	Nattsömn under vardagar, timmar			
	5–6 h	7–8 h	9+	%
Över 4 timmar	24	62	14	100
2–4 timmar	13	62	26	100
1–2 timmar	8	55	37	100
Mindre än en timme	9	41	50	100
Samtliga	12	57	31	100

Det fanns också ett starkt statistiskt samband
mellan framgång i skolan och lång skärmtid (kor-
relationskoefficient $=0.193/.0001$). Av dem som
tillbragte en till två timmar vid skärmen hade 74
procent berömliga eller goda skolframgångar.
Bland dem med över fyra timmars skärmtid var
denna andel 49 procent.

Men vi bör komma ihåg att vi strängt taget
inte vet vad som är orsak och vad som är verkan.
På grundval av vårt material kan vi inte fastställa
om det är så att skralla skolframgångar, för lite mo-
tion eller för lite sömn får de unga att sitta mera

tuajan oppilaista vastaava hyvä koulumenestys oli vajaalla puolella (49 %).

On kuitenkin huomattava, että emme tiedä edellä mainittujen tulosten syy-seuraussuhteen suuntaa. Aineiston perusteella on mahdollista päätellä, kasvattavatko huono koulumenestys, vähäinen liikunta ja lyhyet yöunet nuorten käyttämää ruutuaikaa, vai kääntäen: aiheuttaako runsas ruutuaika koulumenestyksen, liikunnan ja yöunien vähenemisen?

Netin ja kännykän positiiviset vaikutukset

Internetin ja kännykän ”normaalikäytöllä” on kiistattomia positiivisia vaikutuksia. Jo vuoden 2000 tutkimuksessa havaittiin, että nuorten englannin kielen taito oli aivan toista luokkaa kuin 1990-luvun alussa (Keskinen 2001, 44). Selityksenä tälle oli internet ja tietokonepelit, jotka kehittävät huomaamattomasti kielitaitoa. Helsingin yliopistossa marraskuussa 2011 valmistuneen Olli Uuskosken englantilaisen filologian pro gradu – työn mukaan lukiolaisten englannin arvosana on sitä parempi mitä enemmän on pelattu tietokone- ja konsolipelejä. Yli 15 tuntia viikossa pelaavilla lukiolaisilla kurssinumeron keskiarvo oli 8,79. Ja koska pojat pelaavat enemmän kuin tytöt, pojat kiilaavat tyttöjen ohi englannin kielessä. (HS 2011.)

Lähteet | Källor:

Anttila, Anna (2012). Sähköposti 25.1.2012.

Helsingin Sanomat (2011). ”Pojat pärjäävät tyttöjä paremmin englannissa tietokonepelien ansiosta”. HS 9.11.2011.

Keskinen, Vesa (2001). Kiirettä pitää. Helsingin kaupungin tietokeskus – Tutkimuksia 2001:10.

Keskinen, Vesa (2011). ”Lähes kaikki nuoret kuuntelevat musiikkia”. Nuoret Helsingissä 2011-tutkimus. http://www.hel2.fi/tietokeskus/Nuoret_Helsingissa_2011/index.html

Miettinen, Anneli, Rotkirch, Anna (2012). Yhteistä aikaa etsimässä – Lapsiperheiden ajankäyttö. Väestöliiton perhebarometri 2011.

Sauri, Tuomo (2010). Televisio. Julkaisussa Joukkoviestimet 2009. Tilastokeskus. Finnish Mass Media. Kulttuuri- ja viestintä 2010. Helsinki 2010.

vid skärmen, eller om det är så att flitigt skärmsittande leder till sämre skolframgångar och minskad motion och nattsömn.

Positiva verkningar av webb och mobil

”Normalbruk” av Internet och mobiltelefon har odiskutabla positiva verkningar. Redan vid enkäten år 2000 kunde vi märka att de ungas kunskaper i engelska var på en helt annan nivå än på 1990-talet (Keskinen 2001, 44). Förklaringen till detta var Internet och konsolspelen, som oförmärkt utvecklar språkkunskaperna. Enligt en pro gradu -avhandling i engelsk filologi publicerad 2011 av Olli Uuskoski är gymnasisters vitsord i engelska desto bättre ju mera de spelat dator- och konsolspel. Bland de gymnasister som spelade över 15 timmar i veckan var kursmedeltalet 8,79. Och eftersom pojkar spelar mera än flickor kör pojarna om flickorna i engelska (HS 2011).

Vesa Keskinen on tietokeskuksen tutkija. Keväätä 2011 alkaen hän on analysoinut Anna Sofia Nyholmin kanssa Nuoret Helsingissä 2011-tutkimuksen aineistoa. Aineistosta on tähän mennessä julkaistu 20 artikkelia tutkimuksen omilla nettisivuilla.

Vesa Keskinen är forskare vid Faktacentralen. Sedan våren 2011 har han tillsammans med Anna-Sofia Nyholm analyserat materialet från undersökningen Nuoret Helsingissä 2011 (Ung i Helsingfors 2011). 20 artiklar om undersökningen har redan givits ut på dess webbsidor.

Helsinkiläisten ympäristöasenteet vuonna 2011

Helsingforsbornas miljöattityder år 2011

Helsinkiläisten ympäristöasenteita tutkittiin vuonna 2011 viidettä kertaa. Keskeisiä ympäristöteemoja olivat liikenne, ilmastonmuutos sekä Itämeri. Ympäristöasenteet olivat helsinkiläisillä edellisten kyselyiden tapaan hyvin myönteisiä ja naisten erityisen myönteisiä. Asenteet ja käyttäytyminen eivät kuitenkaan aina olleet selkeässä yhteydessä toisiinsa, sillä monissa toiminnoissa esimerkiksi tulotaso ja sukupuoli olivat useammin yhteydessä käyttäytymiseen kuin ympäristöasenteiden myönteisyys.

Helsinkiläisten ympäristöasenteita tutkittiin laajalla kirjekyselyllä alkuvuonna 2011 viidettä kertaa. Vuosina 1989 ja 1994 ympäristöasenteita tutkittiin valtakunnallisesti Tilastokeskuksen toimesta ja vuosina 2000, 2005 ja 2011 Helsingin kaupungin omana tutkimuksena. Tämänkertainen kysely toteutettiin yhteistyössä Helsingin kaupungin tietokeskuksen ja ympäristökeskuksen kesken.

Kyselyn teemat kattoivat ihmisten näkemyksiä ympäristönsuojeluun liittyvistä aihealueista. Kyselyn keskeisiä painopistealueita vuonna 2011 olivat erityisesti kaupungin strategian mukaisesti tärkeät ympäristöteemat liikenne, ilmastonmuutos ja Itämeren suojelu, joiden teemojen laajuut-

År 2011 sonderades för femte gången helsingforsbornas miljöattityder. De centrala miljöteman som berördes var bl.a. trafik, klimatförändring och Östersjön. Som vid de tidigare enkäterna var helsingforsborna, i synnerhet de kvinnliga, mycket välvilligt inställda till miljöfrågor. Men alltid går miljöbeteendet inte ihop med attityderna: i många frågor hade t.ex. folks inkomstnivå och kön starkare samband med deras beteende än vad deras inställning till miljöfrågor hade.

Den omfattande brevenkäten i början av 2011 var alltså den femte i sitt slag. Åren 1989 och 1994 sonderades miljöattityderna på riksnivå av Statistikcentralen, och åren 2000, 2005 och 2011 var det Faktacentralen själv som utförde undersökningen i Helsingfors. Den allra senaste gjordes i benäget samarbete med Helsingfors stads miljöcentral.

Enkätens teman gällde folks uppfattningar om olika frågeställningar kring miljövärd. De främsta betoningarna år 2011 var, i enlighet med stadens strategi i synnerhet temana trafik, klimatförändring och skyddande av Östersjön, och dessa hade nu givits mera utrymme än förr. Inom temat trafik frågades nu mera ingående om syn-

ta oli lisätty aiempaan verrattuna. Liikennetee-
massa kysyttiin myös tarkemmin näkemyksiä
pyöräilyn kehittämistarpeista.

Ympäristöasenteiden ohella kyselyssä selvi-
tettiin ympäristökäyttäytymistä, kuten edellisil-
läkin kerroilla. Ympäristökäyttäytymiseen liitty-
vät kysymykset koskivat muun muassa asumista,
työmatkaliikkumista, mökkeilyä ja vapaa-ajan
lentomatkojen määrää.

Kyselylomake postitettiin 2 500 helsinkiläi-
selle helmi-maaliskuussa 2011. Otos tehtiin sa-
tunnaisotantana 18–74-vuotiaista, joilla on vaki-
nainen osoite Helsingissä. Kyselylomake lähetet-
tiin suomen- tai ruotsinkielisenä vastaajan äidin-
kielen mukaan. Muut kuin suomen- tai ruotsin-
kieliset saivat lomakkeen suomeksi. Lomake lä-
hetettiin toisen kerran niille, jotka eivät olleet vii-
meiseen vastauspäivään mennessä palauttaneet
kyselyä. Vastauksia palautui yhteensä 1 017, ja
vastausprosentiksi muodostui 41,3. Vastaus-
prosentin putosi selvästi aiemmasta noin 60 pro-
sentista, jota voivat selittää kyselylomakkeen pi-
dentyminen sekä se, että vastaajamäärät ovat
2000-luvulla muissakin kyselytutkimuksissa las-
keneet selvästi. Aineistossa ovat ylliedustettuina
naiset ja vanhemmat ikäryhmät, kokonaisuudes-
saan aineisto ei ole kuitenkaan merkityksellisesti
vinoutunut.

Yleiset ympäristöasenteet myönteisiä

Helsinkiläisten selvästi kokevat ympäristö-
kysymykset tärkeinä ja heidän ympäristöasen-
teensa vaikuttavat pääasiassa hyvin myönteisiltä.
Asenteet ovat olleet hyvin myönteisiä jo aiem-
missa ympäristöasennetutkimuksissa vuosina
2000 ja 2005. Eroja vastaajien välillä kuitenkin
on, erityisesti korostuvat sukupuolten väliset
erot. Naisten ympäristöasenteet ovat hyvin
myönteisiä, mikä asetelma on toistunut jo aiem-
missa kyselyissä.

Tutkimus vahvistaa havaintoa, että ympäris-
töasenteiden ja ympäristömyötäisen käyttäyty-
misen välinen yhteys ei kuitenkaan ole selvä.
Tämä näky esimerkiksi siinä, että auton omista-

punkter på behovet att utveckla möjligheterna
att cykla.

Liksom vid de tidigare enkäterna utredes
inte bara miljöattityderna utan även miljöbeteen-
det. Frågeställningarna kring miljöbeteendet
gällde bl.a. boende, sättet att ta sig till arbetet,
stugliv och antalet flygresor på fritiden.

Enkätformuläret postades i februari–mars
2011 till 2 500 helsingforsbor. Urvalet gjordes
slumpmässigt bland 18–74-åriga personer med
varaktigt adress i Helsingfors. Enkäten skickades
ut på finska eller svenska beroende på vederbö-
randes modersmål. Andra än finsk- eller svensk-
språkiga fick finskt formulär. Formuläret skicka-
des en andra gång åt dem som inte returnerat det
inom den angivna fristen. Sammanlagt inkom
1 017 svar, varmed svarsprocenten blev 41,3. Det
var klart mindre än vid föregående enkät, då ca.
60 procent svarade. Detta kan få sin förklaring
dels i att enkäten nu var längre, dels i att svarsbe-
nägenheten minskat klart under 2000-talet även
vid andra enkäter. I svarsmaterialet är kvinnor
och äldre åldersgrupper överrepresenterade,
men som helhet är materialet inte i signifikant
grad skevt.

Välvilja till miljöfrågor i allmänhet

Helt klart upplever folk i Helsingfors att miljöfrå-
gor är viktiga, och de tycks i huvudsak ha en
mycket positiv inställning till miljöfrågor. Redan
vid enkäterna åren 2000 och 2005 var inställning-
en mycket välvillig. Men det finns skillnader sva-
rare emellan, i synnerhet enligt kön. Kvinnornas
inställning till miljöfrågor är särskilt positiva, vil-
ket konstaterats redan vid de tidigare enkäterna.

Enkäten bestyrker iakttagelsen att sambandet
mellan miljöattityder och miljövänligt beteende
trots allt inte är entydigt. Detta märks t.ex. på att
bilägarskap och flygande stod i direkt samband
till folks inkomster, men inte i nämnvärd grad till
deras miljöattityder. Detsamma gällde skyddan-
det av Östersjön, där man nog på attitydplanet
stodde verksamheten för att förbättra Östersjön,

Taulukko 1. Miten Helsinki on mielestänne onnistunut seuraavien asioiden hoitamisessa, % (N = 1 009)**Tabell 1. Hur bra tycker ni att följande saker har sköts i Helsingfors?**

	Hyvin Bra	Kohtalaisesti Någorlunda	Huonosti Illa
Julkinen liikenne Kollektivtrafiken	55	41	4
Luonto- ja retkeilyreitit Natur- och motionsstigarna	52	45	3
Liikuntapaikat Motionsställena	46	51	3
Kävelyliikenteen järjestelyt Fotgängartrafiken	41	51	9
Lasten leikkipaikat Lekplatserna för barn	36	58	5
Luonnonsuojelualueet Naturskyddsområdena	35	57	8
Oman auton käyttömahdollisuudet Möjligheterna att använda egen bil	33	53	14
Yleinen järjestys Den allmänna ordningen	29	61	10
Kierrätystoiminta Återvinningen	28	56	16
Pyöräilyn järjestelyt Cykeltrafiken	25	53	22
Ilmanlaatu Luftkvaliteten	22	67	11
Meluntorjunta Bullerskyddet	20	63	16
Ympäristön siisteys Att det är snyggt och städat i omgivningen	20	63	16
Vesistöjen puhtaus Vattnets renhet i hav och vattendrag	16	66	18
Katujen ja teiden hoito Skötseln av gator och vägar	11	54	35

minen ja lentäminen olivat suoraan yhteydessä tuloihin, mutteivät juurikaan ympäristöasenteesiin. Sama näkyi Itämeren suojelussa, jossa Itämeren tilan parantamiseen tähtäävää toimintaa tuettiin asennetasolla, mutta omaa ympäristökäyttäytymistä ei välttämättä oltu valmiita muuttamaan.

Kaupungin ympäristöasioiden hoidossa oltiin kaikkein tyytyväisimpiä julkisen liikenteen järjestelyihin sekä luonto- ja kävelyreitteihin. Katujen ja teiden hoitoa pidettiin epäonnistuneena, johon saattoi vaikuttaa kyselyajankohdan poikkeuksellisen lumiset olot. Myös vesistöjen puhtauden turvaamisessa sekä ympäristön siisteiden ylläpidossa kaupungilla nähtiin parantamisen varaa.

Eri ympäristönsuojelun sektorit nähtiin melko samanarvoisina, kun ympäristönsuojelumenot pyydettiin jakamaan viiteen eri luokkaan. Tärkeimpänä nähtiin vesistöjen tilan parantaminen, jolle oltiin valmiita myöntämään 23 % taloudellisista resursseista ja vähiten (15 %) oltiin valmiita myöntämään meluntorjuntaan. Vesistöjen, erityisesti Itämeren suojele oli ykkössijalla niin kaupunkilaisten huolissa kuin kaupungin rahallisessa panostuksessa ympäristönsuojeluun. Ilmastonsuojelu ja meluntorjunta ovat kaupun-

men ändå inte nödvändigtvis var beredd att ändra sitt eget miljöbeteende.

Då det gällde stadens skötsel av miljöärenden var man nöjdast med kollektivtrafiken och natur- och motionsstigarna. Underhållet av gator och vägar upplevdes misslyckat, vilket kan ha påverkats av den ovanligt rikliga snömängden vid enkättidpunkten. Även beträffande trygghet av vattendragens renhet och snyggheten i omgivningen upplevde man att staden kunde göra bättre ifrån sig.

De olika miljövärdsssektorerna sågs som ganska likvärdiga då det gällde att dela upp miljövärdskostnaderna i fem olika klasser. Som viktigast upplevdes att förbättra vattendragens tillstånd, som man i snitt var redo att tilldela 23 % av de ekonomiska resurserna, och minst viktigt (15 %) att bevilja pengar för bullerskydd. Skyddet av vattendragen, i synnerhet Östersjön, låg främst både beträffande stadsbornas oro och stadens penningssatsningar på miljövärd. Klimatskydd och bullerskydd var enligt stadsborna viktiga, men staden har tillsvidare inte lagt ner särskilt stora summor på dem jämfört med övriga sektorer.

kilaisten mielestä tärkeitä, mutta kaupunki ei toistaiseksi ole käyttänyt niihin kovin suuria summia suhteessa muihin sektoreihin

Näkemyksiä kestävästä liikenteestä

Kansainvälisten kokemusten mukaan eheä maankäyttö sekä kestäviä liikennemuotoja suosiva kaupunkisuunnittelu ovat keskeisiä keinoja liikenteen ympäristöhaittojen vähentämiseksi. Olemassa olevassa kaupunkiympäristössä tehokkaimpia liikennettä kestävässä suuntaan ohjaavia keinoja ovat pysäköintipaikkojen määrän ja hinnan säätely sekä ruuhkamaksut yhdistettynä joukkoliikenteen, kävelyn ja pyöräilyn kehittämiseen (Dictus 2009).

Helsinkiläiset suhtautuivat liikenneasioiden kehittämiseen siten, että monilla autoilua rajoitavilla keinoilla kuten tiukalla pysäköintipolitiikalla tai polttoaineverojen korotuksilla oli melko pieni kannatus. Naisilla kuitenkin näiden keinojen vastustus oli pienempää, jota saattaa jonkin verran selittää myös auton käyttöerot.

Ruuhkamaksujen kannatus oli kuitenkin selvästi noussut vuodesta 2005 vuoteen 2011 sillä nyt niitä kannatti 41 % ja vastusti 42 %, kun vielä vuonna 2005 vastustajia oli 53 %. Tässä löytyi odotetusti selkeitä eroja auton omistuksen mukaan, sillä auton omistajista vain 30 %, mutta autottomista 58 % kannatti ruuhkamaksuja. Kannatuksen yleiseen kasvuun saattavat olla vaikuttaneet lisääntynyt tieto sekä Tukholman ja Lontoon positiiviset kokemukset ruuhkamaksujen käyttöönotosta. Esimerkiksi Tukholmassa ruuhkamaksujen kannattajia oli vuoden 2006 kansanäänestyksessä vain niukasti vastustajia enemmän, kun 53 % tukholmalaisista äänesti ruuhkamaksujen puolesta. Tänä päivänä kuitenkin jo 67 % tukholmalaisista äänestäisi ruuhkamaksujen puolesta. (Miljöaktuellt 12.1.2012).

Yleisesti kaikkein eniten kannatettiin liikenteen ohjauksessa pehmeitä keinoja, kuten joukkoliikenteen, kävelyn ja pyöräilyn kehittämistä. Koska kaikkien asioiden samanaikainen kehittä-

Åsikter om hur hållbar fortskaffning kan främjas

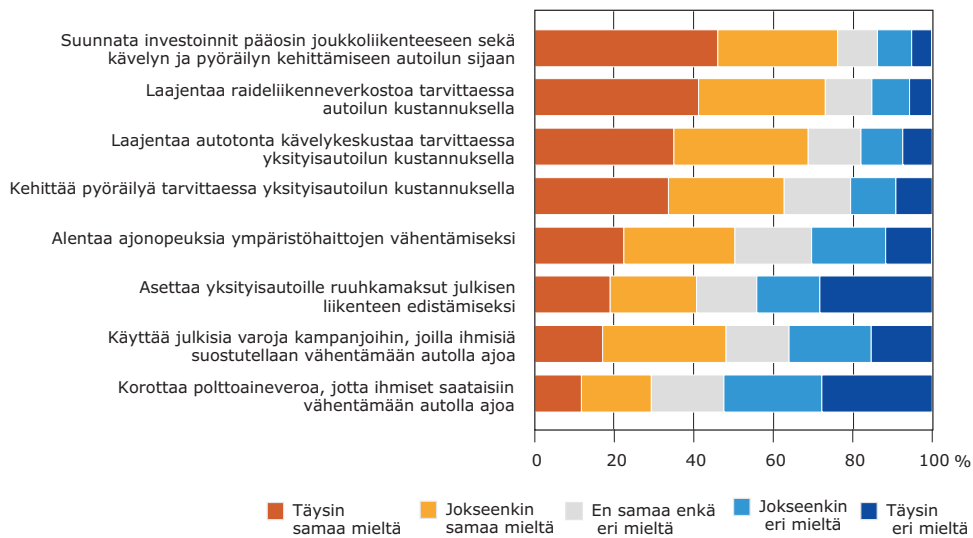
Enligt internationella erfarenheter är en osplittad markanvändning och en stadsplanering som främjar hållbar fortskaffning viktiga sätt att minska trafikens miljöpåverkan. I den befintliga stadsmiljön är de effektivaste sätten att styra trafiken i en hållbar riktning reglering av parkeringsplatsernas antal och pris, samt trängselskatt kombinerad med utvecklande av kollektivtrafik, fotgängartrafik och cykling (Dictus 2009).

Helsingforsbornas inställning till utvecklande av trafikarrangemangen var att många åtgärder som inskränkte privatbilismen såsom strikt parkeringspolitik eller höjda bränsleskatter fick ganska lite stöd. Men bland kvinnor var motståndet mot dylika lösningar mindre – vilket i viss mån kan förklaras av skillnader i bilanvändning.

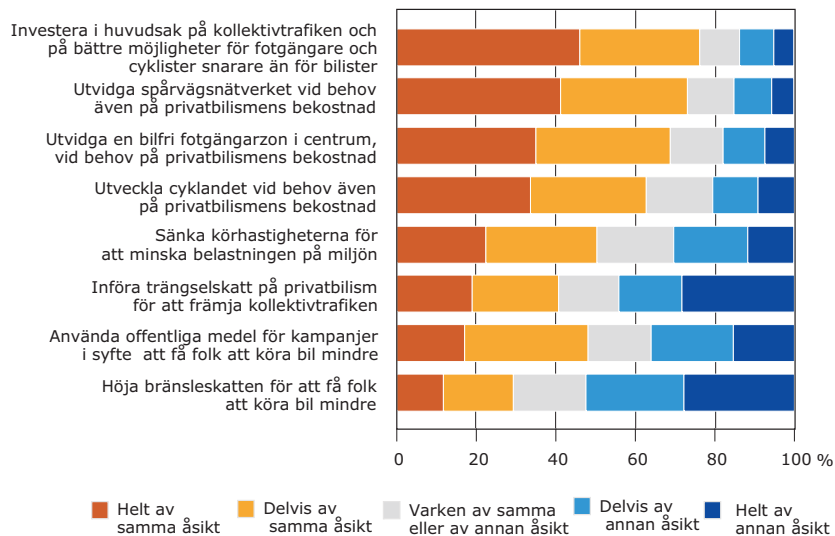
Men trängselskatten hade fått klart flera anhängare 2011 än 2005, med 41 procent anhängare och 42 procent motståndare år 2011, mot 53 procent motståndare år 2005. Som väntat korrelerade svaren klart med bilägarskap: av bilägarna var bara 30 procent för trängselskatterna, av dem som inte hade bil 58 procent. Det ökade stödet kan ha att göra med ökad information och de positiva erfarenheter av trängselskatt som rapporterats både från Stockholm och London. Då man i Stockholm år 2006 folkomröstade för trängselskatten var förespråkarna i knapp majoritet (53 %), men idag skulle redan 67 procent rösta för trängselskatt (Miljöaktuellt 12.1.2012).

Allmänt taget var det de mjuka trafiklösningarna som fick mest stöd, såsom utvecklande av kollektivtrafiken, fotgängartrafiken och cyklingen. Eftersom det inte alltid är möjligt att i ett till utrymme begränsat stadsrum utveckla allt på en gång ställdes också en fråga som innebar val mellan bilism och övriga fortskaffningssätt. Frågan imiterade en trafikpolitisk situation mellan olika trafikformer. Här blev bilpreferenserna systematiskt omkörda av de fortskaffningssätt som kör för hållbar utveckling. Som exempel ville 63 procent av svararna ”Utvidga en bilfri fotgängar-

Kuvio 1. Seuraavassa on esitetty keinoja, joilla julkinen valta voi vaikuttaa ympäristöasioihin. Mikä on teidän kantanne niihin? (N = 1 017)

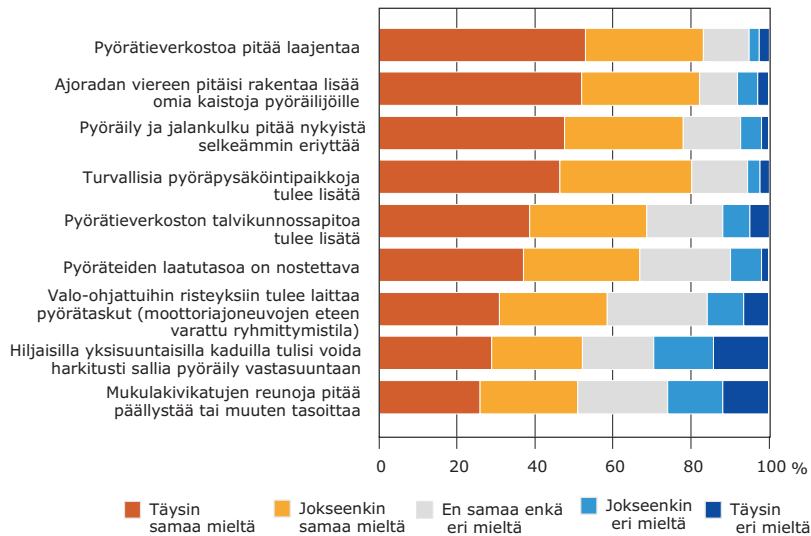
Figur 1. I det följande framförs några medel genom vilka den offentliga makten kan inverka på miljörenden. Vad är er åsikt om dessa medel? (N = 1 017)

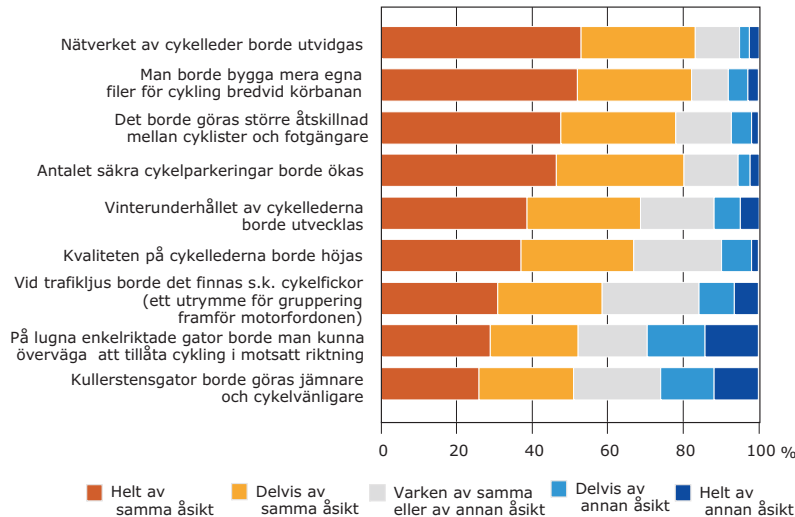
minen ei välttämättä ole tilaltaan rajallisessa kaupunkiympäristössä mahdollista, asetettiin myös kysymys valintatilanteesta autoilun ja muiden liikkumismuotojen välille. Kysymyksessä jäljiteltiin liikennepoliittista valintatilannetta eri liikennemuotojen välillä. Tässä kestävä kehityksen mukaiset liikkumismuodot syrjäyttivät järjestelmällisesti autoilun suosimisen. Esimerkiksi 63 % vastaajista halusi ”Kehittää pyöräilyä tarvittaessa

zon i centrum, vid behov på privatbilismens bekostnad”. En utvidgning av ett bilfritt fotgängarcentrum stöddes av 69 procent även i det fall att bilismen skulle bli lidande. Ett utvecklande av spårvägstrafiken vid behov på bilismens bekostnad stöddes av 73 procent av svararna, och rentav 76 procent ville inrikta investeringarna i huvudsak på kollektiv-, fotgängar- resp. cykeltrafiken i stället för att främja biltrafiken.

Kuvio 2. Miten suhtaudutte seuraaviin pyöräilyn edistämistoimiin Helsingissä? (N = 1 017)

Figur 2. Vad anser ni om följande åtgärder som syftar på att främja cykling i Helsingfors? (N = 1 017)

yksityisautoilun kustannuksella”. Autottoman kävelykeskustan laajentamista kannatti 69 % vastaajista siinäkin tapauksessa, että autoilu siitä kärsisi. Raideliikenteen kehittämistä tarvittaessa autoilun kustannuksella kannatti 73 % vastaajista ja peräti 76 % vastaajista halusi suunnata investoinnit pääosin joukkoliikenteeseen, kävelyyn ja pyöräilyyn autoilun edistämisen sijaan.

Främja cyklandet viktigt för helsingforsborna
Vid denna enkätträda utreddes för första gången folks inställning till olika sätt att främja cyklisterna. Helsingfors stad har som mål att tills år 2020 fördubbla cyklandet andel av färdställen samt utöka kollektiv-, fotgängar- och cykeltrafikens sammanlagda andel av färdställen med tre procent inom loppet av år 2012.

Pyöräilyn kehittäminen helsinkiläisille tärkeää
Helsingiläisten ympäristöasennekyselyssä kysyttiin ensimmäistä kertaa erikseen myös suhtautumista pyöräilyn edistämiskeinoihin. Helsingin tavoitteena on kaksinkertaistaa pyöräilyn kulkutapaosuus vuoteen 2020 mennessä sekä lisätä joukkoliikenteen, kävelyn ja pyöräilyn yhteenlaskettua kulkutapaosuutta kolmella prosentilla vuoteen 2012 mennessä.

Pyöräilyolosuhteiden parantamista kannatettiin voimakkaasti, ja kaikki luetellut keinot saivat yli 50 prosentin kannatuksen. Kaikkein voimakaimmin kannatettiin pyörätieverkoston laajentamista sekä ajoratojen viereen rakennettavia pyöräkaistoja. Enemmän varauksellisuutta kohdistui siihen, voitaisiinko hiljaisilla yksisuuntaisilla kaduilla sallia pyöräily vastasuuntaan monien Keski-Euroopan kaupunkien tapaan. Myöskään mukulakivikatujen reunojen päällystämistä tai muuten tasoittamista ei oltu suoralta kädeltä valmiita hyväksymään. Vastausten jakauma näkyy kuviosta.

Kaupungin ilmastovastuusta oltiin epävarmoja

Helsingiläiset uskoivat vankasti ilmastonmuutoksen olemassaoloon (85 %) ja olivat huolissaan ilmastonmuutoksen seurauksista (76 %) ja uskoivat, että nykyinen ilmastonmuutos on pääosin ihmisen omaa syytä (75 %). Vain viidesosa (21 %) näki niin, ettei omilla toimilla ole merkitystä ilmastonmuutoksen kannalta.

Jopa 65 % vastaajista vastasi (jokseenkin tai täysin samaa mieltä) olevansa valmis tinkimään omasta aineellisesta elintasostaan selvästi, mikäli tulevien sukupolvien edellytykset sitä vaativat. Valmiutta muutokseen oli selvästi olemassa asennetasolla, mutta tietoa, keinoja ja osaamista selvästi puuttuu.

Helsingiläisten omat teot ilmastonmuutoksen hillinnässä liittyivät tutkimuksen mukaan eniten ruoan poisheiton välttämiseen (95 %), harkitsevaiseen (83 %) ja kestäviä tuotteita (94 %) suosivaan kuluttamiseen, energiansääs-

Ett brett stöd uttrycktes för förbättrad cyklinginfrastruktur, och alla de uppräknade sätten fick över 50 procents stöd. Starkaste stödet fick en utvidgning av cykelvägsnätet och mera cykelfiler bredvid körbanorna. Mera skeptiska var man till att tillåta cykeltrafik motströms på lugna enkelriktade gator, såsom man gjort i många städer i Mellaneuropa. Inte heller var man på rak arm beredda att godkänna att kullerstensgator görs jämnare. Figuren visar hur svaren fördelades.

Oklarhet om stadens klimatansvar

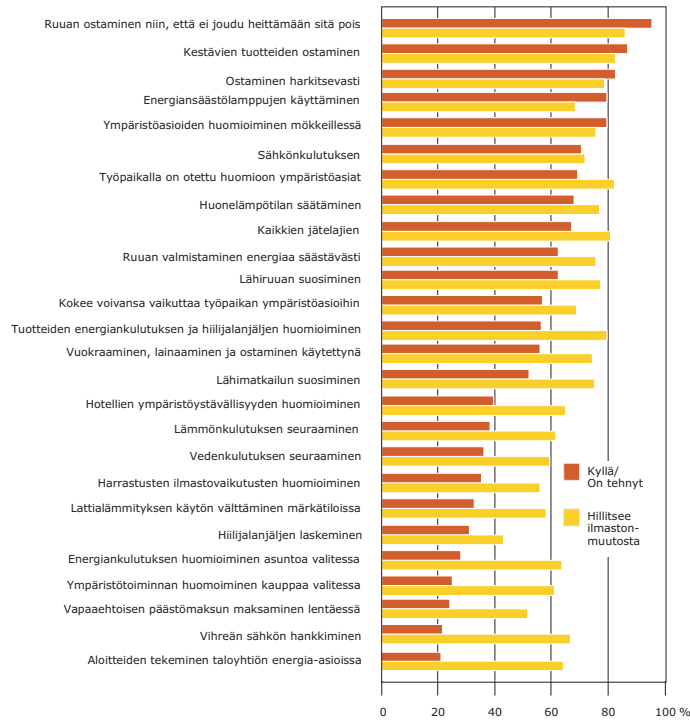
Helsingforsborna trodde allmänt på klimatförändringens existens (85 %), och var oroliga för dess följderna (76 %) och trodde att nuvarande klimatförändring i huvudsak var människans eget fel (75 %). Bara en femtedel (21 %) upplevde att ens eget handlande saknade betydelse för klimatförändringen.

Rentav 65 procent av enkätsvararna var helt eller delvis av samma åsikt att de vore beredda att klart ge avkall på sin egen materiella välfärd om kommande generationers intresse skulle kräva det. Det fanns en klar beredskap till förändring på attitydplanet, men information, medel och kunskaper saknas klart.

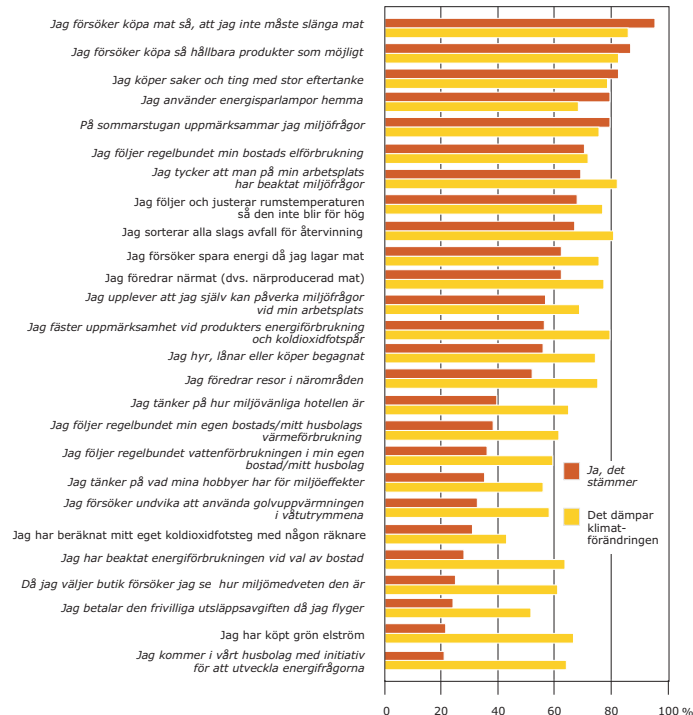
Det som helsingforsborna enligt enkäten var beredda att göra för att stävja klimatförändringen var att undvika att slänga mat (95 %), konsumera med eftertanke (83 %) och så att det främjar hållbara produkter (94 %), skaffa energisparlampor (80 %) och uppmärksamma miljöfrågor på sommarstugan. Det man sällan gjorde var att väcka initiativ i miljöfrågor i det egna husbolaget (21 %), skaffa grön elström (22 %), betala utsläppsavgiften vid flygning (24 %) eller välja butik enligt hur miljömedveten den är (25 %). Ändå upplevdes sådant som man uppgav sig göra sällan vara ganska viktiga sätt att stävja klimatförändringen. I synnerhet beträffande just dessa saker skulle folk helt klart behöva mera uppmuntran och praktiska råd.

En oroande iakttagelse är att hela 59 procent inte kunde fatta ståndpunkt till huruvida Hel-

Kuvio 3. Oletteko tehnyt seuraavia toimenpiteitä? Entä pidättekö näitä toimenpiteitä ilmastonmuutosta hillitseinä? (N = 1 017)

Figur 3. Har ni vidtagit följande åtgärder? Upplever ni att dessa åtgärder dämpar klimatförändringen? (N = 1 017)

tölamppujen hankintaan (80 %) sekä mökkeilyn ympäristönäkökohtiin (80 %). Helsinkiläiset sen sijaan harvoin tekivät taloyhtiössä aloitteita energia-asioissa (21 %), hankkivat vihreää sähköä (22 %), maksoivat lentopäästömaksun (24 %) tai kiinnittivät kaupan valinnassa huomiota sen ympäristötoimintaan (25 %). Keinoja, joita ihmiset sanoivat itse tekevänsä harvoin, pidettiin kuitenkin melko merkittävinä mahdollisuuksina ilmastomuutoksen hillinnässä. Erityisesti näissä asioissa ihmiset selvästi tarvitsisivat lisää kannustusta ja käytännön neuvoja.

Huolestuttava havainto oli, että peräti 59 % ei osannut ottaa kantaa kysymykseen, onko Helsingin kaupungin oma ilmastopolitiikka vastuullista vai ei. Tämä on viesti siitä, että kaupungin tulisi viestiä selkeämmin kaupunkilaisille, mitä asioita se ilmastopolitiikassaan tavoittelee ja miten se niitä aikoo toteuttaa.

Itämeren suojelemissa asenteet myönteisiä

Helsinkiläiset olivat hyvin huolissaan Itämeren tilasta. Vain prosentti vastaajista oli täysin samaa mieltä väittämän kanssa, että Itämeren vedenlaatu on hyvä ja Itämeren tilasta oli huolestunut 85 % vastaajista. Vain kolmannes vastaajista kui-

singfors stads egen klimatpolitik är ansvarsfull eller inte. Detta vittnar om att staden klarare borde signalera åt invånarna vilka mål den har inom klimatpolitiken och hur den har för avsikt att uppnå dessa mål.

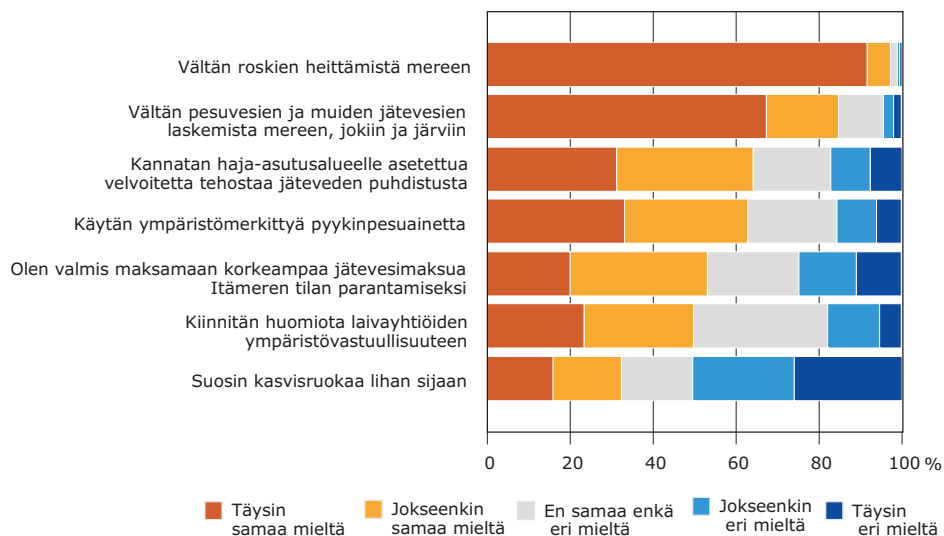
Välvilja till skyddet av Östersjön

Helsingforsborna var mycket bekymrade över Östersjöns tillstånd. Bara en procent av enkät-svararna höll helt med om att vattenkvaliteten i Östersjön är god, medan 85 procent oroade sig för Östersjöns tillstånd. Ändå tyckte bara en tredjedel av svararna de själva kunde påverka Östersjöns tillstånd.

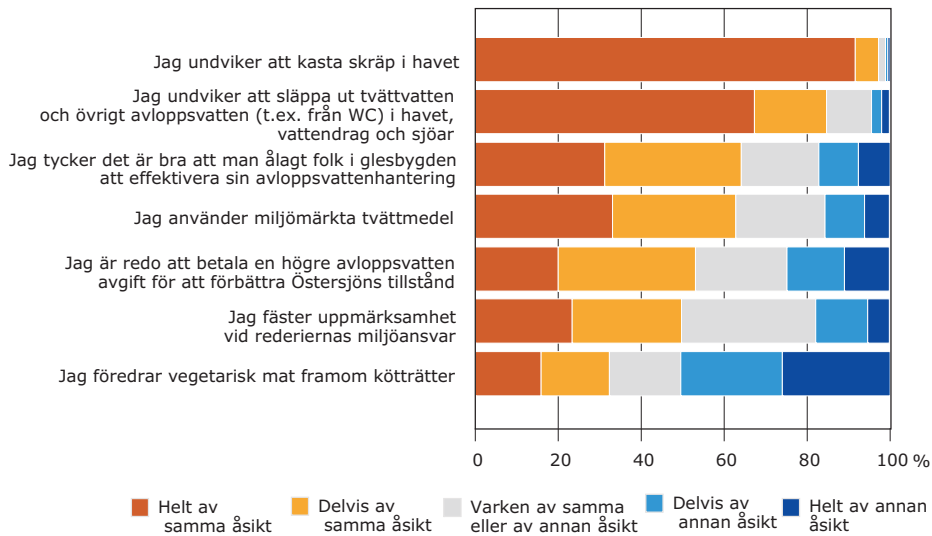
Som de effektivaste sätten att förbättra Östersjöns tillstånd upplevdes minskning av utsläppen från jordbruket, lagstiftningen, undvikande av nerskräpning, miljöansvar hos företag samt renande av fartygs och båtars avloppsvatten. De medel som omedelbarare gällde individen, dvs. att äta vegetariskt och använda miljömärkta tvättmedel, upplevdes inte lika effektiva för att förbättra Östersjöns tillstånd.

Nästan samtliga undvek att slänga skräp och släppa ut tvättvatten rakt i sjön. Över hälften var också beredda att stöda skyddandet av Östersjön

Kuvio 4. Mitä teette itse Itämeren suojelemiseksi? (N = 1 017)

Figur 4. Vad gör ni själv för att skydda Östersjön? (N = 1 017)

tenkin oli sitä mieltä, että voi itse vaikuttaa Itämeren tilaan.

Tehokkaimpina keinoina Itämeren tilan parantamiseksi nähtiin maatalouden ravinnepäästöjen vähentäminen, lainsäädäntö, roskaamisen välttäminen, yritysten ympäristövastuullisuus sekä laivojen ja pienveneiden jätevesien puhdistus. Suoremmin yksilöön itseensä kohdistuvia keinoja, kasvisruuan syöntiä ja ympäristömerkkityjen pesuaineiden käyttöä ei pidetty yhtä tehokaina keinoina Itämeren tilan parantamiseksi.

Lähes kaikki välttivät heittämästä itse roskaa mereen sekä välttivät pesuvesien laskemista suoraan mereen tai järveen. Yli puolet oli myös valmis tukemaan Itämeren suojelua rahallisesti maksamalla korkeampaa jätevesimaksua. Kasvisruuan syöntiä Itämeren rehevöitymisen ehkäisemiseksi suosi vain kolmasosa helsinkiläisistä.

Petteri Huuska toimii ympäristösuunnittelijana Helsingin kaupungin ympäristökeskuksessa.

Petteri Huuska verkar om miljöplanerare vid Helsingfors stads miljöcentral.

finansIELlt genom att betala högre avloppsvattenavgift. Bara en tredjedel av helsingforsborna var positivt inställda till att äta vegetariskt för att motverka övergödning av Östersjön.

Kirjallisuutta: | Litteratur:

Dictus, Jan ja Creedy, Alen (toim.) (2009): Towards Environmental Sustainability – Report of the Peer review of the city of Helsinki. Helsingin kaupungin ympäristökeskuksen julkaisuja 2009:5.

Haavisto, Teija ja Lankinen, Markku (1991): Ympäristöasenteet Helsingissä 1989. Helsingin kaupungin tietokeskuksen tutkimuksia 1991:6.

Helsingin sähköinen ympäristötietilasto. www.helsinginymparistotilasto.fi

HSL LITU 2008. <http://www.hsl.fi/FI/suunnittelu/tutkimukset/Sivut/laajaliikennetutkimus.aspx>

Lankinen, Markku (1995): Ympäristöasenteet Helsingissä vuonna 1994. Helsingin kaupungin tietokeskus, tutkimuksia 1995:13.

Lankinen, Markku (2005): Helsingkiläisten ympäristöasenteet ja ympäristökäyttäytyminen vuonna 2005. Helsingin kaupungin tietokeskus, tutkimuksia 2005:5.

Lankinen, Markku ja Sairinen, Rauno (2000): Helsingkiläisten ympäristöasenteet vuonna 2000. Helsingin kaupungin tietokeskus, tutkimuksia 2000:6.

Miljö Akturellt 12.1.2012 <http://miljoaktuellt.idg.se/2.1845/1.426110/rekordstort-stod-for-trangselavgiften>

Tieto on voimaa ja yhteistyö ylivoimaa –
Avoimet innovaatioverkot vastaavat kompleksisen
toimintaympäristön haasteisiin

Kunskap är makt och samarbete övermakt –
Öppna innovationsnät svarar på utmaningarna från
en komplex verksamhetsmiljö

**Verkosto ja innovaatio käsitteistä on vii-
meaikaisessa julkisessa diskurssissa
muodostunut eräänlaisia muutokäsittei-
tä. Alasta ja aiheesta riippumatta nousee
lähes poikkeuksetta esiin tarve verkos-
toitua ja olla innovatiivinen. Mistä tämä
tarve jatkuvaan uudistumiseen, uuden
luomiseen ja verkostoitumiseen johtuu?
Aikaisemmin oli riittävää, kun pyrittiin
löytämään mahdollisimman tehokas
toimintatapa ja sen ylläpitämistä tuke-
vat seuranta- ja arviointijärjestelmät.
Miksi tämä lineaarista suunnittelua
noudattava toimintamalli ei tänä päivä-
nä ole enää riittävä, vaan organisaatioil-
la on tarve jatkuvaan uudistumiseen ja
muutokseen?**

Useiden tutkijoiden (ks. esim. Watts 2002, Barabási 2003) mukaan elämme verkostojen maailmassa. Verkostoista puhutaan paljon, mutta harvemmin siitä, mitä ne todellisuudessa ovat ja mihin niiden merkitys perustuu. Verkostotiede on varsin uusi, mutta vahvaa kukoistuskautta

**I den offentliga diskursen på sistone har
begreppen nätverk och innovation blivit
ett slags modebegrepp. Oberoende av
bransch och tema kommer nästan un-
dantagslöst behovet att bilda nätverk
och vara innovativ förr eller senare fram.
Vad beror detta behov av ständig förny-
else, nyskapande och nätverksbygge på?
Tidigare räckte det bra till att man för-
sökte hitta ett så effektivt arbetssätt som
möjligt, och därtill följnings- och be-
dömningssystem till stöd för det. Varför
räcker det inte längre till med en verk-
samhetsmodell byggd på lineär plane-
ring, och varför behöver en organisation
alltid förnya sig och förändras?**

Enligt många forskare (se t.ex. Watts 2002, Barabási 2003) lever vi i en värld av nätverk. Det talas mycket om dem, men mindre ofta om vad de i själva verket är och vad deras betydelse grundar sig på. Nätverksvetenskapen är en mycket ung vetenskapsgren, men just nu i stark blomstring. Dess principer kan tillämpas på många olika

elävä tieteenala, jonka periaatteita voidaan soveltaa useille eri elämänalueille aina sosiologiasta infektio-tautien leviämiseen. Verkostot eivät kuitenkaan ole mikään uusi asia, vaikka ne kiistatta ovat vahvasti nyky-yhteiskuntaa leimaavia ilmiöitä.

Entinen sosiologian Professori Duncan Watts on tutkinut verkostojen rakennetta ja dynamiikkaa teoksessaan *Six Degrees: The Science of a Connected Age* (2003). Kirjassaan hän havainnollistaa, kuinka verkostoja voidaan nähdä lähestulkoon kaikkialla. Ihmisen solukot muodostuvat hyvin yksinkertaisista soluista, jotka yhdessä muodostavat monimutkaisia verkostomaisia rakenteita. Sähköverkko voidaan kuvata verkostoksi, joka hajautuu teollisten maiden ylle valtavana verkostona linkittyen toisiinsa sähkökaapeleiden välityksellä. Samoin maantiet, lentokoneet ja Internet yhdistävät ihmisiä toisiinsa ilmentäen pienentyntä maailmaa, jossa kaikki ovat linkittyneitä ja etäisyys on menettänyt merkityksensä. (Watts 2003, 20–24.)

Verkostorakenne on peräisin luonnon systeemeistä ja sitä on tutkittu muun muassa luonnontieteiden saralla. Sosiaalisissa systeemeissä verkostojen merkitys on havaittu jo 1960-luvulla sosiologi Stanley Milgramin kuuluisan ketjukirjekokeen ansioista. Sen perusteella havaittiin, että ketkä tahansa kaksi satunnaisesti valittua ihmistä on keskimäärin vain kuuden linkin päässä toisistaan. Informaatioteknologian kehitys on kuitenkin vaikuttanut verkostojen merkityksen voimakaaseen korostumiseen. (Watts 2003, 39; 299.)

Toimintaympäristö muuttuu nopeasti ja yllättävästi

Nykyteknologia on vaikuttanut ihmisten ja organisaatioiden välisen vuorovaikutuksen määrään, laatuun ja nopeuteen. Ihmiset sekä organisaatiot vuorovaikuttavat ajasta ja paikasta riippumatta yhtä nopeasti mihin tahansa päin maailmaa. Näiden jatkuvien vuorovaikutussuhteiden vuoksi toimintaympäristö muuttuu jatkuvasti ja yllättävästi (Watts 2003, 20–24). Se mikä oli eilen uutta, on tänään vanhaa. Perinteiset teleologiset ke-

livssfärer allt mellan sociologi och infektionssjukdomars spridning. Ändå är nätverk ingenting nytt, trots att de onekligen starkt präglar vårt samhälle av idag.

Före detta sociologiprofessorn Duncan Watts har i sitt verk *Six Degrees: The Science of a Connected Age* (2003) undersökt nätverkens struktur och dynamik. I boken åskådliggör han hur nätverk kan skönjas nästan överallt. Människans cellvävnad består av mycket enkla celler, som tillsammans bildar mycket komplicerade nätartade strukturer. Elnätet kan beskrivas som ett väldigt nätverk av sammanlänkade elkablar som sprider ut sig över de industrialiserade länderna. Likaså förenar landsvägar, flygplan och Internet människor med varandra och ger uttryck för en värld som blivit mindre, där alla är sammanlänkade och där avstånden förlorat sin betydelse. (Watts 2003, 20–24.)

Nätverksstrukturen har sitt ursprung i naturens system, och den har undersökts bl.a. inom naturvetenskaperna. Inom sociala system upptäcktes nätverkens betydelse redan på 1960-talet tack vare sociologen Stanley Milgrams berömda kedjebrevsexperiment. Man upptäckte då att vilka två slumpmässigt utvalda människor som helst i genomsnitt är på bara sex länkars avstånd från varandra. Men utvecklingen inom informationsteknologin har inverkat på att nätverkens betydelse starkt betonats (Watts 2003, 39; 299.)

Verksamhetsmiljön förändras snabbt och överraskande

Vår tids teknologi har inverkat på växelverkan mellan människor och organisationer – dess mängd, beskaffenhet och snabbhet. Människor och sammanslutningar växelverkar oberoende av tid och plats lika snabbt i vilken riktning som helst i världen. Som följd av denna oavbrutna växelverkan förändras verksamhetsmiljön ständigt och överraskande (Watts 2003, 20–24). Det som igår var nytt är gammalt idag. Traditionella teleologiska uppfattningar om utveckling förmår inte längre förklara dynamiken i en verksamhetsmiljö

hitysnäkemykset eivät enää kykene selittämään nykyisenkaltaisen toimintaympäristön dynamiikkaa. Uudempien, esimerkiksi evolutionaaristen kehitysnäkemyksien (ks. esim. Sotarauta 2007) mukaan emergenssi eli ilmaantuminen hyväksytäänkin luonnollisena osana toimintaympäristöä ja menestyminen kompleksisessa toimintaympäristössä vaatii organisaatioilta jatkuvaa uudistumista ja innovatiivisuutta.

Toimintaympäristön jatkuva muutos on johtanut tutkimus- ja kehitystoiminnan kustannusten voimakkaaseen kasvuun. Tuotteiden nopea vanheneminen, globaalisti hajautuneet toiminnot sekä entistä suuremmat vaatimukset tuotteille ja palveluille ovat johtaneet siihen, että organisaatiot ovat pyrkinet löytämään uusia, yhteistyöhön perustuvia toimintamalleja haasteisiin vastaamiseksi (Chesbrough 2006, 1–3). 1980-luvulle saakka tutkimus keskittyi markkinaehtoisen vaihdannan sekä vertikaalisen integroinnin väliseen vertailuun. 1970-luvulla Japanin autoteollisuuden käyttämät toimittajaverkot osoittautuivat menestyksekkääksi liiketoiminnan harjoittamisen muodoksi. 1990-luvun liiketoiminnan nopea kansainvälistyminen ajoi yritykset hakemaan kilpailuvoimaa strategisista alliansseista ja niiden myötä yhteistyöhön perustuvat varsinaiset verkostomaiset liikesuhteet alkoivat nopeasti yleistyä. (Miettinen et al. 1999.)

Verkostojen voima perustuu vuorovaikutukseen

Syyt verkostoitumiseen voivat olla monia. Toisille verkosto on puhtaasti keino hankkia resursseja oman liiketoimintansa harjoittamiseen, toisille puolestaan verkostojen avulla pyritään vahvistamaan omaa ydinosaamista. Oma lukunsa ovat innovaatioverkot, joiden tarkoituksena on luoda täysin uusi arvojärjestelmä. Niiden pääpaino on radikaalisti uuden teknologian tai liiketoiminnan kehittämistä ajavan verkon synnyttäminen, koostaminen ja ohjaus. Kyse ei ole vain verkon yrityksille ja organisaatioille uudesta liiketoiminnasta, vaan koko alalle ja asiakkaille uusista rat-

som vauruvarande. Enligt nyare, t.ex. evolutionära uppfattningar (se t.ex. Sotarauta 2007) godkänns emergens, alias framväxten av nytt, som en naturlig del av verksamhetsomgivningen, och framgång i en komplex verksamhetsmiljö kräver att en organisation ständigt förnyas och är innovativ.

Den ständiga förändringen i verksamhetsmiljön har också lett till att kostnaderna för forskning och utveckling vuxit starkt. Produkters snabba föråldrande, de globalt splittrade funktionerna och de allt högre kraven på varor och tjänster – produkter och service – har lett till att organisationerna försökt hitta nya samarbetsbaserade verksamhetsmodeller för att kunna svara på utmaningarna (Chesbrough 2006, 1–3). Ända fram till 1980-talet koncentrerade forskningen sig på att jämföra marknadsbetingat utbyte och vertikal integration. På 1970-talet visade sig de leverantörsnät som den japanska bilindustrin antlade vara en framgångsrik form av affärsidkande. Den snabba internationaliseringen av affärsverksamheten på 1990-talet drev företagen att söka konkurrenskraft genom strategiska allianser, och med dessa började de samarbetsbaserade egentliga nätverksartade affärsrelationerna raskt bli allt vanligare. (Miettinen et al. 1999.)

Nätverkens styrka bygger på växelverkan

Det kan finnas många orsaker till nätverksbildning. För en del är nätverken helt enkelt ett sätt att skaffa resurser för den egna affärsverksamheten, medan andra med hjälp av nätverken försöker stärka sitt eget kärnkunnande. Ett kapitel för sig är innovationsnäten, var syfte är att skapa ett helt nytt värdesystem. Deras huvudbetoning är att skapa, samla och styra ett nät som medverkar till utvecklande av en radikalt ny teknologi eller affärsverksamhet. Det är inte bara fråga om en affärsverksamhet som är ny för nätets företag och organisationer, utan om lösningar som är nya för hela branschen och kunderna. Ett gemensamt drag för dessa är dock att man genom att bilda nätverk vill svara på utmaningarna från en radi-

kaisuista. Yhteinen piirre näille kuitenkin on, että verkottumisen avulla pyritään vastaamaan radikaalisti muuttuvan toimintaympäristön haasteisiin. (Möller et al. 2004, 3; 25; 35–40.)

Mihin verkostojen ylivoimaisuus sitten perustuu? Tämän ymmärtämiseksi on hyvä tarkastella verkostorakennetta. Barabási on tutkinut erityisesti skaalautumattomia verkostoja teoksessaan *Linkit – Verkostojen uusi teoria* (2002). Verkostot voidaan kuvata hyvin yksinkertaisesti. Solmu on verkon perusosa. Solmut ovat yhteydessä toisiinsa liitännäisten avulla. Säännöllinen verkko muodostuu solmuista, joilla on sama asteluku, eli niillä on yhtä paljon liitäntöjä. (Barabási 2002, 60.) Hierarkkiseen rakenteeseen verrattuna verkoston etuja ovat sen kyky nopeaan reagointiin, sekä joustavuus, joka perustuu autonomisten toimijoiden periaatteessa äärettömään vuorovaikutukseen. Kompleksisuuden keskellä verkoston toiminta ei perustu hierarkkisen rakenteen tavoin kontrolliin, vaan verkostojen kykyyn itseorganisoidua kaaoksen keskellä (Barabási 2002; Watts 2003; Ståhle & Grönroos, 1999.)

Todellisuudessa verkostoissa on kuitenkin napoja, joilla on huomattavasti enemmän linkkejä, ja joiden välityksellä tieto ja vaikutteet leviävät erittäin tehokkaasti. Esimerkiksi sosiaalisissa verkostoissa on ihmisiä, joilla on erityisen paljon sosiaalisia suhteita ja lentoliikenteessä tällaisia napoja ovat lentokentät. (Barabási 2002, 58–66.) Nämä yhteydet tekevät verkoista skaalautumattomia mikä tarkoittaa, että jos nämä verkostot mallinnetaan graafien avulla, niiden kytkeytyneisyys lisääntyy dramaattisesti, mitä useamman solmun kautta ne ovat kytköksissä. (Watts 2003, 104.) Skaalautumattomat verkot poikkeavat säännöllisistä verkoista heterogeenisuutensa ansiosta. Internetin hakukoneet ovat esimerkki tällaisista navoista tuoden halutut verkkosivut parin klikkauksen päähän. (Barabási 2002, 68.) Näiden vahvojen napojen kautta esimerkiksi taudit, ilmiöt ja kulttuurilliset vaikutteet leviävät nopeasti ympäri maailman.

kalt föränderlig verksamhetsmiljö. (Möller et al. 2004, 3; 25; 35–40.)

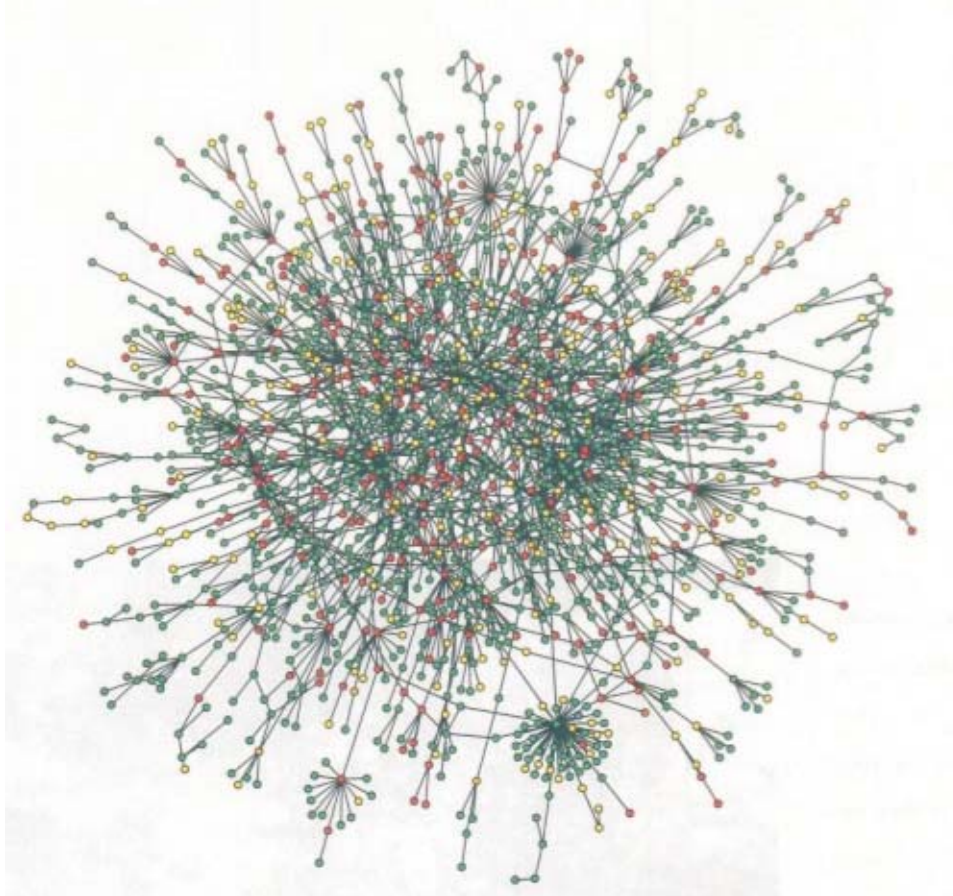
Men vad bygger nätverkens överlägsenhet på? För att förstå detta är det bra att analysera nätverksstrukturen. Barabási har i sitt verk *Linkit – Verkostojen uusi teoria* (2002) undersökt i synnerhet icke skalbundna nätverk. Nätverken kan beskrivas mycket enkelt. Den grundläggande beståndsdelen i nätet är noden. Noderna förenas sinsemellan av länkar. Ett regelbundet nät består av noder, som har samma gradtal, dvs. noderna har samma antal länkar. (Barabási 2002, 60.) Jämfört med en hierarkisk struktur är en av nätverkets fördelar dess förmåga att reagera snabbt samt dess smidighet, som bygger på en i princip gränslös växelverkan mellan autonoma aktörer. Mitt i komplexiteten bygger nätverkets verksamhet inte – såsom den hierarkiska strukturens – på kontroll, utan på nätverkens förmåga att själv organisera sig mitt i kaoset (Barabási 2002; Watts 2003; Ståhle & Grönroos, 1999.)

I verkligheten innehåller nätverken dock noder som har betydligt fler länkar och genom vilkas förmedling information och intryck sprider sig mycket effektivt. T.ex. i sociala nätverk finns det personer som har särskilt mycket sociala relationer, och inom flygtrafiken utgör flygfälten sådana noder (Barabási 2002, 58–66.) Dessa kontakter gör att nätverken icke är skalbundna, vilket betyder att om man gör en modell av dem med hjälp av grafer, så ökar deras sammankopplingsgrad dramatiskt ju flera noder de är sammankopplade genom. (Watts 2003, 104.) Icke skalbundna nätverk avviker från regelbundna nätverk genom sin heterogenitet. Sökmaskinerna på Internet är exempel på dylika noder och tar oss, på ett par klickningar när, till önskade webbsidor. (Barabási 2002, 68.) Genom dylika starka noder sprider sig t.ex. sjukdomar, fenomen och kulturella intryck snabbt i hela världen.

Många nätverksstudier grundar sig på en av de inflytelserikaste teorierna inom nätverksforskning, nämligen teorin om svaga band utvecklad av sociologen Mark Granovetter (1973, 1361).

Kuvio 1. Esimerkki solujen muodostamista verkostoista. Punaiset pisteet ovat verkoston napoja, tärkeitä proteiineja, joiden poistaminen aiheuttaa solujen kuoleman (Barabási & Bonabeau 2003, 59)

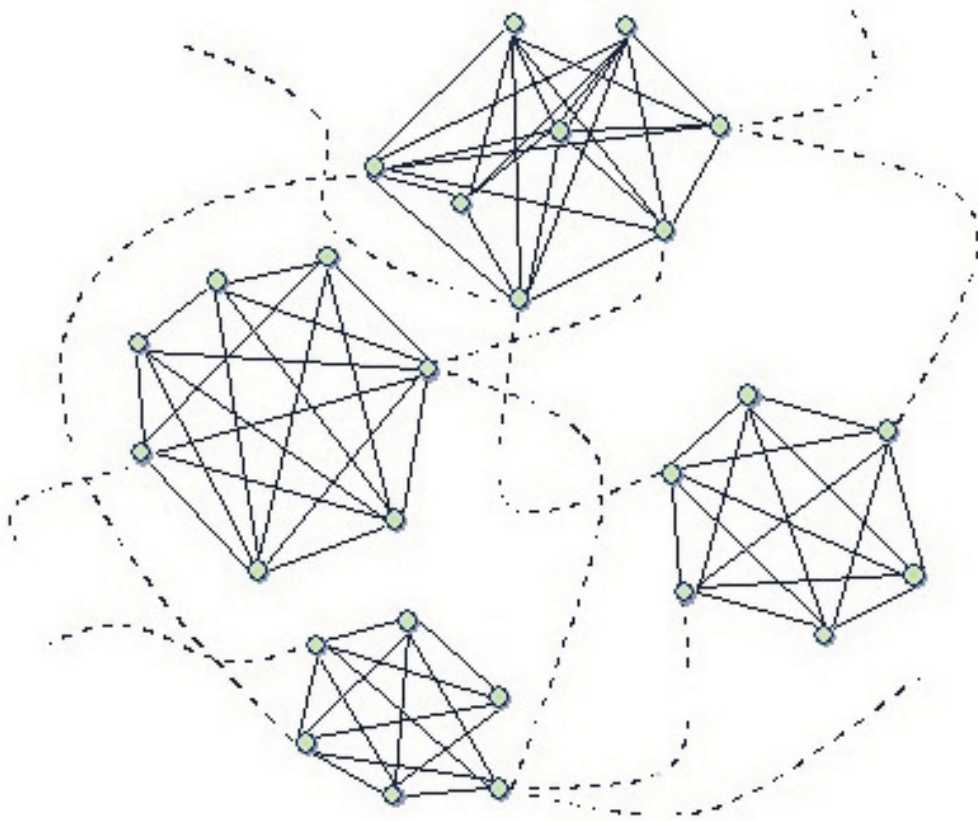
Figur 1 Exempel på nätverk bildade av celler. De röda punkterna är nätverkets noder, viktiga proteiner som, om man avlägsnar dem, får cellerna att dö (Barabási & Bonabeau 2003, 59)

Useiden verkostotutkimusten pohjalla on sosiologi Mark Granovetterin (1973, 1361) kehittämä, verkosto-tutkimuksen yksi vaikutusvaltaisimmista teorioista, heikkojen siteiden teoria, jonka merkitys näkyy edelleen vahvasti. Sen mukaan ihmisten väliset suhteet voidaan jakaa heikkoihin ja vahvoihin. Ihmisten lähipiirin muodostamat siteet ovat vahvoja siteitä, mutta lisäksi ihmisillä on myös toisenlaisia siteitä, joita Granovetter kutsuu heikoiksi siteiksi. Heikot siteet ovat yhteyksiä ihmisiin, jotka tiedetään kenties etunimeltä ja ovat niin sanottuja hyvän päivän tuttuja. Nämä siteet ovat kuitenkin ratkaisevan tärkeitä

Den är fortfarande av stor betydelse, och enligt den kan man indela relationerna människor emellan i dels svaga, dels starka. Med sin närkrets har man starka band, men dessutom har folk också andra slags band, som Granovetter kallar svaga band. Dessa svaga band är kontakter med sådana människor som man kanske vet förnamnet på och bara är bekant med. Men de svaga banden är av avgörande vikt för införskaffandet av kunskap. Styrkan med de svaga banden ligger i att man genom dem får kontakt med nya gemenskaper och därmed med ny kunskap. Så det är inte av svagheten som deras betydelse kommer sig, utan av de

Kuvio 2 Heikkojen siteiden vahvuus (Barabási 2002, 43)
Figur 2. *De svaga bandens styrka* (Barabási 2002, 43)

tiedonhankinnan kannalta. Näiden heikkojen siteiden vahvuus perustuu siihen, että niiden avulla päästään käsiksi uusiin yhteisöihin ja sitä kautta uuteen tietoon. Heikkojen siteiden merkitys ei siis johdu niiden heikkoudesta, vaan niiden erikoisemasta verkoston rakenteesta. Niiden poistaminen saa tiedonkulun kannalta aikaan enemmän vahinkoa, sillä tiedonkulku uuteen yhteisöön katkeaa. (Granovetter 1973, 1 360–1 377.)

Mitä hyötyä verkostodynamiikan ymmärtämisestä on käytännönelämässä? Barabásin mukaan kaikissa verkoissa – niin sosiaalisissa kuin biologisissakin – pätee samat lainalaisuudet. Ver-

ras särställning i nätverksstrukturen. Att avlägsna dem leder mera till skada, eftersom informationsskanalen till den nya gemenskapen bryts. (Granovetter 1973, 1 360–1 377.)

Vad har man för praktisk nytta av att förstå sig på nätverksdynamik? Enligt Barabási gäller samma lagbundenheter för alla nätverk, de må vara sociala eller biologiska. I vårt nätverksformade informationssamhälle av idag hänger organisationers framgång i hög grad på deras förmåga att skaffa och hantera information. Det behövs information, kunskap, för att kunna se svaga signaler i verksamhetsmiljön, utveckla nya varor och tjänster och möjliggöra innovation och nyska-

kottuneen tietoyhteiskunnan aikakaudella organisaatioiden menestys on pitkälle riippuvainen niiden kyvystä hankkia ja käsitellä tietoa. Tietoa tarvitaan toimintaympäristön heikkojen signaalien tunnistamiseen, uusien tuotteiden ja palveluiden kehittämiseen sekä innovaatioiden mahdollistamiseen. Verkostojen merkitys perustuu niiden kykyyn saavuttaa uutta tietoa ja vaikuttaa nopeasti. (Chesbrough 2006.)

Innovointi uusiutumisen ja kasvun mahdollistajana

Konsulttitoimisto PricewaterhouseCoopersin viime vuonna toteuttaman, 1 200 toimitusjohtajaa kattaneen tutkimuksen mukaan uudet tuote- ja palveluinnovaatiot ovat yritysten tärkein kasvun mahdollistaja (PWC 2011). Aina innovaatioiden ei kuitenkaan tarvitse olla radikaaleja, vaan ne voivat olla myös askelittaisia parannuksia olemassa oleviin tuotteisiin ja totuttuihin toimintamalleihin. Useimmiten innovaatioiden edellytyksenä kuitenkin pidetään erilaisen tiedon ja näkökulmien yhteen saattamista (esim. Stähle & Grönroos 1999, 111). Tämä voi tarkoittaa organisaation eri osastojen työntekijöiden näkemysten yhdistämistä toiminnan kehittämiseksi, tai järjestelmällistä uusien ideoiden löytämistä ja työstämistä.

Esimeriksi IBM on kehittänyt erittäin korkeatasoisia ratkaisuja koko globaalin henkilöstöpoolinsa potentiaalini hyödyntämiseksi. Sen kehittämää ratkaisuja ovat esimerkiksi ThinkPlace-ideapankki, jonka avulla yritys kerää järjestelmällisesti työntekijöidensä ideoita ja oivalluksia. ”Innovation jamit” ovat massiivisia online-keskusteluja, joissa valittuja ideoita työstetään. BlueReach-sovelluksen avulla voidaan puolestaan paikantaa aina eri alueiden parhaat ekspertit. NykYTEknologia mahdollistaa suuryrityksen tuhansia ihmisiä kattavan henkilöstön verkostoitumisen ja näkemysten yhdistämisen innovaatioiden tuottamiseksi. Tämän mittakaavan kehitystyössä verkostojen vahvuus piilee ajattelijoi-

pande. Nätverkens betydelse bygger på deras förmåga att snabbt hitta fram till ny kunskap och nya intryck (Chesbrough 2006.)

Innovation som nyckel till förnyelse och tillväxt

Enligt en enkät bland 1 200 verkställande direktörer som konsultbyrån PricewaterhouseCoopers gjorde i fjol (PWC 2011) är nya varu- och tjänsteinnovationer den viktigaste förutsättningen för företagstillväxt. Alltid behöver innovationerna, de nya lösningarna, inte vara radikala, utan de kan också vara stegvisa förbättringar av befintliga varor och invanda verksamhetsätt. Oftast anses dock förutsättningen för innovation vara att olika slags information och synvinklar sammanförs (t.ex. Stähle & Grönroos 1999, 111). Det kan t.ex. handla om att sammanjämka en organisations olika avdelningars anställdas åsikter för att utveckla verksamheten, eller om att systematiskt söka nya idéer och bearbeta dem.

Som exempel har IBM utvecklat lösningar på mycket hög nivå för att kunna få ut nytta av hela sin globala personals potential. Bland de lösningar man utvecklat finns t.ex. idébanken ThinkPlace med vars hjälp företaget systematiskt samlar in idéer och påhitt från sina anställda. ”Innovation Jams” är massiva onlinediskussioner, där utvalda idéer processas. Med tillämpningen BlueReach kan man alltid lokalisera de bästa experterna inom olika områden. Vår tids teknologi gör det möjligt för de tusentals anställda vid storföretagen att bilda nätverk och att förena sina åsikter och insikter och få fram innovationer. I utvecklingsarbete av denna magnitud ligger nätverkens styrka i antalet tänkare: hundratals eller tusentals finner en lösning på det som tiotal eller kanske hundratals inte klarar av. Dessutom har företaget aktivt bildat nätverk även med externa samarbetspartners, såsom företag, kunder, forsknings- och utvecklingsinstitut och användare, för att kartlägga nya möjligheter. (Quitza 2010.)

den määrässä; sadat tai jopa tuhannet löytävät ratkaisun, johon kymmenet tai sadat eivät kykene. Lisäksi yritys on verkostoitunut aktiivisesti myös sen ulkoisten sidosryhmien, kuten yritysten, asiakkaiden, tutkimus- ja kehityslaitosten sekä käyttäjien kanssa uusien mahdollisuuksien kartoittamiseksi. (Quitau 2010.)

Arvonluomisen uusi paradigma

IBM:n toimintamalli noudattaa pitkälle Professori Henry Chesbroughin (2003) lanseeraamaa avoimen innovaation paradigmaa. Sen nähdään olevan uusi arvonluomisen strategia, joka on vastakohta perinteiselle suljetulle innovaatioprosessille, jossa yritykset pyrkivät kehittämään tuotteita sisäisesti, varjellen tarkkaan omia ideoitaan. Uuden näkemyksen mukaan yritysten tulisi avoimesti käyttää hyväksi yrityksen ulkopuolista tietoa oman tutkimus ja kehitystyön tukena uusien ideoiden synnyttämiseksi, innovaatioprosessien tehostamiseksi ja uusien liiketoimintamahdollisuuksien kartoittamiseksi. Paradigma lähtee ajatuksesta, että kompleksisessa ja nopeasti muuttuvassa toimintaympäristössä yritys ei menesty enää yksin. Tämän vuoksi innovaatioprosessi tulisi olla avoin ja perustua yhteistyöhön eri tiedontuottajatahojen kanssa. Tässä prosessissa verkostoituminen on yksi keskeisimmistä taidoista. (Chesbrough 2006, 1–3.)

Avoimen innovaation paradigma painottaa tietoa julkisena hyödykkeenä, joka tulisi olla kaikkien hyödynnettävissä. Professori Antti Hautamäki totesi vuonna 2006 julkaistussa kirjoituksessaan, että ”merkittävä osa tulevaisuuden innovaatiotoimintaa tapahtunee verkostoissa, joissa yritykset ovat vain yksi osapuoli. Innovaatiotoiminta on yhteistyötä, jonka tuloksia ollaan valmiita jakamaan. Osaamista, tekijänoikeuksia ja innovaatiotoiminnan rahoitusta tulee kehittää vastaamaan uusia toimintatapoja, jotta innovaatiojärjestelmä tukisi kilpailukykyä myös tulevaisuudessa.” (Hautamäki 2006.) Tämä tulevaisuus on jo täällä, ja siitä konkreettinen esimerkki on Helsinki Region Infoshare (HRI)-hanke.

Ett nytt paradigm för värdeskapande

IBM:s verksamhetsmodell iakttar i stort det öppna innovationstänkande som professor Henry Chesbrough lanserat (2003). Det upplevs utgöra en ny strategi för värdeskapande i kontrast till en traditionell sluten innovationsprocess där företagen jobbar på innovationer internt och med stor sekretess kring sina egna idéer. Enligt det nya tänkandet borde företagen öppet utnyttja kunskap som finns utanför deras egen organisation som stöd för det egna forsknings- och utvecklingsarbetet i syfte att kläcka nya idéer, effektivisera innovationsprocesserna och kartlägga nya möjligheter till affärsverksamhet. Synsättet utgår från att ett företag inte längre kan vara framgångsrikt på egen hand i en komplex och snabbt föränderlig verksamhetsmiljö. Därför borde innovationsprocessen vara öppen och bygga på samarbete med olika informationsproducenter. I denna process är nätverksbildningen en av de viktigaste färdigheterna. (Chesbrough 2006, 1–3.)

Öppen innovation betonar informationen som en offentlig nytthet som borde vara till allas förfogande. I en skrivelse utgiven år 2006 konstaterade professor Antti Hautamäki att en betydande del av innovationsverksamheten i framtiden torde ske inom nätverk där företagen är bara en part, och att innovationsverksamheten är samarbete, vars resultat man är redo att dela med sig av. Han konstaterar också att man borde utveckla kunnande, upphovsmannarättigheter och innovationsverksamhetens finansiering så att de motsvarar de nya tillvägagångssätten. Detta för att innovationssystemet måtte stöda konkurrenskraften även i framtiden. Så alltså Hautamäki (2006). Den framtiden är nu redan nådd, och en konkret yttring av den är projektet Helsinki Region Infoshare (HRI) www.hri.fi.

HRI är ett innovationsnät där den offentliga sektorn, användarna, företagen och olika institutionella aktörer förenar sina resurser för att producera ett nytt värdesystem. Inom projektet öppnar Huvudstadsregionens kommuner en del av sina informationsförråd och tillåter fritt nyttjan-

HRI-hanke on innovaatioverkko, jossa julkinen sektori, käyttäjät, yritykset sekä eri institutionaaliset toimijat yhdistävät voimavaransa uuden arvojärjestelmän tuottamiseksi. Hankkeessa pääkaupunkiseudun kunnat avaavat tietoaaineistojaan ja sallivat niiden vapaan hyödyntämisen maksutta. Kuka tahansa voi hyödyntää avattua dataa omissa toimissaan uusien, innovatiivisten käyttötarkoitusten luomiseksi. Hankkeen tuloksien vapaa hyödynnettävyys on mahdollisuus alueen yrityksille, hallinnolle sekä kansalaisille oman toimintansa kehittämiseen, tai täysin uusien tuotteiden ja palveluiden luomiseen. Hankkeen toiminta synnyttää positiivisen kehän, joka ruokkii itse itseään – ja vahvistaa näin koko alueen hyvinvointia ja kilpailukykyä. Aikaisemmin tietoa on pantattu, mutta kuten avoimen innovaation paradigman painottaa: tieto on voimaa – ja yhteistyö ylivoimaa.

Hankkeessa ei kuitenkaan ole kyse pelkästään tietoaaineistojen avaamisesta, vaan uuden arvojärjestelmän tuottamisesta. Avoimen datan konsepti on Suomessa, ja globaalissakin mittakaavassa uusi ja keskeinen osa hankkeen toimintaa on ollut rakentaa Suomeen avoimen datan toimintamallia kehittävä verkosto. Teema on useita aloja kattava, joka vaatii suuren määrän erilaisia kompetensseja. Pro Gradu -tutkielmassani Innovaatioverkkojen johtaminen ja kehittäminen – Case Helsinki Region Infoshare (2011) hankkeen yhdeksi keskeisimmäksi prosessiksi identifioitiin verkostoituminen toimintamallin rakentamiseen tarvittavan tiedon ja kompetenssien saavuttamiseksi. Tämä oli keskeisessä osassa myös hankkeen piirissä, avatun datan pohjalta tapahtuvan innovoinnin mahdollistamiseksi. On kuitenkin tärkeää huomata, että yhteistyön ei aina kuitenkaan tarvitse olla virallista, vaan uutta tietoa ja osaamista saavutetaan myös epävirallisten verkostojen avulla. Näin kehittäjäverkostosta muodostuu hämmästyttävän laaja, jonka analysointi vaatisi osakseen oman tutkimuksensa.

de av dem avgiftsfritt. Vem som helst kan utnyttja datan i sin egen verksamhet för att skapa nya innovativa bruksändamål. Att man fritt får nyttja projektets rön är en möjlighet för företagen, förvaltningen och invånarna i regionen att utveckla sin egen verksamhet eller att skapa helt nya varor och tjänster. Projektets verksamhet åstadkommer en god cirkel som föder sig själv – och därmed stärker hela regionens välmåga och konkurrenskraft. Tidigare pantade man på kunskap men, som öppen-innovation-tänkandet betonar: kunskap är makt – och samarbete är övermakt.

Men projektet handlar inte bara om att öppna datamaterial utan också om att skapa ett nytt värdesystem. Konceptet Öppen Data är nytt både i Finland och globalt, och en vital del av projektets verksamhet har varit att i Finland bygga ett nätverk som utvecklar öppendatamodellen. Temat täcker många branscher och kräver en stor mängd kompetenser av olika slag. I min Pro Gradu -avhandling Innovaatioverkkojen johtaminen ja kehittäminen – Case Helsinki Region Infoshare (2011) om styrning och utvecklande av innovationsnätverk identifierade jag nätverksbildningen som en av projektets vitalaste processer med tanke på att uppnå den kunskap som behövdes för att bygga upp verksamhetsmodellen. Detta intog en central roll även inom projektet, för att möjliggöra innovationsarbete utgående från den öppnade datan. Men det är viktigt att lägga märke till att samarbetet inte alltid behöver vara officiellt, utan att ny information och kunnande också uppnås med hjälp av inofficiella kontakter. På det sättet blir utveckelnätverket så häpnadsväckande stort att det skulle behövas en egen utredning för att analysera det.

Innovaatioverkoissa toiminta kehittyä keskinäisen vuorovaikutuksen tuloksena

Löyhiin verkostosuhteisiin perustuvien innovaatioverkkojen johtaminen poikkeaa huomattavasti perinteisestä johtamiskäytännöstä, ja tämä on haaste erityisesti johtamiselle. Joidenkin tutkimusten mukaan yli 50% verkostoyhteistyöstä ja ylläpitämisestä epäonnistuu. Verkostojen rikkaus on yhteistyökumppaneiden erilaisuus, sillä se tuo yhteistyöhön erilaista tietoa ja osaamista, mutta tämä on myös suuri riski yhteistyön onnistumiselle. (Ospina & Saz-Carranza, 2010, 3–4.) Vesalainen (2006) on tutkinut menestyneen verkostoyhteistyön elementtejä ja hän painottaakin, että hyvät verkostosuhteet ovat niiden menestymisen ehto. Innovaatioverkoissa yhteistyö edellyttää runsaasti luottamuksellisiin suhteisiin perustuvaa vuorovaikutusta, avoimuutta ja kulttuuria, jossa kukin yrittää parastaan ja virheistä palkitaan. Mitä kehittyneempi on yhteistyökumppaneiden välinen luottamus, sitä tiiviimpää on sidoksisuus ja sitä laadukkaampaa on yhteistointa. (Vesalainen 2006, 56.)

Innovatiivisessa verkossa päätökset tehdään keskustelemalla ja eri näkökulmien yhdistämisen kautta. Tässä prosessissa toimijat vaikuttavat konkreettisesti toisiinsa ja toiminta kehittyä keskinäisen vuorovaikutuksen tuloksena. Kenelläkään ei ole yksin valtaa johtaa kehittämistoimintaa, joten johtaminen on ennen kaikkea jaettua johtajuutta. (Stähle et al. 2004, 58.) Jaettu johtajuus ilmenee usein toiminnan hahmottomuutena. Avoimessa järjestelmässä kehittämisimpulsseja nousee jatkuvasti esiin useasta eri suunnista, mitkä vaikuttavat toiminnan kehittämiseen. Emergentissä ja kompleksisessa toimintaympäristössä tämän voidaan nähdä olevan ihanteellinen toimintamuoto mahdollistaen jatkuvan innovatiivisten ratkaisujen ja uusien näkökulmien syntyminen. (Laitinen 2009, 81.)

Kompleksisuusteorioiden mukaan, erityisesti Stacey (2001) kehittämisen CRP (Complex Responsive Process) (ks. Laitinen 2009) -näkökulman mukaan monimutkaisten järjestelmien

Utveckling genom ömsesidig växelverkan

Styrandet av innovationsnätverk som bygger på lösa nätverksrelationer avviker märkbart från en traditionell uppfattning om styrning, och detta är en utmaning i synnerhet för styrningen. Enligt vissa studier misslyckas över 50 procent av nätverkssamarbetet och upprätthållandet. Nätverkens rikedom är att samarbetspartnerna är olika; detta för in olika slags kunskap i processen, men det innebär också en stor risk för framgångsrikt samarbete. (Ospina & Saz-Carranza, 2010, 3–4.) Vesalainen (2006) har forskat i ett framgångsrikt nätverkssamarbetes beståndsdelar och betonar att goda nätverksrelationer är ett villkor för framgång. Inom innovationsnätverk förutsätter samarbetet en myckenhet växelverkan baserad på förtroliga relationer, öppenhet och en kultur där var och en försöker göra sitt bästa och fel belönas. Ju mera utvecklat förtroende mellan samarbetspartnerna, desto starkare är engagemanget och samarbetet desto höglagigare. (Vesalainen 2006, 56.)

I ett innovativt nät fattas besluten genom diskussion och förenande av olika synvinklar. I den processen påverkar aktörerna varandra konkret, och verksamheten utvecklas som resultat av ömsesidig växelverkan. Ingen har hela makten att leda utvecklingsverksamheten, så styrningen blir framför allt fråga om delat ledarskap. (Stähle et al. 2004, 58.) Det delade ledarskapet tar sig ofta uttryck i att verksamheten är ogestaltad. I ett öppet system kommer det ständigt fram utvecklingsimpulser från många olika håll, och de inverkar på hur verksamheten utvecklas. I en emergent och komplex verksamhetsmiljö kan detta ses som en idealisk verksamhetsform som möjliggör att det oavbrutet föds innovativa lösningar och nya synvinklar. (Laitinen 2009, 81.)

Enligt komplexitetsteorierna, i synnerhet Stacey (2001) koncept CRP (Complex Responsive Process) (se Laitinen 2009), bör komplexa system klara av den ordning som kaotiskhet och komplexitet medför. Ur den synvinkeln är styrningens uppgift att skapa en verksamhetskultur

tuleekin sietää kaoottisuuden ja monimutkaisuuden tuomaa epäjärjestystä. Näkökulman mukaan johtamisen tehtävänä on luoda yhteistyölähtöistä, luottamukseen perustuvaa, keskustelevaa ja moninaista osaamista esiin tuovaa toimintakulttuuria. Näiden elementtien kautta järjestelmän kyky sopeutua jatkuvaan muutoksen kasvaa ja kaaos järjestäytyy vuorovaikutussuhteiden kautta itsestään. (Laitinen 2009, 81.)

Niina Uusi-Autti, HTM. Innovaatioverkkoihin hän perehtyi Pro Gradu – tutkielmassaan (Lapin Yliopisto). Vuonna 2011 hän oli vaihdossa Yhdysvalloissa East Carolinan yliopistossa.

som för fram kunnande som bygger på samarbete och förtroende och är diskuterande och pluralistiskt. Via dessa beståndsdelar växer systemets kapacitet att anpassa sig till ständig förändring, och kaoset ordnar självmant upp sig genom växelverkan. (Laitinen 2009, 81.)

Niina Uusi-Autti, PM (förvaltningsvetenskap). Innovationsnätverk begrundade hon redan i sin Pro-Gradu –avhandling vid Lapplands universitet. Året 2011 var hon på utbyte vid East Carolina University i USA.

Kirjallisuus: | Litteratur:

Barabási, A. (2002). Linkit : verkostojen uusi teoria. Helsinki: Terra Cognita.

Barabási, A & Bonabeau, E. (2003) Scale-Free Networks. Scientific American 288, 50–59.

Chesbrough, H. W. (2003). Open innovation : the new imperative for creating and profiting from technology. Boston (MA): Harvard Business School Press.

Chesbrough, H., Vanhaverbeke, W., & West, J. (2006). Open innovation: researching a new paradigm. New York: Oxford University Press.

Granovetter, M. (1973). The Strength of Weak Ties. The American Journal of Sociology, Vol. 78, No. 6. (May, 1973), pp. 1 360–1 380.

Hautamäki, A. (2006). Avoimet innovaatioverkostot haastavat tuottajakeskeisen järjestelmän. Saatavilla osoitteessa: <http://www.sitra.fi/artikkelit/2006/anti-hautamaki-avoimet-innovaatioverkostot-haastavat-tuottajakeskeisen>. (Viitattu 28.2.2012)

Laitinen, I. (2009). Tietoperustainen johtaminen : case Helsinki. Helsinki: Suomen kuntaliitto.

Miettinen, R., Lehenkari, J., Hasu, M., & Hyvönen, J. (1999). Osaaminen ja uuden luominen innovaatioverkkoissa : tutkimus kuudesta suomalaisesta innovaatiosta. Helsinki: SITRA.

Möller, K., Rajala, A., & Svahn, S. (2004). Tulevaisuutena liiketoimintaverkot : johtaminen ja arvонуonti. Helsinki: Teknologiainfo Teknova.

Ospina, S. M., & Saz-Carranza, A. (2010). Paradox and collaboration in network management. Administration & Society July 2, 2010 vol. 42 no. 4, 404–440

PWC (2011). Demystifying innovation. Take down the barriers to new growth. Saatavilla osoitteessa: <http://www.pwc.com/fi/fi/tiedotteet-2011/toimitusjohtajien-mielesta-innovaatio-on-tarkein-kasvun-mahdollistaja.jhtml> (Viitattu 29.2.2012)

Quitza, A. (2010) How IBM innovates. Saatavilla osoitteessa: <http://www.15inno.com/wp-content/uploads/2010/05/How-IBM-Innovates-Anders-Quitza.pdf> (Viitattu 29.2.2012)

Sotarauta, M. (2007). Evolutionaarinen muutoskäsitys ja itseuudistumisen kapasiteetti -käsitteellistä perustaa etsimässä. (Sente työraportteja). Tampere.

Stacey R.D. (2001). Complex responsive processes in organizations. Learning and knowledge creation. Routledge, Taylor and Francis Group, London & NY.

Stähle, P., & Grönroos, M. (1999). Knowledge management : tietopääoma yrityksen kilpailutekijänä. Helsinki: WSOY.

Stähle, P., Sotarauta, M., & Pöyhönen, A. (2004). Innovaatiivisten ympäristöjen ja organisaatioiden johtaminen. Teknologian arviointeja 19. Eduskunnan kansli-an julkaisu 6/2004 [Publications of the Parliament of Finland]. Helsinki.

Uusi-Autti, N. (2011). Innovaatioverkkojen johtaminen ja kehittäminen - Case Helsinki Region Infoshare. Pro gradu, Lapin yliopisto. Saatavilla osoitteessa: <http://www.doria.fi/bitstream/handle/10024/71976/NiinaUusi-Autti.Gradu.pdf?sequence=2>

Vesalainen, J. (2006). Kaupankäynnistä kumppanuuteen : yritystenvälisen suhteiden elementit, analysointi ja kehittäminen (2. uud. p. ed.). Helsinki: Teknologiainfo Teknova.

Watts, D. J. (2004). Six degrees : The Science of a Connected Age. New York: W.W.Norton & Co.

Pilviä nuorten työttömien aktivoinnin yllä

Mörka moln över aktiverandet av unga arbetslösa

Huolestunut keskustelu nuorisotyöttömyydestä ja työttömien sekä varsinkin työn ja koulutuksen ”ulkopuolella” olevien nuorten syrjäytymisestä vyöryy joka suunnalta. Nyt tämän molli-soinnun pintaan on noussut duuri-sävyinen teema: valtiovallan ratkaisuyritys ongelmaan eli ”Nuorisotakuu” ja sen ylistäminen (esim. HS 18.3.2012, pääkirjoitus). Artikkelissa järjestelmää tarkastellaan kuitenkin kriittisesti. Kirjoitus perustuu kirjoittajan Suomen Akatemian rahoittamassa ”Work-Preca” – tutkimusprojektissa keräämään kyselyaineiston avovastauksiin.

Nuorisotyöttömyyskeskustelua tarkastellessa voi huomata, että varsinkin tietyillä usein toistetuilla väitteillä ja vaatimuksilla on kiintoisia taustaoletuksia. Koska niitä ei yleensä eksplikoida, niistä ei myöskään käydä kriittistä keskustelua. Oletus ”koulutuksen autuaaksi tekevistä voimasta” on yksi niistä. Toinen on käsitys, että työharjoittelu sinänsä tekisi nuoresta paremman kansalaisen: vaikka työharjoittelua ei seuraisikaan työllistyminen; vaikka tämä ”harjoittelu” olisi graffitin maalaamista aitaan, joka heti sen jälkeen puretaan. Tämä esimerkki ei valitettavasti ole fiktiiv-

Den bekymrade debatten om ungdomsarbetslösheten och utslagningen bland arbetslösa och i synnerhet unga som halkat ”utanför” utbildningen svallar på alla håll och kanter. Men nu har ett durstämt tema vuxit fram i denna sorgesång: statsmaktens försök att hitta en lösning, nämligen ”Ungdomsgarantin” [övers. anm: dvs. Samhällsgarantin för unga] och dess lovsjungande (t.ex. HS 18.3.2012, ledaren). Föreliggande artikel synar dock systemet kritiskt utgående från de fritt formulerade svar som författaren samlat in vid en enkät gjord inom ”Work-Preca”, ett forskningsprojekt finansierat av Finlands Akademi.

Ser man lite närmare på debatten om ungdomsarbetslösheten kan man märka att särskilt vissa ofta upprepade påståenden och yrkanden bygger på intressanta utgångsantaganden. Eftersom de vanligen inte uttalas kan det inte uppstå någon kritisk diskussion om dem. Ett av dem är ”utbildningens salliggörande verkan”. Ett annat är tanken att arbetspraktik i sig gör en ung människa till en bättre medborgare, även ifall arbetspraktiken inte leder till anställning, fastän ”praktiken” kanske består av att måla graffiti på

vinen. Keskustelun kolmas, keskeinen taustaole- tus on se, että työttömät nuoret väistämättä pas- sivoituvat.

Nämä taustaoletukset palautuvat vallitseviin – tai osin: vallitseviksi toivottuihin – käsityksiin työn tekemisen absoluuttisesta arvosta, laiskotte- lun oikeudettomuudesta sekä siitä, mitä yhteis- kunnan varoilla, meidän varoillamme, saa tehdä ja mitä ei.

”Nuorisotakuu” aktivointipolitiikan jatkumossa

Jo 1990-luvun talouslamasta lähtien on raken- nettu yhä enemmän työvoima- ja koulutuspoliit- tisia keinoja nuoria työttömiä silmällä pitäen. Niillä pyritään siihen, että nuoret työttömät te- kisivät jotain niin sanotusti kehittävää. Kun suo- ranaisia pakkotöitä ei keinovalikoimassa ole, vas- tikkeet ovat kouluttautumisen- ilmoittautumisen- ja kursseilla käymisen pakkoja sanktioiden uhalla. Toimenpiteistä kieltäytymisestä seuraavat sank- tiot ovat työttömyyskorvauksen menettäminen sekä nyttemmin myös viimekätisen toimentulo- tuen supistaminen. Sanktioita ei olla tietävästi ainakaan lieventämässä ”Nuorisotakuun” astues- sa voimaan. Nuorisotakuu koskee alle 25-vuoti- aita työttömiä työnhakijoita sekä alle 30 -vuotiaita vastavalmistuneita, jotka eivät kolmen kuukauden kuluessa löydä työtä.

Nuorisotakuujärjestelmässä työttöminä työnhakijoina olevia nuoria ohjataan, tai sankti- oiden avulla pakotetaan harjoitteluun, oppisopi- muskoulutukseen tai opiskeluun. Sen lisäksi nuo- ria, jotka eivät ole koulutuksessa, työssä eivätkä myöskään työttöminä työnhakijoina, etsitään systeemin piiriin. Tähän käytetään Helsingin kaupungissakin etsivää nuorisotyötä. Logiikka etsimisen, houkuttelun, taivuttelun ja viimekei- nona pakottamisen taustalla on ilmeisesti se, että näin tehdään nuoren omaksi parhaaksi. Ajatel- laan, että koulutukseen tai työharjoitteluun pa- kotettu nuori aikanaan vielä kiittää auttajaan. Tämä kaikki olisi järkeenkäypää, jos töitä sitten lopulta varmasti löytyisi. Siitä ei näinä globaalin

ett plank som sedan genast rivs. Detta exempel är tyvärr inte fiktivt. En tredje kungstanke är att ar- betslösa unga oundvikligen passiveras.

Dessa utgångsantaganden botten i rådande – eller sådana man önskar rådde – uppfattningar om ett absolut värde i att arbeta, om att lättja sak- nar berättigande och om vad man får göra eller inte med samhällets medel – med våra gemen- samma pengar.

”Ungdomsgarantin” som fortsättning på aktiveringspolitiken

Ända sedan den ekonomiska depressionen på 1990-talet har man byggt en växande palett ar- betskrafts- och utbildningspolitiska lösningar med tanke på unga arbetslösa. Idén är att få de unga arbetslösa att göra något så att säga utveck- lande. Då inget direkt tvångsarbete ingår i palet- ten finns det i stället obligatorisk skolning, stämp- ling och kursdeltagande med hot om sanktioner. Sistnämnda handlar om att förlora arbetslöshets- understödet och nu sist att den sista utvägen, dvs. utkomststödet, skärs ner. När ”Ungdomsgaran- tin” [övers. anm: dvs. Samhällsgarantin för unga] träder i kraft skall sanktionerna veterligen inte lindras. Garantin gäller under 25 år gamla arbets- lösa arbetssökande samt under 30-åriga nyutexa- minerade som inte inom tre månader fått arbete.

Ungdomsgarantisystemet leder – eller tving- ar med sanktionshot – in arbetssökande arbets- lösa unga på praktik, läroavtalsutbildning eller studier. Dessutom söker man upp sådana unga som inte studerar, förvärsarbetar eller är arbets- lösa arbetssökande för att integrera dem i syste- met. För detta används även i Helsingfors s.k. uppsökande ungdomsarbete. Logiken bakom uppsökandet, lockandet, övertalandet och som sista utväg tvånget är uppenbarligen att detta måste ske för de ungas eget bästa. Man tänker sig att en ung som tvingas till utbildning eller arbets- praktik ännu en vacker dag tackar sina hjälpare. Allt detta vore helt vettigt om det i slutändan sä- kert fanns jobb att få. Men att få jobb är ju inte på

ekonomian turbulenssin ja Euroopan talouden kriisin aikoina ole kuitenkin mitään varmuutta.

Työvoimapolitiittisia toimenpiteitä koskevien lukuisien tutkimusten tuloksia karkeasti yhteen vetäen: nuorten työelämään aktivointi toimii, jos työmarkkinat toimivat. Laman tahi pitkittyneen taantuman ja syvän nuorisotyöttömyyden oloissa työmarkkinatoimenpiteiden toimivuus on kyseenalaista. (Esim. Carole & Pastore 2002). Sitä, miten nuoret nämä aktivointitoimenpiteet kokevat, jos ne eivät tuota toivottua tulosta, ei ole juurikaan selvitetty. Itsekään en sitä tutkimuksessani, johon tässä nojaudun, lähtenyt selvittämään: teema nousi ilman asian kysymistä esiin työttömien avovastauksista yllättävän suurella volyyymilla.

Empiirinen aineisto ja analyysin rajaus

Empiirisen aineistoni olen kerännyt Suomen Akatemian rahoittamassa ”Work-Preca” -tutkimusprojektissa. Se oli osa Akatemian ”Työn ja hyvinvoinnin tulevaisuus” -tutkimusohjelmaa (v. 2008–2011). Olin kiinnostunut siitä, mitä tapahtuu nuorten toimijuuden kokemukselle, entä toimintamahdollisuuksille, kun he joutuvat tai päätyvät työttömiksi globaalin taloustaantumana yllätettyä kansantaloutemme, kuten kävi vuoden 2008 lopulla. Empiirinen aineistoni koostuu työttömille ja/tai työttömyyttä kokeneille alle 30-vuotiaille suuntaamastani Internet-kyselystä, jonka keräsin touko–kesäkuussa vuonna 2009 (N=771). Päädyin Internet-kyselyyn, koska sillä tavoittaa hyvin nimenomaan nuoria aikuisia.

Internet- kyselyn avovastauksissa innostutaan välillä kirjoittamaan paljonkin tekstiä: strukturoitujen kysymysten jälkeen esitetyt avokysymykset tuottavat paljon rikasta kvalitatiivista materiaalia. Muotoilin mahdollisimman avoimen ja johdattelemattoman avokysymyksen seuraavasti: ”Kuvaile arkipäivääsi työttömänä. Voit myös kertoa, mitä ajattelet ja tunnet.” Avokysymyksen vastaukset (N=441) ovat tässä artikkelissa tehdyn tarkastelun aineistona. ”Linkki” netissä olleeseen sähköiseen lomakkeeseen oli

nägot vis säkert i dessa tider av global ekonomisk turbulens och europeisk finanskris.

För att i stort summera rönen av alla analyser av de arbetskraftpolitiska åtgärderna: aktivering av de unga för arbetslivet fungerar om arbetsmarknaden fungerar. I tider av recession eller utdragen lågkonjunktur och djup ungdomsarbetslöshet är det ifrågasättbart hur bra arbetsmarknadsåtgärderna verkar (t.ex. Carole & Pastore 2002). Det som inte nämnvärt utretts är hur de unga upplever dessa aktiveringsåtgärder om de inte ger önskat resultat. Jag gjorde det inte heller i den studie som jag utgår från här: temat kom med oväntad styrka fram ur de arbetslösas fritt formulerade svar utan att frågan ställdes skilt.

Det empiriska materialet och avgränsningen av analysen

Mitt empiriska material har jag samlat under forskningsprojektet ”Work-Preca” finansierat av Finlands Akademi. Det ingick i Akademiens forskningsprogram för 2008–2011 kring arbetets och välfärdens framtid. Jag var intresserad av vad som hände med de ungas erfarenhet av att ha gjort någonting och med deras möjligheter att agera då de blir arbetslösa i ett läge där en global recession överraskar vår nationalekonomi, såsom i slutet av år 2008. Mitt empiriska material samlade jag in med hjälp av en webbenkät i maj–juni 2009 (N=771) bland under 30-åringar som var eller hade varit arbetslösa. Jag valde att göra enkäten på Internet, eftersom man då når uttryckligen unga vuxna bra.

I de fritt formulerade enkätsvaren efter de strukturerade frågorna i webbenkäter händer det sig att folk blir ivriga och skriver mycket. På det sättet får man in rikt kvalitativt material i rikt mått. Jag formulerade en så obestämd och ovinklad öppen fråga som möjligt enligt följande: Beskriv din vardag som arbetslös. Du kan också berätta vad du tänker och känner. Svaren på denna öppenfråga (N=441) utgör materialet för analysen i föreliggande artikel. Länken till det elektroniska frågeformuläret fanns på Arbets- och

MOL:n (Työ- ja Elinkeinoministeriön) Internet-sivuilla toukokuun 2009 ajan. Kyseisillä sivuilla käy korkean työttömyyden vallitessa tuhansia ihmisiä päivittäin. Heistä suuri osa lienee työttömiä tai ainakin työllistymisongelmiensa kanssa aska-roivia ihmisiä. Siksi Työ- ja Elinkeinoministeriön web-sivuilta lomakkeeseeni päätyneet olivat luonteva joukko vastaamaan kyselyyni.

Vastaustila avokysymykselle oli nettilomakkeessa rajoittamaton. Osa vastauksista on lyhyitä, jopa yhden sanan pituisia, mutta joukossa on kymmeniä, koko sivun pituisiakin esseitä. Pitemissä kuin parin sanan vastauksissa nuoret kuvailivat arkipäiväänsä, ajatuksiaan, pettymyksiään, työnhakuyrityksiään, ympäristön taholta koke-miaan paineita, jne. Kokemukset työvoimapolii-tista toimenpiteistä – sisältäen kuvaukset Työ- ja elinkeinotoimistossa käynneistä ja muusta sellai-sesta – nousevat esiin yhteensä 65 avovastaukses-sa. Puhun informaatiosta, koska tässä ei tehdä retoriikka- saati diskurssi-analyysia.

Nuoret työvoimapolii-tisten toimenpiteiden kokijoina

Työvoimapolii-tisiin toimenpiteisiin viitataan avovastauksissa joskus toteavasti: niiden kanssa eläminen on arkea, eikä asiaan ladata suuria tun-teita tai edes ajatuksia. Tämä kertoo siitä, että akti-voiva työvoimapolii-tikka todellakin läpäisee nuorten työttömien arjen. Se on osa Suomessa elävien nuorten työttömien olemassaolon kon-tekstia lähes niin kuin ilma tai vesi, joiden ole-massa olon problematisointiin ihmiset eivät käytä energiaansa.

Osa nuorista kokee pakolliset TE- toimistossa konsultoinnit, ärsyttäviksi, ahdistaviksi tai jopa pelottaviksi. Tällöin ”työkkäri” herättää voimak-kaita kielteisiä tunteita. Kuten ”Työkkäri kuu-mottaa.... – tekisi mieli räjäyttää koko työkkäri!” Tätä kokemis- ja asennoitumistapaa edustaa aineistossani useampikin kuin yksi tapaus.

Avovastauksia ovat kirjoittaneet myös muu-tamat sellaiset nuoret, jotka kokevat työvoima-polii-tiset toimenpiteet myönteisinä. Osalle niis-

Näringsministeriets MOL -hemsidor i maj 2009. Vid hög arbetslöshet har dessa sidor tusentals be-sök per dag. Man kan anta att största delen av be-sökarna är arbetslösa eller åtminstone upptagna av sysselsättningsproblem. Därför var de som hit-tade mitt formulär på Arbets- och näringsminis-teriets hemsidor en naturlig svarargrupp för mina frågor.

Man fick skriva så långa fritt formulerade svar man ville. En del svar är korta, kanske bara ett enda ord, men bland svaren fanns tiotals essäer på upp till en sida. I de svar som är längre än några ord beskriver de unga sin vardag, sina tankar, be-svikelser, försök att finna arbete, tryck från om-världen osv. Upplevelser av de arbetskraftspoli-tiska åtgärderna – inklusive beskrivningar av be-sök vid arbets- och näringsbyråerna med mera dylikt – kommer fram i sammanlagt 65 fritt for-mulerade svar. Jag talar om information, efter-som vi inte gör någon retorik- eller diskursanalys här.

De unga som upplevare av arbetskraftspolitiska åtgärder

En del av de fritt formulerade svaren konstatera-de att de arbetskraftspolitiska åtgärderna är en del av vardagen som man får leva med. Man lad-dade inte in stora känslor eller tankar i saken. Detta vittnar om att en aktiverande arbetskrafts-politik verkligen penetrerar de unga arbetslösas vardag. Den är en del av tillvarokontexten för unga arbetslösa i Finland, nästan som luft och vatten, vars existens folk inte lägger ner energi på att problematisera.

En del av de unga upplever de obligatoriska konsultationerna vid TE-byråerna som irriteran-de, tryckande eller rentav skrämmande. Då väck-er arbetskraftsbyrån starkt negativa känslor, så-som: jag skulle kunna spränga hela stället i luften! Detta förhållningssätt företräds av flera än en svarare i mitt material.

Fria svar har också formulerats av några såda-na unga som upplevt de arbetskraftspolitiska åtgärderna som positiva. En del har också haft kon-

tä on ollut myös konkreettista hyötyä. Eräs, juuri työtä saanut kertoo: ”Pääsin työelämään kiinni työkkärin avulla löytämäni harjoittelupaikan kautta.” Yksi korkeakoulutettu kehuu ”kampus-työkkäriä”, jonka kurssista kokee olevan hyötyä ja apua: ”sieltä löytyi ihminen, joka halusi auttaa”. Nämä työttömät nuoret kuuluvat niihin, joilla on valmiuksia ja kykyjä työelämään, toisella korkeakoulutuskin.

Toinen työvoimatoimenpiteet myönteisilläkin tavoilla kokeva ryhmä on ne, joilla on huomattavia työllistymisvaikeuksia sairauden, massennuksen tai muun sellaisen takia. Aineistossani heitä on vähän. (Ehkä suurin osa heistä ei ole MOLlin nettisivujen aktiivisia käyttäjiä, ja siksi heitä on tässä aineistossa vain muutama.) Yksi heistä kertoo olevansa kuntouttavassa työtoiminnassa ja olevansa tyytyväinen, että ”saan olla päivittäin siinä.”

Vaikeasti työllistyviä ja heidän kokemuksiaan aktivoivasta työllisyyspolitiikasta on tutkittu suhteellisen paljon. Esimerkiksi nuorten työpajoja tutkittiin jo edellisen laman jälkimainingeissa (esim. Paakkunainen, useita julkaisuja). Vuodenvaihteessa 2008–2009 alkaneen taantuman kynnyksellä Marjaana Kojo tutki työpajanuoria, joilla oli työllistymisvaikeuksia jo ilman korkeaa nuorisotyöttömyyttäkin (ks. Kojo 2009). Työpajatutkimuksissa on toistuvasti tullut esiin se, että monet pajanuoret kokevat saaneensa ainakin elämänhallinnasta ja ”jonkun tekemisestä” otteen työpajalla.

Kielteisesti aktivoivat työvoimapolitiittiset toimenpiteet kokevat jakautuvat aineistossani kahteen pääryhmään, kun jaottelu tehdään osin teoreettisesta keskustelusta johdetun konstruktion, ”toimijuuden” (agency) tarkastelun suunnasta. (ks. tarkemmin Lähteenmaa 2010 ja 2011). Ryhmät ovat osin päällekkäisiä, eikä niistä voi tyypinä puhuakaan kuin karkeina ideaali-tyypeinä. Toimijuus -näkökulmasta jaottelu on kuitenkin mielekäs.

Aineistoni nuorista osa kokee kielteiset aktivoivat toimenpiteet, tiettyjen koulutuspaikkojen

kret nytta av dem. En som nyss fått jobb berättar: jag kom med i arbetslivet igen via en praktikplats som jag hittade via Arbetskraftsbyrån. En högt utbildad berömmar Arbetskraftsbyrån vid campuset för att kursen där varit nyttig och till hjälp: där hittade jag en människa som ville hjälpa. Dessa arbetslösa unga hör till dem som har färdigheter och talang för arbetslivet, en del också hög utbildning.

En annan grupp som upplever Arbetskraftsbyråderna som positiva är de som har betydande svårigheter att få jobb p.g.a. sjukdom, depression eller liknande. I mitt material är de inte många. (Kanske största delen av dem inte är aktiva besökare på mol.fi, vilket skulle förklara att bara några få är med i mitt material). En av dem uppger sig vara med i rehabiliterande arbetsverksamhet och vara nöjd att dagligen få vara med.

Det har forskats relativt mycket i svårsysselsatta personer och deras erfarenheter av aktiverande sysselsättningspolitik. T.ex. ungdomsverkstäderna studerades redan i föregående recensions efterdyningar (t.ex. Paakkunainen, flera verk). På tröskeln till den recession som började i årsskiftet 2008–2009 studerade Marjaana Kojo verkstadsungdomar med svårigheter att få jobb också då ungdomsarbetslösheten inte var hög (se Kojo 2009). I studierna av verkstäderna har det gång på gång kommit fram att många av de unga vid verkstaden åtminstone fått ett grepp om livskontroll och att göra något.

De som upplever de aktiverande Arbetskraftspolitiska åtgärderna negativt fördelar sig i mitt material på två huvudgrupper, då uppdelningen görs utgående från det delvis ur teoretisk diskussion härledda konceptet agency, aktörskap, dvs. att vara en som gör något (se Lähteenmaa 2010 och 2011). Grupperna är delvis överlappande, och man kan inte kalla dem typer annat än som grova idealtyper. Men ur aktörskapssynvinkel är uppdelningen befogad.

En del av de unga i mitt material upplever att de får obehag av de aktiverande åtgärderna, vissa utbildningsställen och den pådyvlade praktiken

ja harjoittelun ”tuputtamisen” ahdistavana ainakin siksi, että ne eivät vastaa sitä, mitä kyseessä oleva työtön nuori itse haluaisi tehdä. Tai ahdistavuus syntyy siitä, että työvoimaviranomaiset rajoittavat kohtuuttomasti näiden nuorten autonomiaa, ainakin nuorten itsensä mielestä. Tämä on usein korkeasti koulutettujen nuorten työttömien kokemus. Yksi toteaa: ”Työkkärissä ei ymmärretä akateemisesti koulutettujen työttömien tilannetta!” Autonomian rajoittamisen nostattama raivo tulee esiin esimerkiksi näin: ”Työkkärit on tehty ihmisten kiusaksi; tiliä joutuu tekemään elämästään ja olemaan ikään kuin vankina!” Samansuuntainen, oman autonomian rajoittamiseen liittyvä kokemus työvoimaviranomaisista on seuraava suora lainaus: ”Hankin itse harjoittelupaikan ja sain työkkäristä haukut!!”

Osa taas kuvailee sitä, miten työvoimapolitistien toimenpiteiden kohteena olo on ylipäättään musertavaa ja alentavaa. Tässä yksi: ”... keksällä ”pääsin” työharjoitteluun, kun työkkäri pakotti”. Yhtä nuorta pakollinen ”työkkäriin” käymään meno pelottaa, koska ”..ei tiedä, kenen kynsiin siellä joutuu”. Ja niin edelleen. Kaikissa näissä korostuu se, että TE- toimistoissa on pakko käydä, kursseille on pakko mennä, ilkeiden viranomaisten kanssa on pakko asioida...

Aktivoitavana oleminen nöyryytyksenä tai pelastuksena

Esitellyt neljä tyyppiä, kaksi myönteisesti, kaksi kielteisesti työvoimapolitiisiin toimenpiteisiin kokevaa, liittyvät - omassa tulkinnassani - vastaajien toimijuuteen: sen törmäykseen tai kohtaamiseen ko. rakenteen eli toimenpiteiden kanssa. Jos nuoren työttömän omaksuma identiteetti ja toimijuuden suunta on ristiriidassa tarjottujen tai pakolla runnottujen aktivointitoimenpiteiden kanssa, seurauksena on kokemus oman tahdon murtamisesta, väkisin, sanktioilla uhaten. Sen sijaan, jos nuoren omaksuma toimijuus ja identiteetti eivät ole selkeästi muotoutuneita vaan ongelmana on pikemminkin niiden muotoutumattomuus, työvoimapolitiset aktivointitoimet

ätminstone därför att de inte motsvarar vad de själva skulle vilja göra. Eller så kommer sig obehaget av att Arbetskraftsmyndigheterna oskäligt begränsar dessa ungas autonomi, åtminstone enligt de unga själva. Detta är ofta vad de högt utbildade unga arbetslösa upplever. En konstaterar att man på Arbetskraftsbyrån inte förstår de akademiskt utbildade arbetslösas situation. Ilskan över begränsandet av autonomi kan ta sig uttryck som att ”Arbetskraftsbyråerna finns till för att förpesta folks tillvaro, att man måste redovisa för sitt liv och vara som en fångel!” En liknande upplevelse av att den personliga autonomi begränsats av Arbetskraftsmyndigheterna uttrycktes såhär: ”Jag skaffade själv en praktikantplats och fick skällor på Arbetskraftsbyrån!”

En del beskriver hur förkrossande och förödmjukande det är överlag att vara föremål för Arbetskraftspolitiska åtgärder. Till exempel: ”... på sommaren ’fick’ jag arbetspraktik, då Arbetskraftsbyrån tvingade.” En av de unga var ängslig för att gå till byrån, eftersom ”... man inte vet i vems klor man hamnar.” Och så vidare. Alla dessa betonar tvånget att gå till Arbetskraftsbyrån, att man måste gå på kurs, man måste ha att göra med de elaka myndigheterna ...

Att vara aktiveringsobjekt – förödmjukelse eller räddning

De framlagda fyra typerna, två som upplever de Arbetskraftspolitiska åtgärderna som positiva, två som negativa, hänger i min tolkning ihop med svararnas agency, dvs. deras grad av aktivitet, aktörskap: dess sammanstötning eller möte med ifrågavarande struktur alias åtgärderna. Om identiteten och aktörskapet hos en ung arbetslös har en annan inriktning än de erbjudna eller pådyvlade aktiveringsåtgärderna är följden en upplevelse av att den egna viljan knäckts med våld och hot om straff. Om däremot den ungas aktörskap och identitet inte är klart formade utan problemet snarare är att de inte tagit form, kan de Arbetskraftspolitiska åtgärderna upplevas som ett

voidaan kokea omaa minää tukeviksi. Nämä ovat selkeimmin aineistostani hahmottuvat ”tyypit”.

Vähemmän selkeinä tyyppinä piirtyvät esiin seuraavat kaksi. Ylipäänsä ”työkkärin” nöyryyttäväksi kokevat nuoret kokevat autonomiansa uhatuksi: heillä on muutenkin paha olla ja ”työkkärin ilkeät työntekijät” vain pahentavat sitä. Toiseksi – tai pikemminkin neljänneksi – aineistossa on pieni ryhmä sellaisia, joiden toimijuus on suuntautunut tietyllä tavoin jo valmiiksi, ja työvoimaviranomaiset ovat kyenneet tukemaan tässä jo löydetyssä suunnassa. Tällainen hahmo on Nu-

stöd för det egna jaget. Dessa är de ”typer” som klarast framstår i mitt material.

Som mindre klara typer framstår följande två: de som överlag upplever Arbetskraftsbyrån som förödmjukande upplever sin autonomi hotad; de mår inte bra psykiskt annars heller, och de elaka anställda på Arbetskraftsbyrån bara förvärrar saken. Som andra – eller egentligen fjärde – grupp i materialet är de få vars aktörskap på sätt och vis redan riktat in sig och där Arbetskraftsmyndigheterna kunnat hjälpa dem att komma vidare. Ur Ungdomsgarantins synvinkel är en sådan person

Työvoimapalvelujen kokeminen¹ Hur Arbetskraftsservicen upplevs¹

Oma toimijuus an sich / ”etukäteen” Eget aktörskap/”på förhand”	KIELTEISIKSI ja tukahduttaviksi oman toimijuuden kannalta NEGATIV och kvävande ur det egna aktörskapets synvinkel	MYÖNTEISIKSI oman toimijuuden (löytymisen) kannalta POSITIV ur det egna aktörskapets (hitta sysselsättning) synvinkel
HEIKKO SVAG	Valmiiksi oma tahto ja itsearvostus ”hukassa”, toimenpiteet vain pahentavat olotilaa Egen vilja men förlorad självkänsla, åtgärderna bara förvärrar läget	Oma tahto ja itsearvostus hukassa, toimenpiteet, jopa pakko-sellaiset, tukevat niiden löytymistä Förlorad egen vilja och självkänsla, så åtgärderna, även tvång, stöder hittandet av sysselsättning
VAHVA STARK	Oma tahto tehdä jotain työtä, opiskella tiettyä asiaa tms. vahva; toimenpiteet tukahduttavat, estävät jne. sitä Stark egen vilja att göra eller studera något, men åtgärderna kväver, hindrar det	Oma tahto ja käsitys elämän suunnasta vahvoja, toimenpiteet tukevat sitä Stark egen vilja och uppfattning om livsriktningen, och åtgärderna hjälper framåt.

¹Nelikenttä on kirjoittajan ja YTM Marjaana Kojon yhdessä laatima. Se pohjautuu Lähteenmaan aineistojen lisäksi Kojon vuonna 2009 työvoimatoimenpiteissä olevien nuorten haastatteluilta (N=39). Tyypittely on osa Lähteenmaan ja Kojon esitelmää ”Nuoret työttömät, toimijuus ja työvoimapalvelut” (2010). | Fyrfältsmatrisen är uppgjord av pol.mag. Marjaana Kojo och författaren. Den bygger på Lähteenmaas material och på Kojos intervju år 2009 bland unga som varit föremål för Arbetskraftsätgärder (N=39). Typifieringen är en del av Lähteenmaas och Kojos föredrag ”Nuoret työttömät, toimijuus ja työvoimapalvelut” (2010) om unga arbetslösa, deras aktörskap samt Arbetskraftsservicen.

risotakuun onnistumisen kannalta ihannetapaus. Mutta empiriaan pohjautuvassa luokittelussani se on vain yksi neljästä tyyppistä. Miten nämä neljä ”tyyppiä” ovat edustettuina reaali maailmassa, määrällisesti – siitä ei käsillä olevan aineistoni pohjalta voi sanoa mitään.

Epilogi

On tärkeää, että voimaan astuvaa Nuorisotakua, joka on tarkoitettu nuorisotyöttömyyttä ja nuorten syrjäytymistä taltuttamaan, tarkastellaan myös kriittisesti. Ei ole syytä olettaa, että se automaattisesti toimii parhaalla mahdollisella tavalla. Hahmottamani typologia piirtää esiin kuvaa siitä, millaisten haasteiden kanssa nuoria työttömiä ”aktivoitaessa” joudutaan työskentelemään.

Osa kohteistaan Nuorisotakuu pystynee aidosti tukemaan. Mutta kaikki nuoret eivät halua tehdä niin kuin neuvotaan. Varsinkaan, jos neuvot muuttuvat käskyiksi, ja niitä tuetaan järein sanktioin, kuten viemällä työttömyyspäivärahan lisäksi jopa toimeentulotuesta iso osa. Nuorisotakuu voi suistaa joitain ”uppiniskaisia” nuoria äärimmäiseen köyhyyteen. (Kojo ja Lähteenmaa 2011). Tällaisesta on Saksassa jo kokemusta. (Ks. Kopf & Wolf 2009). Jos työpaikkoja ei avaudu nuorille lisää, ”aktivoitukseksi” tuleminen voi näyttää melko turhalta. Kuten yksi nuori työtön visioi:

”(…) sitten sä todistelet, täytät lappuja haet töitä, olet valvonnassa, etsit, etsit, etsit, muutat, yrität, keksit – ja mitään elämää et ikinä saa. (...)”

Jaana Lähteenmaa on toiminut Helsingin kaupungin Tietokeskuksen tutkijana kahteen otteeseen: vuosina 1988–1989 sekä vuosina 1994–1996. Hän on Tampereen yliopiston nuorisotutkimuksen dosentti. Hän tutkii nuoria ja marginalisoitumista: vuodet 2009–2011 Suomen Akatemian Työn ja hyvinvoinnin tutkimusohjelmassa, nyt Pelitoiminnan tutkimussäätiön rahoituksella.

det idealiska fallet. Men i min klassificering, som bygger på empiriska rön, är det bara en av fyra typer. Hur dessa typer är kvantitativt företrädade i den reella världen kan man inte säga något om utgående från mitt material.

Epilog

Det är viktigt att kritiskt granska också Ungdomsgarantin, som ju skall träda i kraft i syfte att stävja ungdomsarbetslöshet och utslagning bland ungdomar. Vi har ingen orsak att anta att den automatiskt fungerar på bästa tänkbara sätt. Den typologi jag skisserat upp ger en hänvisning till vilka slags utmaningar man kommer att möta vid ”aktivering” av unga arbetslösa.

En del av sina hjälpobjekt torde Ungdomsgarantin kunna stöda på riktigt. Men alla unga vill inte göra som de blir tillradda. I synnerhet inte om råden blir befallningar där olydnad kan ge hårda straff såsom att bli av med arbetslöshetsdagpenningen och rentav en stor del av utkomststödet. Ungdomsgarantin kan stöta en del ”tredskande” unga i extrem fattigdom (Kojo och Lähteenmaa 2011). Sådant finns det redan erfarenheter av i Tyskland (se Kopf & Wolf 2009). Om det inte börjar finnas mera jobb för de unga kan det kännas ganska onödigt att bli ”aktiverad”. Som en ung arbetslös ser på saken:

”(…) sedan håller du på och bevisar, fyller i lappar och söker jobb, blir övervakad, söker, söker, söker, flyttar, försöker, hittar på – och något liv får du ändå aldrig. (...)”

Jaana Lähteenmaa har varit forskare vid Helsingfors stads faktacentral i två repriser: åren 1988–89 samt 1994–96. Hon är docent i ungdomsforskning vid Tammerfors universitet. Hon forskar i unga och i marginalisering: åren 2009–2011 inom Finlands Akademis forskningsprogram för arbete och välfärd, för närvarande med finansiering från spelforskningsstiftelsen Pelitoiminnan tutkimussäätiö.

Lähteet: | Källor:

Carole, F.E. & Pastore, F. (2002): Youth participation in the labour market in Germany, Spain and Sweden. Teoksessa Hammer, T. (toim.): "Youth unemployment and social exclusion in Europe. A comparative study." The Polity Press, Bristol.

Kojo, Marjaana (2010): Laajentunut nykyisyys. Nuorten työhön suuntautuminen työn marginaalissa. Nuorisotutkimus, vol. 28 (2/2010).

Kojo, Marjaana ja Lähteenmaa, Jaana (2011): Nuorten toimeentulotuen leikkaukset – vaarallinen tie. Kommentti – nuorisotutkimuksen verkkokanava. www.nuorisotutkimus.fi/kommentti/haettu 16.10.2011.

Kopf, Eva & Wolf, Joachim: (2009): Die Wirkung der Trainingsmassnahmen für ALG-II – bezieher. Institut für Arbeitsmarkt und Berufsforschung. IAB Kurzbericht 23/2009.

Lähteenmaa, Jaana (2010): Nuoret työttömät ja taistelu toimijuudesta. Työpoliittinen aikakauskirja 4/2010.

Lähteenmaa, Jaana (2011): Nuoret työttömät ja yliviritetty toimijuus. Nuorisotutkimus, vol. 29 (4/2011.)

Julkaisemattomat lähteet:

Ihalainen, Lauri: "Nuoret ja yhteiskuntatakuu", julkaisematon esitelmä; Säätytalo, Helsinki 26.9.2011.

Lähteenmaa, Jaana ja Kojo Marjaana (2010): Esitelmä "Nuoret työttömät ja työvoimapolitiittiset toimenpiteet toimijuusnäkökulmasta". Suomen Akatemian "Työn ja hyvinvoinnin tukevaisuus" -tutkimusohjelman väliseminaari Tampereella keväällä 2010.

Ne ymmärtää katujen todellisuutta – Kokemuksia toisenlaisesta väkivaltatyöstä

De förstår verkligheten ute på gatan Erfarenheter av ett annat slags våldsarbete

Aggredissa etsitään tapoja elämäntavan muutokseen

Aggredi on HelsinkiMission hanke, joka keskittyy työskentelemään nuorten väkivallantekijöiden kanssa. Aikalisä-nimisenä vuonna 2006 aloittanut työmuoto toteutetaan Raha-automaattiyhdistyksen rahoituksella. Projektin kohderyhmä on vakaviin kodin ulkopuolisiin väkivaltarikoksiin syyllistyneet tai vakavia väkivaltarikoksia suunnittelevat 18–35-vuotiaat. Näiden nuorten miesten ja muutaman naisen elämä on lähes poikkeuksetta ollut niin väkivallan täyteistä, ettei ole liioittelua kutsua heitä väkivallan ammattilaisiksi. Yhdellä asiakkaalla saattaa olla jopa parisaataa väkivallantekoa takanaan.

Projektin alkumetreillä kokeiltiin vaihtoehtoisia työmuotoja. Ensimmäinen ajatus oli vertaisryhmätyö. Siitä luovuttiin nopeasti, koska asiakkailla oli toisinaan sellaisia kytkentöjä keskenään, jotka estivät prosessin. Myös ajatukset retkistä ja leireistä hylättiin jo alkutaipaleella. Melko nopeasti työmuodoksi vakiintuivat ryhmä ja parikeskustelut, joissa mukana oli yksi tai useampi Aggredin asiantuntija ja yksi asiakas.

Aloittaessaan Aikalisä-projekti oli ainoa kodin ulkopuolisen väkivallan tekijöihin kohdistettu toimintamuoto, jonka tavoitteena on katkaista tekijän elämää tuhoava väkivallan kierre. Etenkin

Vid Aggredi söker man sätt att ändra livsstil

Aggredi är ett projekt inom HelsinkiMission och inriktar sig på att arbeta med unga våldsverkare. Den arbetsform som år 2006 startade under namnet Aikalisä, dvs. timeout, genomförs med finansiering från Penningautomatföreningen. Målgrupp för projektet är 18–35-åriga personer som gjort sig skyldiga till allvarliga våldsbrott utanför hemmet eller som planerar sådana. För dessa unga män och några kvinnor har livet nästan utan undantag varit så fullt av våld att det inte är överdrivet att kalla dem proffs inom våld. En enda klient kan rentav ha ett par hundra våldsdåd bakom sig.

Genast i början av projektet prövades alternativa arbetsformer. Den första tanken var arbete i kamratgrupper, s.k. peergrupper. Det övergav man snabbt i och med att klienterna ibland hade sådana kopplingar sinsemellan att det hindrade processen. Även tankarna på utfärder och läger gavs upp i ett tidigt skede. Ganska snabbt blev grupp- och pardiskussioner den vedertagna arbetsformen, där en eller flera av Aggredis experter och en klient deltog.

Då projektet Aikalisä (Timeout) körde igång var det den enda verksamhetsform med inriktning på våldsverkare utom hemmet som siktade på att avbryta den våldsspiral som ödelade våld-

Katuväkivalta ja Aggredin asiakkaat

Helsingissä on viime vuosien aikana tullut poliisin tietoon vuosittain yli 6 000 pahoinpitelyrikosta. Tilastoidun väkivallan määrä on kuitenkin vain jäävuoren huippu, koska suurin osa väkivallasta ei tule viranomaisten tietoon. Kyselytutkimuksen mukaan vuonna 2009 väkivallan kohteeksi joutui joka kymmenes 15–74-vuotias helsinkiläinen eli noin 45 000 henkeä (Tuominen 2010).

Väkivaltainen käyttäytyminen on voimakkaasti sukupuolen ja iän määräämää. Valtaosa väkivallasta on miesten tekemää ja Helsingissä nuorten miesten väkivallan huippuvuodet ajoittuvat ikävuosiin 18–20. Tämän jälkeen valtaosa nuorista miehistä luopuu väkivallasta (Tuominen 2009).

Vuoden 2011 alkupuolella Aggredin asiakasmäärä ylitti 150. Asiakkaat ovat muutamien vuosien aikana tehneet vähintään useita satoja väkivallantekoja. Vaikka tarkempaa arviota heidän osuudestaan helsinkiläisestä väkivallasta ei ole mahdollista tehdä, on selvää että se on merkittävä. Aggredin työ kohdentuu väkivaltaongelman kovaan ytimeen.

perheväkivallan uhreille on ollut tarjolla apua jo pidempään. Viime vuosina myös perheväkivallan tekijöille on kehitetty auttavia palveluja esimerkiksi Lyömätön Linja. Edelleenkin Aggredi on ainoa kodin ulkopuolisille väkivallan tekijöille tarjolla oleva työmuoto.

Aggredin asiakkailla on yleensä raskas elämänhistoria. Useimmat ovat olleet lastensuojelun asiakkaina. Täysi-ikäisiksi tultuaan he ovat joutuneet hoitojärjestelmän ulkopuolelle ja ”hoitopaikaksi” on jäänyt vankila, kriminaalihuolto ja poliisi. Katuväkivallan tekijät ovat monella tavoin syrjäytynyt ja hylätty joukko. Siteet perheeseen ovat usein heikot tai ongelmalliset ja monilla laitokierre on alkanut nuorena. Oma elämäntapa on vieraannuttanut heidät tavallisesta arkielämästä, ja ovat kohdanneet virallisen yhteiskunnan pääasiassa rangaistusten kautta.

Väkivaltainen elämäntapa muodostaa haasteen myös heidän kanssaan työskentelylle. Tähän ryhmään ei yleensä ole ajateltu olevan

Gatuväldet och Aggredis klienter

De senaste åren har det till polisens kännedom årligen kommit över 6 000 fall av misshandel. Men dessa statistikförda brott är bara toppen på isberget, eftersom största delen av våldet inte kommer till myndigheternas kännedom. Enligt en enkät blev år 2009 var tionde 15–74-åring i Helsingfors, alltså ca. 45 000 personer, utsatt för våld (Tuominen 2010).

Våldsamt beteende betingas starkt av kön och ålder. Största delen av våldet utförs av män, och i Helsingfors är de unga männen som våldsamast i åldern 18–20 år. Efter det avstår största delen av de unga männen från våld (Tuominen 2009).

Under början av 2011 hade Aggredi över 150 klienter. Dessa hade på några år gjort minst flera hundra våldsdåd. Trots att det inte är möjligt att göra en exaktare bedömning av deras andel av våldet i Helsingfors är det klart att den är betydande. Arbetet vid Aggredi inriktar sig på våldets hårda kärna.

sverkarens liv. Tidigare har det funnits hjälp i synnerhet för offer för familjevåld. På senare år har det också utvecklats ny hjälpstjänst, t.ex. Lyömätön Linja (ungefär ’framåt utan slag’) för förövare av familjevåld. Fortfarande är Aggredi den enda befintliga arbetsformen för våldsverkare utom hemmet.

Aggreds klienter har vanligen en tung bakgrund. De flesta har varit barnskyddsklienter. Då de blivit myndiga har de hamnat utanför vårdsystemet, och den ”vårdplats” som funnits kvar är fängelset, kriminalvården och polisen. Gatuväldsverkarna är på många sätt en marginaliserad och övergiven skara. Banden till familjen är ofta svaga eller problematiska, och för många har anstaltsspiralen börjat redan som ung. Deras egen livsstil har alierat dem från vanligt vardagsliv, och de möter det officiella samhället i huvudsak via olika straff.

Den våldsbetonade livsstilen är en utmaning även för dem som jobbar med de våldsbenäga. Som regel har det inte upplevts möjligt eller påkallat inriktad hjälpåtgärder på denna grupp. Dess-

mahdollista tai tarvetta kohdistaa auttavia toimenpiteitä. Lisäksi monilla ammattiauttajilla on eettisiä ja emotionaalisia esteitä kohdata näitä asiakkaita sellaisella tavalla, että onnistuneen työskentelyn kannalta välttämätön ja riittävä keskinäinen kunnioitus syntyy.

Aggredin yksi keskeinen ominaisuus onkin sen ”sijainti kentällä” eli toimiminen kolmannella sektorilla. Viranomaistoimintaan liittyy aina kontrolliulottuvuus, jota Aggredin toiminnassa ei ole. Esimerkiksi päihneiden käyttö – joka on usein yksi asiakkaiden ongelmista – ei ole este Aggredin asiakkaana olemiselle. Aggredin työntekijöillä on voimakas näkemys siitä, että päihitteet ovat seuraus, ei syy. Myöskään uudet väkivaltaanteot ja vankilatuomiot eivät välttämättä katkaise asiakkuutta, vaan ne voidaan ottaa yhteiseen käsittelyyn sopivalla hetkellä. Aggredin työntekijät voivat käydä tapaamassa asiakkaita myös vankiloissa.

Aggredissa on vuoden 2011 elokuuhun mennessä käynyt 154 asiakasta. Keskimääräinen asiakassuhteen kesto on ollut 4 kuukautta ja asiakaskäyntien keskimäärä yhdeksän kertaa. Noin puolet asiakkaista oli asiakkaina alle 2,5 kuukautta, mutta joka kymmenes asiakassuhde on jatkunut yli seitsemän kuukautta.

Yksi sääntö

Asiakkaat tulevat Aggrediin useimmiten vankeinhoidon tai poliisin ohjaamina. Nämä valikoivat omista asiakkaistaan sellaisia henkilöitä, joiden he arvelevat soveltuvan Aggredin asiakkaiksi. Jo ensitapaamisessa Aggredi erottautuu viranomaistapaamisesta. Aggredin työntekijät eivät välttämättä tiedä uudesta asiakkaasta nimen lisäksi mitään muuta. Tärkein ero on se, että rikosrekisteri tai diagnoosi ei ole tiedossa, jolloin asiakas voi kertoa tarinansa omalla tavallaan ja juuri sen mitä haluaa. Rikosrekisteri tai diagnoosi on asiakasta voimakkaasti karakterisoiva dokumentti. Aggredin asiakkaiden kohdalla se on miltei poikkeuksetta raskas ja voi pitää sisällään julmia-

utom har många yrkeshjälpare etiska och emotionella hinder för att möta dessa klienter på ett sådant sätt att en tillräcklig och för framgångsrikt arbete nödvändig ömsesidig respekt uppstår.

En central egenskap hos Aggredi är dess ”läge mitt på fältet”, dvs. att den verkar inom tredje sektorn. Till myndighetsverksamheten hör alltid en kontroldimension som Aggredis verksamhet saknar. Som exempel är missbruk av droger – ett vanligt problem bland klienterna – inget hinder för att vara klient hos Aggredi. De som jobbar på Aggredi har en stark vision att drogerna är en verkan, inte en orsak. Inte heller avbryts klientförhållandet nödvändigtvis av nya våldsdåd och fängelsestraff, utan de kan tas till gemensam behandling vid lämpligt tillfälle. Aggredis anställda kan gå och träffa klienterna också i fängelset.

Fram till augusti 2011 hade Aggredi haft 154 klienter. I medeltal har klientförhållandet varat i 4 månader, och antalet klientbesök uppgått till nio. Omkring hälften av klienterna hade varit klient i mindre än 2,5 månader, men vart tionde klientförhållande hade varat i över sju månader.

En regel

Klienterna hänvisas oftast till Aggredi av fängvården eller polisen. Dessa väljer bland sina egna klienter ut sådana personer som de bedömer att lämpar sig som Aggredis klienter. Redan från första träffen skiljer sig Aggredi från en träff med myndigheterna. Aggredis anställda vet inte nödvändigtvis något mera om sin nya klient än namnet. Viktigaste skillnaden är att de inte känner till brottsregistret eller diagnosen, och då kan klienterna berätta sin historia på sitt eget sätt och just det de vill. Ett brottsregister eller diagnos är ett dokument som starkt karakteriserar klienten. I Aggredis klienters fall är det nästan utan undantag tungt och kan innehålla t.o.m. grymma dåd. Bakgrundsuppgifterna kan tas i bruk också vid Aggredi, men först då klienten givit sitt samtycke. Då har det redan uppstått förtroende i klientförhållandet.

kin tekoja. Taustatiedot voidaan ottaa Aggredisakin käyttöön, mutta vasta sen jälkeen kun asiakas on antanut siihen suostumuksensa. Tällöin asiakassuhteeseen on syntynyt jo luottamusta.

Muutoinkin ennakkoehtoja on vähän. Esimerkiksi päihteiden käytön lopettaminen ei ole ehto asiakkuuden alkamiselle. Tapaamiseen voi tulla myös ”kamoissa”. Aggredin tiloihin ei tulla metallinpaljastimien läpi eikä mahdollisten aseiden kantamisesta kysytä. Yhden säännön noudattamisesta sovitaan kuitenkin heti alussa: seuraavaan sovittuun tapaamiseen tullaan tai esteettä ilmoitetaan etukäteen.

Aggredin asiakkaana olemiseen ei liity mitään vastikkeita. Esimerkiksi vankilassa toteutettuihin ohjelmiin, kuten Suuttumuksen hallinta -kurssiin osallistuminen saattaa olla sisällytetty rangaistusajan suunnitelmaan. Sen noudattaminen vaikuttaa vangin rangaistuspaikan ohella myös esimerkiksi poistumislupa- ja avolaitoshakemuksiin sekä mahdolliseen koevapauden valmisteluun. Haastateltavilla oli myös käsitys, että vankilasta saa paremmin lomia, kun osallistuu kursseille.

Asiakas on Aggredissa kovan paikan edessä, koska osallistumisesta ei ole mitään ulkoista hyötyä, on vain sitouduttava työskentelyyn oman elämänsä suunnan muuttamiseksi. Erään Aggredin työntekijän sanoin: eheytyminen ei ole mikään huippukokemus. On kohdattava monia hankalia asioita, joita ei enää voi hoitaa väkivallalla. Ja palkinnoksi on luvassa vain ”tasapaksua elämää”, kuten eräs Aggredin asiakas kuvasi.

Viranomaistoiminnasta Aggredi eroaa myös siinä, että asiakkaat valikoituvat kahdessa vaiheessa. Ensimmäisen valinnan tekevät vankeinhoidon työntekijät joko vankilassa tai kriminaalihuollossa, tai sitten poliisi. Toinen valikoituminen tapahtuu Aggredi-prosessin alussa. Jos asiakaskandidaatti ei ole valmis työskentelyyn oman elämäntilanteensa muuttamiseksi, ei asiakassuhdetta aloiteta. Joissakin yksittäisissä tapauksissa Aggredin vastikkeettomuuden paljastuminen voi olla myös syy sille, ettei asiakassuhde alakaan.

Även i övrigt finns det inte många förhandsvillkor. Man måste t.ex. inte sluta missbruka berusningsmedel, och man får komma till träffarna i påverkat tillstånd. Man stiger inte in hos Aggredi genom metalldetektorer, och ingen frågar om man kanske bär vapen på sig. Men att en regel alltid skall följas kommer man överens från börja: klienten kommer till följande avtalade möte, eller så skall förhinder meddelas på förhand.

Deltagande i Aggredi är inte kopplat till motprestationer. I fängelset kan deltagande i olika program, såsom kurser i bemästrande av vrede, vara inbakat i planen för strafftiden. Att hålla sig till den inverkar på fångens bestraffningsställe och på t.ex. ansökningar om att avlägsna sig eller få komma till öppen inrättning, eventuellt även beredande av frihet på prov. De intervjuade hade också den uppfattningen att man lättare får permission från fängelset om man deltar i kurser.

För klienten är Aggredi en prövning såtillvida att deltagandet inte ger någon yttre fördel – det gäller bara att förbinda sig att arbeta på att ändra kurs i livet. Som en av Aggredis anställda uttryckte saken: helningsprocessen är ingen sprittande upplevelse. Man måste konfrontera många svåra saker som man inte längre kan sköta med hjälp av våld. Och belöningen är enbart ett vanligt jämntjockt och småtrist liv, som en klient uttryckte saken.

Från myndighetsverksamheten avviker Aggredi också därvidlag att klienturvalet har två skeden. Det första urvalet gör de anställda inom fångvården antingen i fängelset eller inom kriminalvården, eller så polisen. Det andra sker i början av Aggredi-processen. Om en klientkandidat inte är redo att arbeta på att förändra sin livssituation inleds inget klientförhållande. I enstaka fall kan insikten att Aggredi inte ger någon förmån i gengäld vara en orsak till att något klientförhållande inte inleds.

I den andra soffan

Att jobba inom Aggredi kräver särskilda kunskaper av den anställda i synnerhet inom moral och

Toisella sohvalla

Aggredissa työskentely vaatii työntekijältä erityisiä taitoja erityisesti moraalien ja etiikan alueilla. Ulkopuoliselle Aggredin istunnot muistuttavat kognitiivista psykoterapiaa, jonka kantava ajatus on opittujen huonojen käyttäytymistä ohjaavien mielikuvien (automaattisten ajatusten) kyseenalaistaminen ja niiden muuttaminen vähemmän automaattisiksi.

Aggredin istunnot eivät ole määrämuotoisia, vaan läsnä voi olla yksi tai useampi työntekijä. Kullakin työntekijällä on jossain määrin omat tapansa puhua ja viedä asioita eteenpäin. Yhteistä on, että prosessin alussa yritetään löytää tarttumapintoja, asiakasta kiinnostavia asioita, joista voidaan keskustella.

Kaiken kulmakivenä on asiakkaan tuomitsemattomuus, hyväksyminen ja työskentelyn aikana syntyvä molemminpuolinen kunnioitus. Asiakkaan kunnioittaminen on myös työskentelytekniikkaa: kun saa kunnioitusta, voi myös avautua. Väkivallasta puhutaan asiakkaan ehdoilla, mikä voi tarkoittaa monia tapaamisia, joissa ei puhuta väkivallasta. Tarvittaessa asiakkaan kanssa käydään pinnallistakin keskustelua, käydään tupakalla ja puhutaan kaikesta maan ja taivaan välillä. Ei ole niin tärkeää mistä aloitetaan, kunhan asiakkaan työntekijän välille alkaa rakentua yhteys.

Asiakkaalle annetaan mahdollisuus kertoa oma tarinansa juuri niin kuin hän itse haluaa. Jos asiakas esimerkiksi valehtelee, on sille jokin syy, eikä häntä lähdetä oikaisemaan. Aggredin asiakkaille ei tarvitse teroittaa, että väkivalta on väärin, sen he ovat jo uransa aikana kuulleet riittävän monta kertaa. Sitä vastoin Aggredissa heillä on usein ensimmäinen tilaisuus kertoa oma tarinansa ilman seurausten pelkoa. Asiakkaan elämäntapojen tuomitseminen veisi onnistumisen edellytykset. Ajatuksena on, että on pakko hyväksyä vähän väkivaltaa, jotta sitä voi vähentää.

Yksi tärkeä edellytys on myös työntekijöiden katuväkivallan tuntemus. Asiakkailta on mahdollisuus kokea, että työntekijät ymmärtävät heidän

etik. För en utomstående påminner Aggredi-samtalen om kognitiv psykoterapi, där den bärande tanken är att ifrågasätta de negativa mönster (automatiska tankar) som styr det egna beteendet och att förändra dem så de blir mindre automatiska.

Aggredi-samtalen följer inget färdigt mönster eller form, och en eller flera anställda kan vara närvarande. Varje anställd har i viss mån sitt eget sätt att prata och komma framåt. Gemensamt för alla är att man i början av processen försöker hitta kontaktytor, saker som intresserar klienten, som man kan diskutera.

En hörnsten för alltsammans är att inte döma klienten, att godkänna, och att under arbetet uppnå ömsesidig respekt. Att respektera klienten är också en arbetsteknik: då man får respekt kan man också öppna sig. Våldet diskuteras på klientens egna villkor, vilket kan innebära att det blir många samtal där våldet inte nämns. Vid behov kan det bli helt ytligt vardagsprat med klienten, man tar en rök och pratar om allt mellan himmel och jord. Det är inte så viktigt var man börjar bara det börjar uppstå kontakt mellan klient och anställd.

Klienterna ges möjlighet att berätta sin egen historia just som de själva vill. Om en klient t.ex. ljuger finns det en orsak till detta, och den anställda försöker inte ingripa. Aggredis klienter behöver inte inskräpas att våld är fel – det har de hört tillräckligt många gånger under sin karriär. Däremot har de hos Aggredi i många fall för första gången möjlighet att berätta sin egen historia utan rädsla för konsekvenser. Att fördöma klientens levnadsvanor skulle omintetgöra förutsättningarna att lyckas. Tanken är att man måste godkänna lite våld för att kunna minska på det.

En viktig förutsättning är också att de anställda känner gatuvåldet. Klienterna kan få uppleva att de anställda förstår deras liv och verkligheten ute på gatan. De anställdas bakgrund och arbetserfarenhet varierar, men många har erfarenhet bl.a. av föreningen Aseman lapset:s och Walker-kaféernas verksamhet. Livet ute på gatan

elämäänsä ja katujen todellisuutta. Työntekijöiden taustat ja työkokemuksen pituus vaihtelevat, mutta monilla on kokemusta muun muassa Aseman lapset ja Walkers-kahviloiden toiminnasta. Katujen elämä ja katuväkivalta on leimannut heidänkin elämäänsä – toki työroolin kautta.

Aggredin kansainvälinen vertaistoimija on Guatemalan kulttuuri- ja urheiluministeriön alaisuudessa toimiva ja jengityöhön keskittynyt työryhmä. Työryhmän johtaja Gustavo Cifuentes oli nuoruudessaan Guatemalan kaupungin suurimman katujengin johtaja ja istui teoistaan kymmeniä vankilatuomioita, ennen kuin onnistui irtautumaan rikollismaailmasta. Nyt hän tekee työtä sen eteen, ettei muille nuorille kävisi samalla tavoin kuin hänelle. Cifuentes toimii Aggredin henkisenä kummisetänä ja sparraajana.

Aggredin asiakkaan profiili

Haastattelimme kuutta Aggredin asiakasta. He olivat 20–30-vuotiaita. *Artikkelissa esiintyvät nimet on muutettu.* Viidellä oli selvä väkivaltahistoria, kuudennella ei ollut väkivaltaisia tekoja tilillään, mutta hänellä oli väkivaltafantasioita. Usean taustalla oli rikkinäinen koti ja väkivaltainen kasvuympäristö sekä päihteiden käyttöä. Tie väkivaltaiseen käyttäytymiseen on usein erilaisten sattumusten ja valintojen tulosta. Koti, koulu, asuinalue, kaveripiiri, oma temperamentti ja opitut selviytymisstrategiat vaikuttavat elämäntavan syntyyn.

Usealla haastateltavalla väkivallanteot olivat johtaneet vankilatuomioihin. Pitkä väkivaltahistoria ja vankilatuomiot olivat monella johtaneet tietynlaiseen väsymiseen. Tappeluissa pärjääminen oli menettänyt kiehtovuutensa ja tekojen seuraukset alkoivat tuntua yhä raskaammilta. Heille oli jo avautunut jokin näkökulma toisenlaiseen elämään. Väkivallan ja rikosuran hoito oli himmennyt ja jäljellä oli enenevästi vain rikollisen elämän taakaksi muodostuneet kielteiset puolet.

och gatuväldet har satt sin prägel också på deras liv – visserligen via deras arbetsroll.

Aggredis internationella kamrat- och jämförelsegrupp är en arbetsgrupp för gängarbete som verkar under Guatemalas kultur- och idrottsministeriums mantel. Gustavo Cifuentes, arbetsgruppens ledare, var i sin ungdom ledare för det största gatugänget i Guatemala City och avtjänade tiotals fängelsestraff för sina gärningar innan han lyckades komma loss från brottets värld. Nu arbetar han för att andra unga skulle kunna undvika hans öde. Cifuentes verkar som mental gudfar och sparrare för Aggredi.

En aggrediklients profil

Vi intervjuade sex av Aggredis klienter, i åldern 20–30 år. *De namn vi använder här är fingerade.* Fem hade en klar våldsbakgrund, den sjätte hade inga våldsgärningar på sitt konto, men hade däremot fantasier om våld. I bakgrunden hade flera av dem ett splittrat hem och en våldsam uppväxtmiljö samt drogmisbruk. Vägen till ett våldsamt beteende är ofta summan av olika tillfälligheter och valsituationer. Hemmet, skolan, grannskapet, kompisarna, det egna temperamentet och inlärd överlevnadsstrategier inverkar på levnadssättet.

För flera av de intervjuade hade våldsdåden lett till fängelsedomar. För många hade en lång våldsbakgrund och fängelsedomar lett till ett slags trötthet. Framgången i slagsmål hade blivit mindre intressant och följderna av det egna beteendet började kännas allt tyngre. De hade redan fått någon sorts aning om ett annat slags liv. Våldets och brottskarriären glans hade bleknat och kvar fanns i allt högre grad bara de tyngande negativa sidorna av ett brottsligt liv.

Vanligt att själv ha varit offer

Flera av de intervjuade hade helt vänt på steken att de själva varit offer. Många hade en splittrad familjebakgrund med våldsupplevelser redan som små, men i denna större skara är det just våldsverkarna som lyckats bli utövare i stället för offer. Då de vuxit sig större och starkare hade de

Taustalla usein uhrikokemus

Haastateltavat olivat kääntäneet oman väkivallan uhrikokemuksensa toisinpäin. Usealla oli taustalla rikkinäiset perheet, ja väkivaltakokemuksia jo pienenä, mutta he ovat tästä isommasta joukosta niitä, jotka ovat onnistuneet muuttamaan uhreista tekijöiksi. Kasvettuaan isommiksi ja vahvemiksi, he olivat tehneet selvän valinnan: minua ei lyödä, minä lyön. Väkivallan käyttö tai sillä uhkaaminen oli heille eräänlaista pääomaa. Sen avulla he olivat vapautuneet uhrikokemuksesta, saaneet kunnioitusta, onnistumisen kokemuksia ja joissakin tapauksissa myös taloudellista hyötyä.

Haastateltavien väkivalta oli (ollut) sekä ekspressiivistä että instrumentaalista. Monet kuvasivat, että pinna palaa turhan herkästi, jos joku ”katsoo vinoon”. Tällaisessa tilanteessa väkivalta on tehokas keino tilanteen kuittaamiseen. Erään Aggredin työntekijän mukaan ”... se vaan pelittää!” Mutta väkivaltaa käytettiin myös harkitusti ja tietoisesti: esimerkiksi velan perinnässä uskotava väkivallalla uhkaaminen ja tarvittaessa myös väkivallan käyttäminen ovat välttämättömiä taitoja. Koska Aggredin asiakkaiden bisnekset olivat usein lain toisella puolella, ei edes vakavan rikoksen (petos, pahoinpitely) kohteeksi joutumisesta voi tehdä rikosilmoitusta.

Mun väkivaltaan liittyy kaikki syyt. Joskus olen hajottanut polvet, kun se ei ole maksanut velkaa tai lyönyt puukolla kun se on kattonut mua vinoon. Yleensä ihmiset on 85 % ansainnut sen mitä ne on saanut. 15 % on tapahtunut pilleripäissä. (Patrik)

Kaikki gimmat juoksee mun perässä, kun mulla on paha maine. (Emil)

Kuitenkin Aggredin asiakkaat ovat tietyllä tavalla myös menestyjiä. Haastateltavista välittyi tietynlainen pärjääjien karisma, nopea tilanteen hahmottaminen ja sanavalmius. Moni heistä oli pyörittänyt huumekauppaa. Menestys alalla vaatii myös usein työelämässä arvostettuja taitoja: suunnitelmallisuutta, sosiaalisten verkostojen hallintaa, raha-asoiden järjestämistä sekä epä-

gjort ett val för att klara sig bättre i våldssituationer: ingen ska slå mig! Det är jag som slår! Att bruka våld eller hota med våld var ett slags kapital för dem. Med dess hjälp hade de befriat sig från känslan av att vara offer, de hade fått respekt, upplevt framgång i livet, och i vissa fall även fått ekonomisk nytta.

De intervjuades våld var (hade varit) både expressivt och instrumentalt. Många uttryckte saken så att de bränner propparna onödigt lätt om någon jäklas. I ett sådant läge är våld ett effektivt sätt att ge tillbaka. Såsom en av Aggredis anställda uttryckte saken: ”... för att det funkar!”. Men våld brukades också övervägt och medvetet: t.ex. för indrivning av skulder är trovärdigt hot med våld och vid behov också bruk av våld nödvändiga färdigheter. Eftersom Aggredis klienters affärer ofta skett utanför lagens ramar är det inte möjligt att göra brottsanmälan ens om man blivit utsatt för allvarliga brott såsom stöld och misshandel.

Det finns alltid orsak till mitt våld. Ibland har jag slagit in knäna på nån som inte betalat skulden eller slagit kniven i nån som har jävlats. I allmänhet har folk till 85 % fått vad de är värda. I 15 % har jag gått på piller. (Patrik)

Kvinnfolket springer efter mig då jag har så hårt rykte. (Emil)

Men på sätt och vis är Aggredis klienter också framgångsrika. De intervjuade utstrålade ett slags överlevnadskarisma; snabbt grepp över läget och även verbal slagfärdighet. Många hade handlat med droger. Framgång i det geschäftet kräver ofta sådana färdigheter som värdesätts i arbetslivet: planmässighet, behärskning av sociala nätverk, reglering av penningaffärer och bemästande av opålitliga och oberäkneliga kunder. Utöver det finns dessutom ständigt risken att åka fast.

Att haka på, en nyckel till ändrat levnadssätt

De klienter vi intervjuade hade olika motiv för att ändra sitt beteende. Aggredis experter talade om

luotettavien ja arvaamattomien asiakkaiden kanssa pärjäämistä. Ja lisäksi toiminnassa on jatkuva kiinnijäämisen riski.

Koukutus, avain elämäntavan muutokseen

Haastateltavamme olivat motivoituneita muuttamaan käyttäytymistään eri syistä. Aggredin asiantuntijat puhuivat ”koukuttamisesta”. Jokaisen asiakkaan kohdalla oli tärkeä löytää se tekijä, joka saa heidät haluamaan elämänmuutosta. Kun motivaatio muutokselle löydetään, sitoutuminen on vahvempaa ja todellisen muutoksen mahdollisuus suurempi. Koukutuksia voi olla monenlaisia: halu rakentaa perhe-elämää, väsyminen väkivaltaisen elämäntavan tuottamiin ongelmiin, oman väkivaltaisen käyttäytymisen syiden selvittäminen, uusien sosiaalisten suhteiden rakentaminen, päihteettömän elämän tavoittelu, omaisuuden hankkiminen tai vaikkapa esimerkin antaminen veljelle. Usein kysymys on monen asian yhdistelmästä.

Mulla on vaimo ja sillon tytär. On tullu niin paljon asioita elämään, tärkeämpiä asioita. Kun on saanu asunnon, vaimon perheen ja raittiuden. Ei ois varaa lähteä istuun. Ennemmin lähtee pois [väkivalta]tilanteesta ja välttää niitä. (Tuomas)

Olen 27 [vuotta], kohta 3 vuotta ollut vapaana. Ehkä kasvoin aikuiseksi pikkuhiljaa. Ei enää oikeastaan jaksa. Tietää seuraukset mitä siitä on, jos menettää hermonsaa. Aikaisemmin kaikki mistä pystyi vähänkin luistaan, niin luistin. (Seppo)

Motivaatio tulla tänne oli just se, että mä en halua asioida sisään virastossa. (Arto)

Mulla oli kaveri, joka tuli 21 vuotiaana uskoon, oli 6 vuotta uskossa, luopui sitten uskosta, kuoli lääkkeisiin ja viinaan. Tulee pääsiäisenä vuosi kun hän kuoli. Oli mun sydänystävä, juteltiin kaikista asioista. Hänen kuolemakin on saanut paljon ajattelemaan asioita. Kuolema ei ole iästä kiinni. Hänelle jäi 6 lasta ja vaimo. (Emil)

lhailen mun isää. Olisi hienoa jos isä sanois mulle, että sä olet miehekäs mies. Isä ei pidä riehujista. (Emil)

att ”få dem att haka på”. För varje klient var det viktigt att hitta den faktor som får dem att vilja ha en förändring i sitt liv. Då man hittar en motivation för förändring blir engagemanget starkare och möjligheterna till verklig förändring bättre. Det kan gå till på många sätt att haka på: en vilja att bygga upp en familj, en trötthet på de problem som ett våldsbenäget liv för med sig, att man rett ut orsakerna till sitt eget våldsbeteende, uppbyggande av nya sociala relationer, att man försöker börja ett liv utan droger, anskaffande av egendom eller t.ex. att visa exempel åt brorsan. Ofta är det en kombination av flera faktorer.

Jag har en hustru och hon har en dotter. Det har kommit in så mycket i livet nu, viktigare saker. Då man fått bostad, frugans familj och blivit nykter. Så man har inte råd att sitta i fängelse. Hellre går man undan och undviker slagsmål. (Tuomas)

Jag är tjugosju nu och har varit ute i snart tre år. Kanske man blev vuxen småningom. Man orkar inte riktigt längre. Man vet vad det leder till om man tappar nerverna. Tidigare var det så att man lät det gå om det bara gick (Seppo)

Motivationen att komma hit var just precis att jag inte ville gå till något ämbetsverk. (Arto)

Jag har en kompis som kom till tro då han var 21 år gammal, trodde i sex år, gav upp sin tro och dog i mediciner och sprit. Det blir ett år i påsk sen han dog. Han var en riktigt nära vän, vi snackade om precis allt. Hans död fick mig att tänka över saker och ting. Döden hänger inte på åldern. Han lämnade efter sig hustru och sex barn. (Emil)

Jag beundrar min far. Det vore fint om han sade åt mig att jag är en manlig karl. Far tycker inte om bråkstakar. (Emil)

På Aggredi förstår man gatans verklighet

De intervjuade var utan undantag av den åsikten att man på Aggredi förstår verkligheten ute på gatan och de ungas livssituation. Hos Aggredi kan man fundera på livet på ett annat sätt än med myndigheterna. Aggredi vet hurdan verklighet de unga lever i och vilka val de har möjlighet att

Aggredissa ymmärretään kadun todellisuutta

Haastateltavat olivat poikkeuksetta sitä mieltä, että Aggredissa ymmärretään katujen todellisuutta ja nuorten elämäntilannetta. Aggredissa on mahdollista pohtia elämäänsä toisin kuin viranomaisten kanssa. He tietävät millaisessa todellisuudessa nuoret elävät ja mitä valintoja heidän on mahdollista tehdä. Vaihtoehtoja elämän tulevalle suunnalle on mahdollista siellä punnita sellaisten asiantuntijoiden kanssa, jotka eivätkä tuomitse, vaan ovat keskustelukumppaneita. Asiantuntijat auttaa myös se, että Aggredilla ei ole valvontaa tai viranomaisuhdetta asiakkaisiinsa.

Hyvä jatkumo krimille [kriminaalihuollolle], täältä on helpompi palata kadulle väkivallattomana kuin krimistä. Krimi on jatkumo vankilalle. (Arto)

Ajattelin vähän, että tämä Agredi on semmoista, että sun tarvii nyt muuttua. Selvisi kuitenkin, että täällä otetaan ihminen sellaisena kuin on. Täällä on kokemusta näistä hommistista. (Emil)

Nää on asiantuntijoita: ne on nähnyt niin paljon. Ne on pyöri nyt 90-luvulta tuolla kadulla, ne tietää miten se oikeasti toimii. – Jokaisella pitää olla joku hyötynäkökulma. Joku kerää mainetta, kunniaa, rahaa. Yks, kaks varoittavaa esimerkkiä. Kaikella on aina syynsä. Koko systeemi on syypää. Don't hate the player, hate the game. Toisella [viranomais]puolella kysytään, että no onko tossa nyt järkee, etkö sä voi kävellä [pois tilanteesta]. (Patrik)

Aggredi on tuonut lisää varmuutta siitä mitä haluan elämältä, antaa mahdollisuuden, moni ei ottaisi työhön linnakundia. Lapsuuden haaveammatti huume tai päihdetyöntekijä, mun veli kuoli aineisiin. Siitä lähtien halunnut päihdetyöntekijäksi (Emil)

Miten homma alkoi täällä? Tapani Aulis kävi Keravalla aluksi. – Oli keskustelua, tappelutilanteen purkamista. Jos tulee tilanne, miten voi keskustelemalla toimia. Tapani Aulis, Olavi, Kriko alussa. Porukka on välillä vaihdellut. Kaikilla oma mielipide. Perusasioista samaa mieltä. Me ei olla tekemässä susta toista miestä, muuttamassa sun minää, Tarkoitus on keskustella sun kanssa ja tukemaan sua parempaan. Kun mä kerroin mun haa-

göra. Hos Aggredi kan man väga olika alternativ för ens framtida kurs tillsammans med sådana experter som inte dömer en utan är samtalspartners, helt enkelt. En annan bra sak är att Aggredi inte har någon övervakning, ej heller en myndighets auktoritet gentemot sina klienter.

En bra fortsättning på kriminalvården, härifrån är det lättare än från kriminalvården att gå tillbaka till gatan utan våld. Kriminalvården är en fortsättning på fängelset. (Arto)

Jag tänkte lite att det här på Aggredi är sånt att nu måste du ändra på dig. Men det framgick att här tar man folk som de är. Här har man erfarenhet av sådant här. (Emil)

De här är experter: de har sett så mycket. De har varit där ute på gatan sedan 90-talet, de vet hur där funkar på riktigt. – Alla vill ha något slags nytta. Någon är ute efter ära, berömmelse, pengar. Ett par varnande exempel. Allt har alltid en orsak. Hela systemet är skyldigt. Don't hate the player, hate the game. På myndighetssidan frågar de bara att är det vettigt det där, kan du inte i stället laga dig undan. (Patrik)

Aggredi har givit mig mera säkerhet vad jag vill ha i livet, ger en möjlighet, det är inte många som tar en fängelsekund på jobb. Drömjobbet i barndomen var missbruks- eller drogarbetare, min bror dog av knark. Sedan dess har jag velat bli missbrukarvårdare. (Emil)

Hur det började här? Tapani Aulis var till först i fängelse i Kervo. – Vi diskuterade, gick igenom slagsmålsituationer. Om det drar ihop sig, hur klarar man av det med diskussion. Tapani Aulis, Olavi, Kriko till en början. Gänget har varierat. Alla har egen åsikt. Håller med om det grundläggande. De vill inte göra dig till nån annan, förändra ditt jag. Idén är att prata med dig och stöda dig. När jag berättade om mina drömmar försökte de stöda mig. De har inte tjuvat att nu borde du ändra på dig. De har förstätt. Spelreglerna är klara, vardera kan vara sig själv. (Emil)

Hur det är annorlunda än med myndigheterna? I fängelset pratar de mycket, socialarbetarna: allt som de säger kan du släppa in genom det örat och ut genom det där. Nu måste du förändras. Du förändras. Hur måste jag förändras? Det beror på dig

veista, ne pyrki tukemaan mua. Ei ole tyrkytetty, että sun täytyis nyt muuttua. On ymmärretty. Pelisäännöt on selvät, kumpikin voi olla omia itseään. (Emil)

Miten homma eroaa suhteessa viranomaistyöhön? Vankila: juttelee paljon, vankilan sosiaalityö: kaikki mitä ne juttelee sä voit laskea tosta korvasta sisään ja tosta ulos. Nyt sun täytyy muuttua. Sä muutut. Miten mun täytyy muuttua? Se on susta itestä kiinni. Niillä on ohjekirjat ja ne tekee vaan sen. Ihan mitä sä sanot, niin ne epäilee, että se valehtelee. (Emil)

Kaveripiiri vaihtoon

Kadun todellisuus on usein väkivaltahistorian omaavalle nuorelle toisenlainen kuin muille. Kaupungin paikat määrittäytyivät väkivallan kautta. Nykyään haastateltavamme välttivät paikkoja, joissa he olivat vaarassa joutua ”ottamaan erää”. Vanhojen vihollisten kohtaaminen ei heitä sinänsä arveluttanut, vaan tekojen mahdolliset seuraukset: väkivaltakierteen jatkuminen, oikeudenkäynnit ja vankila. Myös vanha kaveripiiri piti kiinni väkivaltaisesta elämäntavassa. Aggredi keskusteluista alkunsa saanut elämäntavan muutos olikin johtanut kaikilla kaveripiirin vaihtumiseen.

Mä en käy Itäkeskuksessa mielellään, koska siellä on paljon tyyppejä aineita päällä. Jos ne haluaa tapella mun kanssa. Jos on joku 10 v. vanha asia, se on tekosyy, että saa tapella jonkun kanssa. [Se on] hyvä väylä maineen nostamiseen. (Emil)

Mä oon aina pelänny henkeni puolesta, pelko saa mut toimimaan väkivaltaisesti. (Emil)

Kaveripiiri on muuttunut täysin. Siitä on puhuttu täällä paljon, kaveripiiri merkkää paljon. Oon Maunulasta, siellä on kaikenlaista viheltäjää. Asun Maunulassa edelleen. Sama missä asuu, en mene pyöriin Pakilantielle, se on täynnä narkkareita. (Patrik)

Väylä oman elämänhistorian ymmärtämiseen

Aggredi-prosessin aikana pyritään ymmärtämään omaa elämäntilannetta. Keskusteluissa hahmottuu usein myös käännekohtia oman elämänhistorian varrelta. Joskus myös prosessin ai-

själv. De har instruktionsböcker och gör bara det. Vad du än säger så misstänker de att du ljugar. (Emil)

Byta kamratkrets

Verkligheten ute på gatan är ofta annorlunda för en ung människa med våldsbakgrund än för andra. Olika ställen i staden fick sin innebörd genom våldet. Numera undvek våra intervjuade sådana ställen där de löpte risken att måsta slåss. Att möta de gamla fienderna var i sig inget problem, utan de tänkbara följderna av deras gärningar: en fortsättning på våldsspiralen, rättegångarna och fängelset. Även den gamla kamratkretsen höll dem kvar i våldsbeteendet. Den livsstilsförändring som börjat i samtalen vid Aggredi hade i samtliga fall lett till byte av kamratkrets.

Jag går inte gärna till Östra centrum, för där finns många typer som tar droger. Om de sen vill slåss med mig. Om det finns någon tio år gammal sak så tar de det som svepskäl att få slåss med någon. Ett bra sätt att höja anseendet. (Emil)

Jag har alltid varit rädd att bli dödad, rädslan får mig att vara våldsam. (Emil)

Min kamratkrets har förändrats totalt. Det har vi talat mycket om här, att kompisarna betyder mycket. Jag är från Månsas, där finns alla slags kufar. Jag bor fortfarande i Månsas. Fast sak samma var man bor, jag går inte till Baggbölevägen, det är fullt med knarkare där. (Patrik)

En väg till förståelse av det egna livet

Under Aggredi-processen försöker man förstå den egna livssituationen. I diskussionerna kommer det också ofta fram vändpunkter i den egna livshistorien. Ibland kan det också under processens gång hända något som på ett avgörande sätt förändrar klientens situation och ger en möjlighet till nya insikter. Så gick det för ”Tuomas”. Han hade redan klart förbundit sig till arbetet vid Aggredi, då han återföll till våld igen. Eftersom diskussionerna vid Aggredi fortsatte trots detta kunde situationen benas ut. För första gången hade han nu skuld känslor för vad han gjort, och

kana saattaa tapahtua jotain, joka muuttaa ratkaisevasti asiakkaan tilannetta ja tarjoaa mahdollisuuden uuteen ymmärrykseen. Näin kävi ”Tuomakselle”. Hän oli jo selvästi sitoutunut työskentelyyn Aggredissa, kun hän retkahti väkivaltaan. Koska Aggredissa työskentely tästä huolimatta jatkui, voitiin tätä tilannetta käsitellä keskusteluissa. Ensimmäistä kertaa hän koki teostaan syyllisyyttä, mikä puolestaan avasi uuden mahdollisuuden oman elämänhistorian ymmärtämiseen. Se johti pohdintaan siitä mistä oma väkivalta johtuu ja asiakassuhteen sisältö muuttui oman elämäntilanteen hahmottamisesta kohti oman elämänhistorian ja toiminnan vaikuttimien ymmärtämistä.

Haastateltavien elämän yhteiseksi käännekohtaksi paljastui kasaantunut vankilakokemus. Kokemusten myötä vankilan merkitys oli muuttunut lähes päinvastaiseksi verrattuna aikaan ennen vankilaa. Nuorelle ensikertalaiselle vankila oli yleensä ollut pelottava asia ja toisaalta myös jotakin tavoiteltavaa. Vankilaan joutumista pelättiin, mutta lusimisen oletettiin tuovan lisää mainetta ja kunnioitusta kadulla. Siellä myös opittiin vanhemmilta tekijöiltä. Useampien vankilakertojen jälkeen vankila näyttäytyi täysin valossa, siellä oleminen koettiin täydellisenä ajanhukkana. Rangaistusuralla oli tultu kohtaan, jossa vankilakierteen jatkuminen vaikutti todennäköiseltä, mutta täysin ei-toivottavana. Aggredissa käytyjen keskustelujen valossa se oli aikaa pois elämästä, jota he halusivat elää. Kaikki vankilassa olleet haastateltavat halusivat välttää vankilan tulevaisuudessa.

16-vuotiaana sain ensimmäisen, ensimmäisen tuomion, olin vuoden vankilassa. 14.2.2002 lähin istumaan Nokalle. Täytyy sanoa, että mua pelotti ihan vitusti. Nokan jälkeen Vantaa ei tuntunut miltään. – – Keravalla olin nuorisopuolella. – Mitä se vaikutti: ei pelännyt vankilaa, meni pelote, siks nuoria ei pitäis laittaa vankilaan. Suomalaiset vankilat ei oo vaarallisia paikkoja. Jos nuoren laittaa vankilaan, se oppii [rikollisille tavoille]. Joillekin se paikka jossa tapaa frendeja tai menee lepäämään. (Patrik)

det gav en ny möjlighet att förstå den egna livshistorien. Det ledde till funderingar kring vad den egna våldsamheten berodde på, och innehållet i klientförhållandet förändrades från en skissering av den egna livssituationen i riktning mot en förståelse av den egna livshistorien och orsakerna till ens beteende.

En vändpunkt i livet som de intervjuade hade gemensam var att de fått nog av att sitta i fängelse. Med tiden hade fängelset fått en nästan motsatt innebörd än det haft före man själv åkt in. För en första resans ung man var fängelset ofta någonting skrämmande, men samtidigt någonting att eftersträva. Man var rädd för att åka in, men samtidigt antog man att det gav förbättrat anseende på gatan. I fängelset lärde man sig av äldre fångar. Men efter flera fängelsedomar började fängelset framstå i en helt annan dager, och att sitta inne upplevdes som fullständigt slöseri med tid. Man hade nått en punkt på straffkarriären där en fortsatt fängelsespiral verkade sannolik, men helt oönskad. I diskussionerna vid Aggredi framstod den som förlorad livstid, en tid som de ville leva. Alla de intervjuade som suttit inne ville undvika fängelset i framtiden.

Jag fick första domen när jag var sexton, och satt inne ett år. Den 14.2.2002 for jag till Nokia för att sitta av. Jag måste säga att jag var rädd som själva satan. Efter Nokia var Vanda rena barnleken. – – I Kervo var jag på ungdomssidan. Hur det påverkade mig? Ja man slutade vara rädd för fängelse, skrämseleffekten försvann, därför borde ungdomar inte sättas i fängelse. Fängelserna i Finland är inte farliga ställen. Om man sätter ungdomar i fängelset lär de sig [brottsliga vanor]. För en del är det ett ställe där man träffar vänner eller får vila ett tag. (Patrik)

Jag tänkte att här är jag igen [i fängelset], fast jag ju inte skulle hit igen. Jag ville visa mig själv och andra att jag kan leva ett normalt liv. När barnen ropar Pappa lämna oss inte, då börjar man nog tänka lite. Om det skulle uppstå en våldssituation skulle jag hellre laga mig undan, eller bara ta emot ett knivhugg. Jag vill inte att barnen ropar att Pappa gå inte. (Emil)

Ajattelin, että mä oon taas täällä [vankilassa], vaikka mun ei pitänyt tänne tulla. Halusin näyttää itselle ja muille, että pystyn elämään normaalielämää. Kun lapset huutaa, että isi älä jätä, niin se laittaa ajattelemaan. Jos tulisi väkivaltatilanne lähtisin ennemmin pois, tai ottaisin yhden puukon iskun. En halua, että lapset huutaa, että isi älä mee. (Emil)

Mä en jaksa enää mennä Sörkkään istumaan puoleksi vuodeksi turhasta syystä [vankila on ajanhukkaa]. (Patrik)

Vankila: se yksinäisyys, siellä saa aikaa ajatella, mä olen täällä omien tyhmien tekojeni takia, jossa kyykytetään ihmistä koko ajan. Se on palapeli, perhe pistää ajattelemaan. Vaimo on käynyt joka viikonloppu katsomassa. (Emil)

Johtopäätökset

Elämäntavan muuttaminen vaatii vahvan motivaation. Haastattelujen perusteella vaikuttaa siltä, että vaikka halu muutokseen olisikin vahva, nuorten miesten on vaikea löytää keinoja käyttäytymisensä muuttamiseen. Virallinen järjestelmä ei auta raskaan väkivaltaisen taustan omaavia nuoria irti väkivaltakierteestä, koska se ei juuri tarjoa avaimia elämänmuutokseen. Aggredin kaltaista toimintaa selvästi tarvitaan. Väkivaltaisen historian omaavilla nuorilla henkilöillä ei ole käytännössä muita paikkoja kuin Aggredi, joissa he voisivat pohtia elämäntapaansa ja etsiä omasta näkökulmastaan mielekkäitä vaihtoehtoja elämäntapaansa muuttamiseen. Haastattelujen perusteella vaikuttaa siltä, että asiakkaan ollessa motivoitunut muuttamaan elämäänsä Aggredin prosessi on tehokas.

Väkivallasta irtautuminen muistuttaa päih-teistä irtautumisen prosessia. Vaikka motivaatio on vahva, on retkahtamisen vaara aina olemassa. Väkivallattoman ja päih-teettömän elämän eläminen tuntuu toisaalta mitättömältä. Eräs haastateltavamme kuvasi nykytilannettaan: ”se on tasa-paksua elämää”. Hänen näkökulmastaan uusi elämäntapa vaati tylsyyden sietämistä. Kesää, jota aiemmin elettiin kuin viimeistä päivää, täytyi viettää päih-teettömästi ja väkivallattomasti. Ja kaikkiin niihin tilanteisiin, jotka on aiemmin voi-

Jag orkar inte längre fara till [fängelset i] Sörnäs och sitta ett halvår för något helt onödigt [fängelset är slöseri med tid]. (Patrik)

Fängelset: ensamheten, där har man tid att tänka, jag är här för mina egna dumheters skull, och här sitter folk hela tiden. Det är ett pussel, familjen får en att tänka efter. Frugan har hälsat på varje veckoslut. (Emil)

Slutsatser

Att ändra sitt levnadssätt kräver stark motivation. Och intervjuerna gav vid handa att även om viljan till förändring är stor kan unga män ha svårt att hitta sätt att förändra sitt beteende. Det officiella systemet hjälper inte unga män med tung våldsbakgrund ut ur våldsspiralen, eftersom det inte riktigt tycks ha några nycklar till en livsförändring att erbjuda. Det är uppenbart att verksamhet à la Aggredi behövs. Unga med våldsbakgrund har i praktiken inga andra ställen än Aggredi där de kan tänka över sina levnadsvanor och från egna utgångspunkter söka vettiga alternativ för att ändra livsstil. Att döma av intervjuerna verkar det som om Aggrediprocesen är effektiv om klienten är motiverad att förändra sitt levnadssätt.

Att bli kvitt våldet påminner om att bli kvitt droger. Även om motivationen är hög finns det alltid risk för återfall. Ibland kan det kännas betydelselöst att leva ett liv utan våld och berusningsmedel. En av våra intervjuade beskrev sitt nuläge: jämntjockt och småtrist. Ur hans synvinkel krävde ett nytt levnadssätt att man stod ut med tristess. Sommaren, som man förr tillbragte i sus och dus måste man nu tillbringa nykter och drogfri och utan våld. Och för alla de situationer som man förr kunde sköta med våld måste man hitta på någon ny utväg. Motivation för förändringen fick man av förhållandet till partnern, att man bildade familj, de egna barnen, undvikande av fängelset, att tjäna pengar, att man tröttnat på den våldsbenäigna livsstilen och dess följder, och av att bygga upp nya slags sociala relationer. I detta känsliga skede är det viktigt att det finns ett ställe

nut hoitaa väkivallalla, täytyy kehittää jokin uusi tapa. Parisuhde, perheen perustaminen, omat lapset, vankilan välttäminen, rahan tienäminen, väsyminen väkivaltaiseen elämäntapaan ja sen seurauksiin sekä uudenlaisten sosiaalisten suhteiden rakentaminen motivoivat muutokseen. Tässä herkkyyssvaiheessa on tärkeää, että tarjolla on paikka, jossa elämäntilannettaan ja muutosta voi työstää, ennen kuin vanhan kaveripiirin ja tuttujen ongelmaratkaisumallien imu käy liian voimakkaaksi.

där man kan bearbeta sin livssituation och förändringen innan suget från den gamla kamratkretsen och de invanda problemlösningsmodellerna blir för starkt.

Mikä Aggredi on?

Aggredi (Aikalisä projekti) on katuväkivallan tekijöihin keskittyvä, HelsinkiMission hanke (2006–2009 Aikalisä ja 2010–2012 Aggredi), joka toteutetaan RAY:n tuella. Hankkeen tarkoituksena on luoda kumppanuuteen ja yhteistyöhön perustuva järjestelmä, joka mahdollistaa nopean ja tehokkaan puuttumisen väkivallan takia vaikeuksiin ajautuneen nuoren aikuisen elämää tuhoavan kierteen pysäyttämiseksi ja uuden mahdollisuuden rakentamiseksi.

Kohderyhmä

Projektin kohderyhmä on vakaviin kodin ulkopuolisiin väkivaltarikoksiin syyllistyneet ja vakavia väkivaltarikoksia suunnittelevat 18–35 vuotiaat nuoret (miehet). Pääkohteena ovat ne nuoret aikuiset, jotka ovat jo ajautuneet väkivaltarikoskierteeseen.

Asiakkuutta määrittelevät rikoskriteerit ovat: Pahoinpitelyt, henkirikokset, ryöstöt sekä näiden yritykset. Tämän lisäksi projektissa kehitetään toimintamallia sekä hoidollisia sisältöjä koulu- ja/ tai joukkosurmaa suunnittelevien henkilöiden tavoittamiseksi ja auttamiseksi.

Asiakastyön osa-alueet

Aggredin asiakastyön osa-alueita ovat 1) impulsiivinen väkivalta, 2) välineellinen väkivalta ja/ tai taloudellista hyötyä tavoitteleva väkivalta, 3) järjestäytyneeseen rikollisuuteen kytkeytyvä väkivalta, 4) sisäisesti eristäytyneen henkilön suunnittelema tai toteuttama väkivalta sekä 5) fantasiapohjainen väkivalta (koulu- ja/ tai joukkosurmaa suunnittelevat henkilöt).

Tavoite

Projektin tarkoituksena on luoda ja kehittää järjestelmää vaikeasti tavoitettavien ja heikosti motivoituvien asiakkaiden saattamiseksi hoidollisen työn piiriin.

Projektin toinen keskeinen tavoite on kodin ulkopuoliseen väkivaltaan syyllistyneiden asiakkaiden kanssa tehtävien hoidollisten työmenetelmien kehittäminen.

Yhteistyö

Projektin toiminta perustuu vahvaan kumppanuuteen. Aggredin asiakkaat ohjautuvat projektiin pääosin kumppaneina toimivien viranomaisten kautta. Yhteistyökumppanit toimivat ”suodattimena” jonka tarkoituksena on ohjata asiakkaita projektiin kohderyhmä määrittelyjen sisältä.

Asiakasohjautuvuus tahoja ovat

Helsingin Rikosseuraamuskeskus (Helsingin yhdyskuntaseuraamustoimisto), Helsingin vankila, Suomenlinnan vankila, Helsingin vankilassa ja Helsingin yhdyskuntaseuraamustoimistossa toimivat arviointikeskukset, Keravan vankila, Vantaan vankila, Jokelan Vankila, Vantaan yhdyskuntaseuraamustoimisto, Espoon yhdyskuntaseuraamustoimisto, Helsingin poliisi sekä Aurooran psykiatrisen sairaala.

Tämän lisäksi projektiin ohjautuu asiakkaita sosiaaliviraston alaisuudessa toimivasta lastensuojelun tukiasunnoista sekä HelsinkiMission kriisipisteeltä.

Aggredi i ett nötskal

Aggredi (projektet Aikalisä, dvs. Timeout) är ett HelsinkiMission –projekt (2006-2009 Aikalisä och 2010–2012 Aggredi) inriktat på unga gatuvåldsverkare och som genomförs med stöd från Penningautomatföreningen RAY. Projektets syfte är att skapa ett system som bygger på partnerskap och samarbete och som möjliggör snabbt och effektivt ingripande för att hejda den beteendespiral som förstör livet för unga människor som råkat i trångmål p.g.a. våldsbeteende, och att bygga upp en ny möjlighet.

Målgrupp

Projektet riktar in sig på 18-35-åriga brottsförövare som gjort sig skyldiga till allvarliga våldsbrott utom hemmet eller planerar allvarliga våldsbrott. Huvudsaklig målgrupp är de unga vuxna som redan hamnat in i en våldsspiral. Klientkap hänförs till följande brottskriterier: Misshandel, brott mot liv, rån och rånförsök. Utöver detta utvecklar projektet en verksamhetsmodell samt terapeutiska innehåll för att nå och hjälpa personer som planerar skol- och/eller massmord.

Klientarbetets delområden:

Aggredis klientarbete omfattar delområdena 1) impulsivt våld, 2) instrumentellt våld och/eller våld i syfte att nå ekonomisk nytta, 3) våld som anknyter till organiserad brottslighet, 4) våld planerat eller utfört av personer som stängt in sig i sig själva samt 5) fantasibaserat våld (personer som planerar skol- och/eller massmord).

Syfte

Projektet syftar till att skapa och utveckla ett system för att i vårdarbetet få med svåruppnåeliga och lågmotiverade klienter. Ett annat centralt syfte är att utveckla de terapeutiska arbetsmetoder som används med klienter som gjort sig skyldiga till våld utom hemmet.

Samarbete

Projektets verksamhet bygger på starkt partnerskap. Aggredis klienter hänvänds till projektet i huvudsak via sådana myndigheter som man är partner med. Dessa verkar som "filter" med syfte att fånga upp och hänvisa klienterna till projektet.

De instanser som hänvisar klienter till Aggredi omfattar:

Brottsförklaringscentralen i Helsingfors (Helsingfors byrå för samhällspåföljder), Helsingfors fängelse, Sveaborgs fängelse, de bedömningscentra som verkar vid Helsingfors fängelse och Helsingfors byrå för samhällspåföljder; fängelserna i Kervo, Vanda, Jokela samt byråerna för samhällspåföljder i Vanda och Esbo, polisen i Helsingfors och Aurora psykiatriska sjukhus. Därutöver kommer det klienter till projektet via de stödbostäder för barnskydd som Helsingfors stads socialverk upprätthåller samt HelsinkiMissios krisjour.

Markus Laine, HT toimii tietokeskuksen erikoistutkijana, erikoistumialueina asumisen, demokratia ja osallistuminen, kaupunkien tulevaisuus sekä tapaustutkimus.

Martti Tuominen, VTM toimii tietokeskuksen tutkijana, erikoistumialueina kaupungin rikollisuustilanne ja turvallisuuskysymykset, sekä asuinalueiden erilaistumiseen liittyvä tutkimus.

Markus Laine, FD, verkar som specialforskare vid Faktacentralen, med specialisering på boende, demokrati och delaktighet, städernas framtid och fallstudier.

Martti Tuominen, PM, verkar som forskare vid Faktacentralen, med specialisering på brottslighet, säkerhet och bostadsområdets differentiering i staden.

Tietokeskus Internetissä – jatkuvaa kehittämistä

Faktacentralen på webben - ständigt utvecklande

100-vuotiaan Tieken teini-ikään ehtinyt palvelu on www.hel.fi/tietokeskus. Sen virallisia avajaisia vietettiin vuoden 1996 tammikuussa. Sisältöä, rakennetta ja ulkoasua oli toki suunniteltu, kokeiltu ja testailtu jo edellisen vuoden syksystä lähtien. Kotisivujen ensimmäisestä lay-outista ei ole jäänyt arkistokappaletta talteen, mutta muistimme mukaan indeksisivun ylälaidassa luki komeasti alleviivattuna Helsingin kaupungin tietokeskus. Sivuston rakenne oli kaksitasoinen. Ensimmäisellä sivulla esiteltiin tuotteita ja palveluita, kerrottiin tuoreimpia uutisia ja ohjattiin linkillä kaupungin kotisivuille. Englannin ja ruotsinkieliset sivut avattiin myöhemmin saman vuonna.

Sisällön yksityiskohtia muistellen tilastoja-sivuilla oli ainakin html-taulukon koottuja perustietoja Helsingistä pitkinä aikasarjoina 1880 väestölaskennasta tuoreimpiin tietoihin. Arkiston asiakirjoista oli esillä vanha kaunis kullansävyinen kartta Helsingin keskustasta. Myös kaupunkitutkimuksen, kirjaston kokoelmien ja tietopalveluiden sekä arkiston tutkijapalveluiden esitelyt olivat jo tuossa vaiheessa mukana.

Kotisivujen tietosisältö linkeineen tehtiin käsityönä html-koodeilla. Alku oli innostuksen ja opiskelun aikaa.

Vuonna 1997 sivut saivat uuden raikkaan ilmeen. Kotisivujen logo koostui värikkäästi lainhehtivasta numeroryppästä, uutuuksista tiedotettiin huutomerkkein, tuote- ja palvelukokonai-

En av 100-åriga Faktacentralens serviceformer har nu hunnit upp i tonåren, nämligen hemsidorna www.hel.fi/tietokeskus. Officiell öppningsceremoni för dem hölls i januari 1996. Då hade man sedan september året innan planerat, prövat och testat sajstens innehåll, struktur och utseende. Inget arkivexemplar finns av den första layouten, men vårt minne säger oss att det i övre kanten av indexsidan ståtligt understreckat stod Helsingin kaupungin tietokeskus. Sidorna hade tvenne nivåer: på första sidan presenterades produkter och service, förmedlades senaste nytt och erbjöds en länk till stadens centralförvaltnings hemsidor. Engelska och svenska sidor öppnades senare samma år.

Bland detaljerna i innehållet minns vi att det på sidan Statistik fanns grundläggande statistik i html-tabellform om Helsingfors, med långa tidsserier ända från folkräkningen år 1880 till de allra färskaste siffrorna. Av arkivets handlingar presenterades en gammal guldschatterad karta över Helsingfors centrum. Och redan i det skedet fanns det också presentationer av stadsforskningen, bibliotekets samlingar och informationstjänst och om arkivets forskarservice.

Hemsidorna med faktainnehåll och länkar gjordes som handarbete med html-kodning. Inledningsskedet var en tid av iver och inlärnin.

År 1997 fick sidorna ett nytt fräscht uttryck. Logon bestod av färggrant böljande sifferkluster.

suudet saivat oman symbolinsa. Suunnilleen tässä vaiheessa etusivuille oman pikapainikkeen taakse vietiin myös Kvartti, josta julkaistiin sisällysluettelo ja esipuhe. Sivuille vietiin edelleen myös tutkimustiivistelmiä ja tilastokoosteita kuten Taskutilasto kieliversioineen. Sisältö tuotettiin edelleen erikseen painotuotteista tiivistäen, kooten ja toimittaan. Kokonaisten julkaisujen sähköiset pdf:t tulivat vähitellen enenevässä määrin mukaan. Lukumäärä lisääntyi nopeasti ja 2002 aloitettiin verkkojulkaisuja-sarja, joka sisälsi sekä tilasto- että tutkimusjulkaisuja. Muutamassa vuodessa sarja osoittautui tarpeettomaksi. Vuoden 2005 lopussa sarja lakkautettiin. Tärkeänä syynä oli, että liki kaikki tilastojulkaisut ja lisääntynyt määrä tutkimuksia ilmestyivät tuolloin verkossa.

Ensimmäinen tietokantapalvelu avattiin vuonna 1998, kun Helsingin ja Pääkaupunkiseudun Aluesarjat -tilastotietokannan käyttöjärjestelmä uudistettiin Internet-palveluksi. Helsingin aluekuvaus koettiin tärkeäksi. Ensimmäinen laajasti verkossa julkaistu tilastokirja oli Helsinki Alueittain. Internetin käyttäjäkunnan arvioitiin olevan tuntuvasti muita tilasto-, tutkimus- ja arkistotiedon tarvisijoita nuorempia. Lähiympäristön ja asuinalueiden numeerisen tiedon arvioitiin kiinnostavan koululaisia. Helsinki Alueittain on pysynyt kesto-suosikkina läpi vuosien.

1996 luotu kepeäksi ja hieman feminiiniseksi koettu ilme sai vuosien kuluessa hieman enemmän ryhtiä, kun keskitetyistä tekstielementeistä siirryttiin vasempaan suoraan.

Om nyheter informerades genom utropstecken, och produkt- och servicehelheter fick egen symbol. Ungefär i detta skede fick Kvartti en egen länk på förstasidan, och man kunde läsa ledaren och innehållsförteckningen. Även forsknings-sammandrag och statistiksammandrag, t.ex. fick statistiken på olika språk, kunde nås direkt från förstasidan. Sakinnehållet producerades ännu då som redigerade sammandrag av de tryckta versionerna. Men småningom kom de kompletta pdf-versionerna med i bilden. De blev allt flera, och år 2002 inleddes serien Webbpublikationer, som innehöll både statistik och forskning. Några år senare visade sig serien vara överflödigt, och i slutet av år 2005 lades den ner. En viktig orsak var att nästan alla statistiska publikationer och ett allt större antal undersökningar gavs ut på webben.

Den första databasservicen öppnades år 1998, då operativsystem för Områdesdatabasen för Helsingfors och Huvudstadsregionen ändrades till en internetservice. En beskrivning av områdena i Helsingfors upplevdes som viktig, och den första omfattande statistikvolym som publicerades på webben var Helsingfors områdesvis. Vi utgick från att internetanvändarna i snitt var kännbart yngre än övriga klienter som behövde statistik-, forsknings- och arkivdata, och att numeriska data om närmiljö och bostadsområden kunde intressera skolelever. Helsingfors områdesvis har varit en favorit genom åren.

Det uttryck som skapats år 1996 och som upplevts lite lätt och smått feminint fick med åren lite mera städa i och med att vi från centererade textelement övergick till en rak vänster.

Verkkojulkaisuja-sarja oli käytössä vuosina 2002–2006. Sen jälkeen lähes kaikki julkaisut ovat myös netissä.

Internet-sivujen ilmeen elinkaari ja kokonaisuudistuksen tarpeen sykli oli tuohon aikaan kolme vuotta. Vuonna 1998 käynnistyi www-sivustojen uudistus, jossa tavoitteena oli asiakaslähtöisyyden ja palvelevuuden lisääminen sekä tiedon haun ja hallinnan parantaminen.

Uudistus toteutettiin rinnan tietokeskuksen julkaisujen ilmeen kokonaisuudistuksen kanssa. Vuonna 1999 käyttöön otetut sivut olivat tavoitteista huolimatta organisaatiolähtöiset. Etusivuilta avautuivat Kirjasto- ja tietopalvelu, Tilastoja, Tutkimuksia, Kaupunginarkisto, yhteys ja organisaatio ja Tiedotteita sivustot. Tietokeskuksen toimintaa kuvattiin kertomalla:

Helsingin menestys tietoyhteiskunnassa voi perustua vain hyvään tietouteen kaupungin tilasta ja kehityksen dynamiikasta. Klikkaamalla vasemmalla olevia navigaatiopalloja voit tutustua Internet-sivujemme eri osioihin. Oman pikanäppäimensä alta etusivulta avautuivat Aluesarjat tilastotietokanta, Helsinki Alueittain, Kvartti lehti ja Helsingin seudun suunnat julkaisu.

Kesäkuussa 2003 käynnistyi seuraava uudistus jossa rakenteen lisäksi pyrittiin vähentämään käsityön ja päivityksen tarvetta rakentamalla sivupohjiin tyyliarittelyihin pohjautuvia sisältöelementtejä. Rakenteen merkittävin muutos oli *Julkaisujen* kokoaminen omaksi sivustokokonaisuudekseen. Rakenteessa oli käytössä sekä oikean että vasemman puolen navigointi. *Tiedote*-sivujen tulostusta kehitettiin rakenteellisen dokumentin avulla liittämällä tekstiosioon tiedot tekiästä, yhteystiedoista ja julkaisujen myynnistä. Niin kuin usein asioita uudistettaessa eniten keskustelua käytiin värimaailmasta ja valituksi tuli sininen. Värivalinta kuvasi tietokeskuksen visiota laadukkaan ja luotettavan kaupunkitiedon välittäjänä ja tuottajana.

Tuskin uudistus oli saatu toteutettua kun kaupunki ryhtyi uudistamaan Internet-sivujen kokonaisilmettä koko kaupungille yhtenäiseksi. Tie-

De första pdf-publikationerna 1997... Serien Webbpublikationer 2002–2006 (serien nedlagd)

På den tiden var internetsidornas uttrycks och förnyelsebehovs livscykel tre år. År 1998 inleddes en reform av www-sidorna med målsättning att öka kundorientering och betjäning samt förbättra sökandet och hanterandet av information.

Reformen utfördes sida vid sida med helhetsförnyelsen av Faktacentralens publikationers exteriör. Men de sidor som togs i bruk 1999 fick trots målsättningen en organisationsbaserad approach. Från förstasidan kom man till sidorna Biblioteks- och informationstjänst, Statistik, Undersökningar, Stadsarkivet, kontakt och organisation och Meddelanden. Faktacentralens verksamhet beskrevs i berättad form.

Helsingfors framgång i informationssamhället kan endast bygga på god medvetenhet om stadens tillstånd och utvecklingsdynamik. Genom att klicka på navigationsbollarna till vänster kunde man bekanta sig med våra internetsidors olika delar. Egna snabbänkar hade Områdesdatabasen, Helsingfors områdesvis, kvartalspublikationen Kvartti samt Trender i Helsingforsregionen.

I juni 2003 inleddes följande reform då vi förutom att ändra strukturen försökte minska behovet av handarbete och uppdatering genom att göra upp innehållselement baserade på stilöverväganden för sidbakgrunderna. Viktigaste strukturförändringen var att samla ihop *Publikationerna* till en egen sidohelhet. Strukturen innebar navigering på både vänster och höger sida. Utskrivandet av Meddelanden utvecklades så att man med hjälp av ett strukturellt dokument kunde foga uppgifter om upphovsman, kontakter och publikationsförsäljning till textdelen. Såsom ofta vid reformer blev det mest diskussion om vilka bakgrundsfärgnyanser som skulle användas, och valet föll på blått. Därmed syftades på Faktacentralens ambition att producera och förmedla högklassig och tillförlitlig stadsinformation.

Knappt hade vi fått vår egen reform i hamn förrän stadens centralförvaltning började förnya

tokeskuksen sivujen rakenteeseen uudistus ei tuonut montakaan muutosta. Pikapainikkeisiin lisättiin kävijämääriltään suosikkituotteita kuten Taskutilastot ja Helsinki Alueittain julkaisu. Uudistettujen sivujen graafisen ilmeen hallitseva elementti oli kuvataustaksi valittu Unioninkadun toimipisteen jugend tyylin portaikko.

Vieläkin se löytyy kotisivujen hierarkioita selattaessa, vaikka useimmin kuvat ovat nykyisen toimipaikkamme lähistöltä Hakaniemestä. Jokin kuitenkin oli muuttumassa ja Internet-ryhmässä odotukset olivat korkealla. Saisimme käyttööme tietokantapohjaisen sovelluksen, joka mahdollistaisi entistä asiakaslähtöisemmän kokonaisuuden rakentamisen. Uusia sivupohjia ja koulutustilaisuuksia odotettiin innolla ja niihin osallistuttiin. Olivatkohan odotukset liian korkealla, vai mistä johtui etteivät odotukset käyneet toteen? Käytössä uusi järjestelmä todettiin vaikeaksi ja epävarmaksi. Jonkun koneella se toimi toisen ei. Joskus päivitykset tallentuivat, joskus taas ei. Tekstieditorin käyttöönotto helpotti pienten muutosten tekemistä, mutta uusien sivupohjien rakentaminen tai kokonaisuusien muuttaminen olivat tehtäviä, joita ei yksinkertaisesti voitu hajauttaa monelle lukuisista toivomuksista huolimatta

Tänä vuonna uudistuksen kohteena on koko kaupungin- sekä virastotasoinen Internet. Tarkoituksena on uudistaa sivustot (viimeisimpien trendien mukaan) käyttäjille helpommin lähestyttäväksi kokonaisuusiksi, lisätä interaktiivisuutta ja sähköisiä palveluja.

Leila Lankinen huipensi pitkän uran tietokeskuksen palveluksessa toimimalla vuodesta 2002 aina eläkkeelle jäämiseensä v. 2012 viraston tietohuoltopäällikkönä tilastoja tietopalveluyksikön vetäjänä.

Kari Palomäki, tietotekniikkasihteeri.

och förenhetliga stadens olika förvaltningars webbsidor. För Faktacentralens del blev det inte många ändringar. Snabblänkarna utökades med publikfavoriterna fickstatistiken Statistik om Helsingfors samt Helsingfors områdesvis. Det grafiska bakgrundsuttrycket på de förnyade sidorna utgick från interiörbilder av trappuppgången i jugendstil vid vår dåvarande lokal på Unionsgatan.

Detta uttryck förekommer ännu ställvis på våra sidor, men för det mesta är bilderna numera från stadsmiljön i Hagnäs där vi nu huserar. Men någonting höll på att förändras, och i vår Internetgrupp var förväntningarna höga. Vi skulle få en ny databasbaserad applikation som skulle göra det möjligt att bygga upp en ännu mer klientorienterad helhet. Med iver väntade vi på de nya sidformaten och på skolningsträffarna, som vi flitigt gick på. Men var förväntningarna för höga, eller varför infriades de inte? Det nya systemet visade sig nämligen besvärligt och osäkert i praktiken. Det fungerade på en del datorer men inte på andra. Ibland blev uppdateringarna sparade, ibland inte. Att en textediterare togs i bruk gjorde det lättare att göra smärre förändringar, men att bygga upp nya sidformat eller ändra på helheterna var arbetsuppgifter som vi helt enkelt inte – trots många önskemål – kunde fördela på många olika människor.

I år görs förnyelser i hela stadsförvaltningens och de olika ämbetsverkens internetlösningar i syfte att dels få fram nya trendenliga hemsidor där användarna lättare hittar fram till olika helheter, dels öka interaktiviteten och de elektroniska tjänsterna.

Leila Lankinen krönte en lång karriär vid Faktacentralen med att från år 2002 till sin pensionering 2012 verka som verkets informationsförsörjningschef och ledare för Statistik- och informationstjänstenheten.

Kari Palomäki, datatekniksekreterare.

Uutiset

Nyheter

MUUTTOLIIKE TUOTTAASUINALUEIDEN ETNISTÄ ERIITYMISTÄ PÄÄKAUPUNKISEUDULLA

Pääkaupunkiseutu on eriytynyt 2000-luvulla aikaisempaa selkeämmin kantaväestön ja maahanmuuttajataustaisten asukkaiden asuttamiin kaupunginosiin. Erot kantaväestön ja vieraskielisten ryhmien muuttoliikkeessä ovat tuottaneet alueellisten erojen kasvua. Tuore väitöstutkimus osoittaa eriytymisen edenneen tavalla, joka on kansainvälisestä kehityksestä tuttu.

Kantaväestön muuttovirrat pääkaupunkiseudulla kiertävät maahanmuuttajataustaisten asumiskeskittymiksi muodostuneita alueita. Muuttoliikkeessä on havaittavissa selvä alueellinen hierarkia, jossa muuttovirrat suuntautuvat kohti alueita, joilla maahanmuuttajataustaisten osuus on lähtöaluetta alhaisempi. Tämä näkyy muuttotappiona maahanmuuttajataustaisten asumiskeskittymiksi muodostuneilla alueilla.

Kantaväestön muuttoliikkeen väestötappio korvautuu vieraskielisillä

Maahanmuuttajataustaisten asukkaiden seudun sisäinen muuttoliike näyttäytyy päinvastaisena. Nettomuuttovirrat kohdistuvat tyypillisimmin asuinalueille, joilla vieraskielisten osuus nousee seudun keskitasoa korkeammaksi. Tämä on paikannut kantaväestön muuttoliikkeen aiheuttamaa väestötappiota asumiskeskittymiksi muodostuneilla alueilla.

Toisin kuin kantaväestöllä maahanmuuttajataustaisten muuttovirtojen suuntautumisessa on kuitenkin selkeämpää vuosittaista vaihtelua. Pohjoismaisten esimerkkien tavoin myös erot maahanmuuttajataustaisten ryhmien muuttoliikkeessä ovat selkeitä. Erityisesti Länsi-Euroopan kieliä puhuvien muuttoliike poikkeaa mui-

FLYTTANDE LEDER TILL ETNISK DIFFERENTIERING I HUVUDSTADSREGIONEN

På 2000-talet har det i Huvudstadsregionen skett en allt klarare uppdelning mellan stadsdelar med mest ursprungsbefolkning och stadsdelar med stor andel invandrare. Skillnader i flyttbeteende mellan ursprungsbefolkning och invandrare har bidragit till att öka uppdelningen. En färsk doktorsavhandling visar att differentieringen framskridit enligt internationellt välkänt mönster.

I huvudstadsregionen tar ursprungsbefolkningens flyttningsströmmar generellt en omväg kring de områden där invandrabefolkning anhopats. Man kan skönja en klar lokal hierarki i flyttandet, där strömmen går från områden med större invandrarinslag till områden med mindre inslag. Detta leder till flyttunderskott för de bostadsområden där det finns anhopningar av befolkning med utländsk bakgrund.

Ursprungsbefolkningsunderskottet fylls av invandrare

Invandrabefolkningens flyttande inom regionen följer ett motsatt mönster. Nettoflyttningsströmmarna går mest typiskt till områden där invandrandelen är större än genomsnittet. Denna process har till en del uppvägt det flyttminus av ursprungsbefolkning som invandratäta områden haft.

Jämfört med ursprungsbefolkningen uppvisar invandrabefolkningens flyttningsströmmar en klarare årlig variation. På samma sätt som på andra håll i Norden finns det också klara skillnader i flyttbeteende invandrargrupper emellan. I synnerhet de som talar västeuropeiska språk flyttar med en annorlunda inriktning än övriga invandrargrupper.

den ryhmien muuttoliikkeen suuntautumisesta ja alueellisesta sijoittumisesta pääkaupunkiseudulla.

Maahanmuuttajataustaisten asumiskeskittymät kulttuurisesti sekoittuneita

Kaupunkikehityksen näkökulmasta kiinnostavaa on havainto ”pikku italioiden” ja kiinalaiskaupunginosien puuttumisesta pääkaupunkiseudulta. Seudulle muodostuneet maahanmuuttajataustaisten asumiskeskittymät ovat asukasrakteeltaan kulttuurisesti ja etnisesti sekoittuneita.

Tutkimuksen aineisto koostui asuinalueiden väestörakennetta, asuntokantaa ja alueiden välisiä muuttovirtoja kuvaavista tilastoista. Eriytymisen rakennetta ja kehityskulkuja analysoitiin vieraskielisten osuuden perusteella muodostetun asuinalueetypologian kautta. Muuttoliikkeen vaikutuksia tarkasteltiin pääkaupunkiseudulle suuntautuneen ja seudun sisäisen muuttoliikkeen näkökulmasta.

Lähde: | Källa:

Katja Vilkama: Yhteinen kaupunki, eriytyvät kaupunginosat? Kantaväestön ja maahanmuuttajataustaisten asukkaiden alueellinen eriytyminen ja muuttoliike pääkaupunkiseudulla.

Helsingin kaupungin tietokeskus, Tutkimuksia 2011:2, painettuna ja verkossa

Lisätiedot:

Katja Vilkama, puh. 09 1915 0774, katja.vilkama@helsinki.fi

Kulturell mix i invandraranhopningarna

Ur stadsutvecklingens synvinkel är en intressant iakttagelse att inga ”Little Italy” eller ”Chinatown” finns i vårt huvudstadsområde. De bostadsområden dit folk med invandrarbakgrund sökt sig i så stor skala att det uppstått anhopningar är kulturellt och etniskt heterogena.

Avhandlingen bygger på statistik om befolkningsstruktur, bostadsbestånd och flyttande i olika områden i Huvudstadsregionen. Utgående från andelen personer med utländskt modersmål i områdena uppgjordes en områdestypologi och analyserades differentieringens struktur och utveckling. Flyttandets verkningar analyserades med avseende å flyttning dels till Huvudstadsregionen, dels inom den.

APPS4FINLAND-KISAN UUMENISSA SAATTAAP PIILLÄ YLLÄTYS

Apps4Finland on julkisten datavarantojen hyödyntämiseen tähtäävä vuotuinen kilpailu. Sen tarkoituksena on vauhdittaa julkishallinnon datavarantojen avaamista ja tuottaa avoimeen dataan perustuvia hyötysovelluksia. Kilpailu pyrkii ruokkimaan positiivista datan käytön ja avaamisen kierrettä sekä tuomaan esiin lahjakkaita datan soveltajia.

Kilpailu on olennainen osa julkisen avoimen datan tunnetuksi tekemistä. Pelkkä datan avaaminen ei riitä, vaan se mitä avaamisen jälkeen tapahtuu, ruokkii yleistä mielikuvaa avaamisen hyödyllisyydestä tai hyödyttömyydestä. Jos dataa ei käytetä, tulee hiljaisuudesta todiste avaamista vastaan. Tämän vuoksi kyvykkäiden ja motivoituneiden datan hyödyntäjien olemassaolo on tuotava näkyviin, jotta datan avaamiseen riittää halua ja resursseja.

Ensimmäisen kerran kilpailu järjestettiin syksyllä 2009 amerikkalaisen Apps4Democracy-kilpailun innoittamana. Mukana ensimmäisenä vuonna oli 30 työtä. Seuraavana vuonna osallistujamäärä ei juuri kasvanut. Sekä järjestäjiä että kisan tukijoita huoletti se, jäisikö avoimen datan hyödyntäminen Suomessa pienen idealistiporukan harrastukseksi.

Viime syksynä tilanne muuttui. Vuoden 2011 Apps4Finlandiin osallistui yhteensä 140 työtä - 47 sovellusta, 22 visualisointia, 16 datan avausta ja 55 ideaa. Määrä on merkittävä kansainvälisestikin, sillä esimerkiksi viime kesänä ratkenneeseen Euroopan laajuiseen Open Data Challenge -kisaan osallistui 430 kilpailutyötä.

Ennen kilpailua yhteistyötä kisaa tukevien kumppaneiden kanssa tiivistettiin, jotta avattu data saataisiin paremmin hyödynnetyksi. Erityisesti yhteistyötä tehtiin Maanmittauslaitoksen kanssa. Kisaa varten avattiin uusia paikkatietoaineistoja ja järjestettiin parikin tapahtumaa. Työn tuloksena syntyi syyskuussa järjestetty avoimeen paikkatietoon keskittyvä työpaja. Työpajan lisäksi kilpailun kiinnostavimmat paikkatietosovel-

ÖVERRASKNING PÅ LUR I TÄVLINGEN APPS4FINLAND?

Apps4Finland är en årlig tävling med syfte att få ut nytta ur offentliga dataförråd. Idén är att påskynda öppnande av dataförråd inom den offentliga sektorn och få fram nyttotillämpningar baserade på öppen data. Tävligen försöker stöda en positiv spiral av dataanvändning och dataöppning och föra fram begåvade dataapplicerare.

Tävligen är en väsentlig del av det arbete som görs för att göra offentlig öppen data känd. Det räcker inte att bara göra informationen öppen, utan det som händer efter öppnandet påverkar allmänhetens bild av hur nyttigt eller onyttigt hela öppnandet är. Om datan inte används blir tystnaden ett bevis mot öppnandet. För att säkra att det finns vilja och resurser att öppna data gäller det att synligt påvisa att det finns begåvade och motiverade applicerare som användare den.

Tävlingen hölls första gången hösten 2009 på inspiration av den amerikanska tävlingen Apps4Democracy. Då deltog 30 arbeten. Följande år växte antalet deltagare inte nämnvärt. Både arrangörerna och de som stödde tävlingen beförde att nyttjandet av öppen data i Finland skulle bli en hobby för ett litet gäng idealister.

Men förra höstas blev det annorlunda. I tävlingen Apps4Finland 2011 deltog sammanlagt 140 arbeten - 47 appar, 22 visualiseringar, 16 dataöppningar och 55 idéer. Antalet är stort även internationellt sett - t.ex. i den alleuropeiska tävlingen Open Data Challenge som avgjordes förra somras inkom 430 tävlingsbidrag.

Före tävlingen intensifierades samarbetet med de partners som stödde den, i syfte att få ut mera nytta av den öppnade datan. I synnerhet blev det samarbete med Lantmäteriverket. Nya GIS-material öppnades med tanke på tävlingen, och ett par happenings ordnades. Det resulterade i en workshop för öppen GIS-data i september. De intressantaste applikationerna deltog inte bara i workshoppen utan även i Paikkatietomarkkinat, Finlands största mässa inom GIS-data.

lukset osallistuivat Paikkatietomarkkinoille, jotka ovat alan suurimmat messut Suomessa.

Kilpailu päätettiin seminaari- ja gaala-tapahtumaan. Tapahtumassa tuotiin esiin avoimen datan yhteiskunnallista merkitystä käytiin läpi suomalaisia avoimen datan kokemuksista ja tulevaisuuden suunnitelmia. Illan gaalaosuus taas tarjosi datan avaajille ja sen käyttäjille mahdollisuuden tavata toisiaan.

Kilpailussa on neljä sarjaa: idea-, sovellus-, visualisointi- ja datan avaus sarja. Sarjojen lisäksi oli mahdollista voittaa neljä erikoispalkintoa: Helsingin Sanomien tietojournalismin erikoispalkinto, Ylen datan käytön erikoispalkinto, Kulttuuridatan erikoispalkinto ja Maps4Finland-paikkatiedon erikoispalkinto.

Ideasarjan voitti Kari Hintikan tilannekuva.fi niminen luonnos kriisitiedon jakamiseen. Sovellussarjassa voiton vei ParkkiNappi niminen älypuhelinsovellus. Käyttäjä voi sen avulla maksaa pysäköintimaksun helposti yhtä nappia painamalla. Tämä on mahdollista, sillä sovellus asemoi käyttäjän GPS-anturilla ja on tietoinen kaupungin erihintaisista pysäköintivöhykkeistä. Lauri Vanhalan animaatio Helsingin joukkoliikenteen heräämisestä uuteen aamuun voitti visualisointisarjan. Työ on kisan jälkeen monissa yhteyksissä mainittu esimerkkinä ennakoimattomasta datan käyttämisestä, jonka syntyminen suljetun datan maailmassa olisi ollut epätodennäköistä. Lisää tietoa palkinnoista ja kilpailutöistä löytyy apps4finland.fi-sivustolta.

Suurin osa kilpailutöistä on suunnattu tavallisille kansalaisille. Ammattilaisnäkökulmasta neljäs - datan avaamiseen keskittyvä - sarja oli sisältöään erilainen ja erityishuomion arvoinen. Yksityisille suunnatun sarjan voitti soRvi - avoimen data työkalupakki R-kielelle. R on nopeasti yleistyvä tilastolliseen laskentaan ja grafiikan tuottamiseen tarkoitettu avoin ohjelmistoympäristö, joka voidaan kytkeä avoimiin suomalaisiin aineistoihin soRvi-paketilla. R ja soRvi tuovat disruptiivisille innovaatioille ominaisesti uuden tuotteen sellaisten asiakkaiden saataville, jotka

Tävlingen avslutades med en seminarie- och galatillställning. Vid seminariet påvisades den öppna datans samhällliga betydelse, och erfarenheter och framtidsplaner för finländsk öppendata dryftades. Galatillställningen på kvällen sammanförde dem som ger ut öppendata och dem som använder den.

Tävlingen har fyra serier, dvs. idéer, tillämpningar ("appar"), visualiseringar och dataöppning. Förutom serierna kan man vinna fyra specialpris: riksomfattande dagstidningen Helsingin Sanomats specialpris i datajournalism, statliga radio- och TV-bolaget YLEs specialpris i dataanvändning, ett specialpris för kulturdata och ett specialpris för Maps4Finland -GIS-data.

I idéserien segrade Kari Hintikkas utkast vid namn tilannekuva.fi för delande av krisinformation. Segern i serien tillämpningar hemfördes av smarttelefonappen ParkkiNappi, med vars hjälp man kan betala parkeringsavgifter genom en knapptryckning på mobilen. Detta är möjligt genom att tillämpningen med hjälp av GPS ser var man är och att den är medveten om de olika prizonerna för parkering. I visualiseringen segrade Lauri Vanhalas animation om hur kollektivtrafiken i Helsingfors vaknar till en ny morgon. Sistnämnda har i många sammanhang nämnts som ett oväntat sätt att använda data, ett sätt som hade varit osannolikt i en värld av slutna data. Mera om prisen och tävlingsbidragen står det på sidan apps4finland.fi.

Största delen av tävlingsbidragen är riktade till vanliga medborgare. Ur professionell synvinkel var den fjärde serien, den om öppnande av data, annorlunda till innehållet och värd särskild uppmärksamhet. Den serie som inriktade sig till privatpersoner vanns av soRvi, en verktygsback för öppendata på R-språk. R är en snabbt expanderande öppen programmiljö avsedd för statistisk beräkning och grafikproduktion, och man kan koppla den till öppna material i Finland genom soRvi-paketet. Såsom typiskt för disruptiva innovationer gör R och soRvi produkten tillgäng-

eivät aikaisemmin ole hankkineet sitä hinnan vuoksi.

Julkisen sektorin datan avaus -sarjan voitti pääkaupunkiseudun Palvelukartan REST-rajapinta. Siinäkin saattaa piillä yllättävää potentiaalia, sillä se toteuttaa disruptiivisille innovaatioille ominaisen toisen piirteen: rajapinta perustuu perinteisiä ammatillisjärjestelmiä yksinkertaisempaan teknologiaan, joka on jo näyttänyt kyntensä ja osoittautunut erittäin suosituksi verkkopalveluiden kehittäjien parissa. Onkin mielenkiintoista nähdä löytävätkö datan avaus -sarjan kilpailutyöt nykyisiä ammatillisratkaisuja laajemmat käyttäjäryhmät, joiden varassa ne voivat kehittyä ja ehkä ajan myötä jopa haastaa nykyisiä ammatillisjärjestelmiä. Se toteuttaisi datan avaajien ja Apps4Finland-kilpailun järjestäjien yhden unelman. Datan avaaminen ei tuottaisi pelkästään lisätyötä, vaan julkishallinto hyötyisi itse avoimen datan ekosysteemin hyvinvoinnista.

lig för sådana kunder som inte tidigare skaffat den p.g.a. priset.

Segern i serien för öppnande av data från offentliga sektorn gick till gränssnittet REST för Huvudstadsregionens servicekarta. Även där kan det finnas oänd potential, i och med att den har ett annat särdrag för disruptiv innovation: gränssnittet bygger på en enklare teknologi än traditionella professionella system, en teknologi som redan visat sig vara bra och mycket populär bland webbtjänstutvecklare. Det skall bli intressant att se om tävlingsbidragen i serien för öppnande av data får större utbredning än de nuvarande professionella lösningarna fått. I så fall kunde tävlingsbidragen utvecklas och med tiden kanske rentav utmana de professionella systemen. Då skulle en dröm för dataöppnarna och Apps4Finland:s tävlingsarrangörer besannas. Öppnandet av datan skulle inte bara ge mera arbete, utan den offentliga förvaltningen skulle själv dra nytta av att öppnandans ekosystem mår bra.

Apps4Finland-kisan verkkosivut <http://apps4finland.fi>

Petri Kola
Helsinki Region Infoshare –hankkeen yhteisövästava
petri.kola@forumvirium.fi

Summary

by translator **MAGNUS GRÄSBECK**

[quotations are translations from Finnish]

In her editorial, Asta Manninen focuses on Helsinki's 200-year journey as the capital of Finland and the anniversary celebrations. To celebrate the anniversary, the Helsinki City Council decided at their anniversary meeting on 11 April 2012 to award an individual grant of €10 million to prevent social exclusion and to support education and work opportunities for the young people of Helsinki. The 'Helsinki 200 years as the capital of Finland' anniversary seminar was held on 12 April 2012 at Finlandia Hall and the speakers included the President of the Republic of Finland Sauli Niinistö, Mayor of Helsinki Jussi Pajunen, Mayor of Stockholm Sten Nordin, Mayor of Turku Aleksi Randell and Governor of Saint Petersburg Georgy S. Poltavchenko. The anniversary exhibition entitled "Head and Heart" will continue at the Virka Galleria until mid-June.

In his contribution Petteri Huuska, Environmental Planner, notes that a survey on environmental attitudes among Helsinki residents "confirms the observation that the correlation between environmental attitudes and environmental-friendly behaviour is not clear. This is shown, for example, by car ownership and holiday flying having a direct correlation with people's income, but no strong correlation with their attitude towards environmental issues. The same goes for protecting the Baltic Sea where respondents

were, in principle, in favour of improving the state of the sea, but not always ready to alter their own environmental behaviour.

... Respondents were very concerned about the state of the Baltic Sea. While only one per cent totally agreed that the quality of the sea water was good, 85 per cent were worried about the state of the Baltic. Yet only one-third of respondents felt they could influence the state of the sea."

Referring to the state guarantee for employment/apprenticeship/education for under 25 year olds (and under 30 year old unemployed graduates) soon coming into effect in Finland, Jaana Lähteenmaa, Docent, Senior Lecturer, looks at this laudable step by the state authorities, but also reminds that

"I is important to keep a critical eye on the guarantee, too, whose objective it is to stave unemployment and exclusion among young people. We have no reason to believe it will automatically work optimally. My typology will give a hint as to the kinds of challenges this "activation" of young jobless people might imply.

... It is probable that the guarantee will support some of its young targets for real. But all young jobless do not want to do as they are told. Especially so if advice turns into orders where disobedience may cause hard sanctions such as losing your unemployment allowance and even part of your income benefit. The guarantee may

throw some “restive” young jobless into extreme poverty (Kojo and Lähteenmaa 2011), as has already been seen in Germany (cf. Kopf & Wolf 2009). If there won't be more jobs available soon, it may feel quite useless to many to be “activated”.

Way back when Helsinki City Urban Facts Department acknowledged that, as Leila Lankinen and Kari Palomäki note in their article on how our department established itself on the Internet in the 1990s, “Helsinki's success in the knowledge society can only be based on a good awareness of the position and development dynamics of the city.” This awareness is, of course, what the work of our department is essentially all about, and Lankinen&Palomäki's presentation gives colourful details on how a major tools in this work – our website – has developed over time.

Senior researchers Martti Tuominen and Markus Laine contribute with an article presenting the Aggredi project designed to help 18-35 year old violent delinquents change their pattern of behaviour.

“The international peer group of the Aggredi is a gang task force under the state department for culture and sports in Guatemala. The task force leader Gustavo Cifuentes was, in his youth, the leader of the largest youth gang in Guatemala City.

... Interviewees all agreed that Aggredi's staff understand the reality in the street and the situation of the young. At Aggredi, they could reflect on their lives in a different way than with the authorities. ... At Aggredi, they could weigh different alternatives for a future orientation together with experts that don't judge you but are simply just interlocutors. Another good thing about Aggredi, clients felt, was the absence of surveillance or a formal authority towards their clients.”

Niina Uusi-Autti, a post graduate student of administrative sciences contributes:

“In the public discourse of late, the concepts of network and innovation have become somet-

hing of a fashion. No matter what business or theme, the need to form networks and be innovative will soon pop up. But where does this urge for constant change – innovation and networking – come from? Earlier it was enough just to find as efficient a way out as possible, and then create systems to follow it up and evaluate it. Why is it no longer enough with a working model based on linear planning? And why does an organisation always have to renew and change?

... According to many researchers (cf. Watts 2002, Barabási 2003), we live in a world of networks. There's a lot of talk about them, but less so about what they really are and what their significance is based on. Network sciences are a very young science, yet at the moment in full blossom. Its principles can be applied on many life spheres, anything between sociology and the spread of infectious diseases. Yet we know that networks are nothing new, although undeniably they strongly characterise society today.

... What is the practical use of understanding network dynamics? According to Barabási, the same laws apply to all kinds of networks, social or biological. In our network-shaped society of today, the success of organisations is strongly dependent on their ability to retrieve and handle knowledge. It takes information and knowledge to be able to perceive weak signals in the operational environment, develop new goods and services and to enable innovation. The importance of networks lies in their ability to find new knowledge and new impressions rapidly (Chesbrough 2006.)

In his article Vesa Keskinen, Kvartti's editor, reports from a survey on how young people in Helsinki spend their time, and focuses on so-called screen time, i.e. time spent before the screen of a television set, computer, game console or mobile phone – including contacts over the social media. The questionnaire was answered by 1,400 young people in Helsinki between 11 and 19 years of age.

“In spring 2011, 22 per cent of 13–15 year olds in Helsinki spent over four hours at the screen. With 16-19 year olds, this percentage was 17. Of all 11–19 year olds, the critical four hour limit was passed by 16 per cent.

... Screen time increases strongly with age up to the age of 14, after which almost all spend between two and four hours at the screen. This means the general pattern is over two hours screen time on average. This also applies to those doing much sports, reading or creative hobbies. With girls, screen time decreases when they enter secondary studies at the age of 16.

... The general pattern is over two hours screen time daily on average, also among those doing much sports, reading or creative hobbies ... The most important finding is that, after all, the

majority of adolescents spent a reasonable amount of time at the screen or mobile.”

Our news bulletin reports on Migration leading to ethnical differentiation in the Helsinki Metropolitan Area: “From the angle of urban development it is interesting to note that no ‘Little Italies’ or ‘Chinatowns’ have emerged in our capital area. Those neighbourhoods with so many foreign-background residents that they can be called concentrations are culturally and ethnically heterogeneous.”

Another item is that the annual Apps4Finland competition is on again. Its purpose is to accelerate the opening of public sector data to the public and to produce useful applications based on open data.

1 / 2011

★ ASTA MANNINEN

Kaupunkitiedon 100 vuotta – perinne velvoittaa uusiin läpimurtoihin
100 år av stadsfakta – noblesse oblige

3

★ TIETOKESKUS 100-VUOTTA 3.3.2011 | FAKTACENTRALEN 100ÅR 3.3.2011

Valokuvasikermä
Bildkavalkad

8

★ RISTO RAUTAVA

Tieto ja päätöksenteko – ravistetaanko hihasta vai käytetäänkö tutkittua tietoa?
Kunskap och beslutsfattande – skaka ur ärmén eller anlita statistik och forskning?

16

★ SEPPO LAAKSO & EEVA KOSTIAINEN

Itämeren alueen suurkaupunkien talouskehityksestä
Om den ekonomiska utvecklingen i storstäderna kring Östersjön

26

★ KAIJA KATTELUS-SØRLIE

Tosiasioista todellisuuteen
Från fakta till verklighet

35

★ ERKKI KORHONEN & ARI NISKA

Asumisviihtyvyys kaupungin alueellisissa vuokraloyhtiöissä 2001–2008
Invånartrivsel i stadens hyreshus i olika delar av Helsingfors 2001–2008

41

1 / 2011

★ ANNA ANTTILA

Kiirettä pitää II – Mitä uutta nuorten vapaa-ajassa?
Fart på II – Vad nytt inom ungdomarnas fritid?

53

★ SUMMARY

64

★ ARTIKKELIT 2010 | ARTIKLAR 2010

66

2 / 2011

★ ASTA MANNINEN

Tieto ja hyvinvointi – monta mittaria

Information och välbefinnande – många mätare behövs

3

★ HEIKKI HELIN

Yhteisöjen maksamat verot – jatkuvan kiistan kohteena

Samfundsskatten – ett ständigt stridsäpple

9

★ SEIJA ILMAKUNNAS

Kaupunkitalouden vakautta kannattaa tavoitella

Stabil stadsekonomi en god målsättning

21

★ HEIKKI A. LOIKKANEN & ILKKA SUSILUOTO

Suurien kaupunkiseutujen pitkän ajan talouskehitys

Stora stadsregioners ekonomiska utveckling i ett långsiktigt perspektiv

32

★ ESKO LAURONEN

Helsingin suurkaupungistuminen nostaa talouden tuottavuutta

Metropoliseringsen i Helsingfors ger högre ekonomisk produktivitet

44

2 / 2011

TÖISSÄ TIEKESSÄ | PÅ JOBB PÅ FAKTACENTRALEN

ESA KATAJAMÄKI

Muistoja kansainvälisestä ja liikunnallisesta tietokeskuksesta

Minnen av en internationell och sportig faktacentral

53

MARTA GOMES

Kokemuksia työskentelystä Helsingissä ja Portossa

Erfarenheter av arbete i Helsingfors och Porto

58

★ SUMMARY

68

3 / 2011

ASTA MANNINEN Sharing and Communicating Information and Knowledge – An Ever Topical Issue	3
The City of Helsinki as a Target of Fact-Finding. The Anniversary Book	5
City of Helsinki Urban Facts’ Centenary Conference, 26–27 May 2011	6–42
Opening and Welcome Address Mayor JUSSI PAJUNEN: Open Helsinki	7
Deputy Mayor TUULA HAATAINEN: Information for Better Quality of Life	12
Information and Welfare – Keynote Session Professor DENISE LIEVESLEY; Chancellor ILKKA NIINILUOTO; Director General HELI JESKANEN-SUNDSTRÖM	17
Panel Discussion Director Joanna van Antwerpen; Professor Leo van den Berg; Senior Lecturer Derek Bond; Professor Michael Parkinson; Director Eero Holstila	23
Short Presentations Director Jeanette Bandel and Senior Researcher Birgitta Ljungdahl; Professor Mari Vaattovaara; Senior Researcher Isabel Martins and Professor Luis Delfim Santos; Information Manager Leila Lankinen; Research Director Timo Cantell	25
Open Data, Open Access Project Manager Ville Meloni and Project Manager Pekka Vuori; Ministerial Adviser Taru Rastas; Director Pirjo-Leena Forsström; Director Istvan Kecskeméti; Head of Unit Berthold Feldmann; Director Klaus Trutzel and Director Thomas Willmann	27

3 / 2011

MARI VAATTOVAARA Change of Urban Structure in the Helsinki Region	32
MAIJA VIHAVAINEN A Hundred Years of Housing in Helsinki	38
★ MATTI POHJOLA Economic Growth, Welfare and Sustainable Development	43
★ Urban History Presented by Atlases and Digital Media Historical town atlases Historical Helsinki Atlas Electronic services provided by City of Helsinki Urban Facts, City Archives	49
★ FERDINAND OPLL Vienna as a Cultural City	53
★ ANNGRET SIMMS Colonialism and Multiculturalism in Medieval Irish Towns (based on the Irish Historic Towns Atlas)	59
★ News Rapid Indicators on the Helsinki Region	70
www.helsinginseudunsuunnat.fi – New webservice launched on TooLS – a first comparative survey of age group 50+ in eleven European cities	71

4 / 2011

★ ASTA MANNINEN

Sadan vuoden kokemuksella eteenpäin
Framåt med hundra års erfarenhet

3

★ MATTI POHJOLA

Taloudellinen kasvu, hyvinvointi ja kestävä kehitys
Ekonomisk tillväxt, välstånd och hållbar utveckling

7

★ HENRIK LÖNNQVIST

Ne hyvät veronmaksajat
De där bra skattebetalarna

16

★ TUOMO MARTIKAINEN & HANNA WASS

Äänestäjien mobilisaatio ja puoluekannatuksen muutos vuoden 2011
eduskuntavaaleissa Helsingissä

25

Mobilisering av röstare och förändring i väljarstöd vid riksdagsvalet 2011 i Helsingfors

4 / 2011

TÖISSÄ TIEKESSÄ | PÅ JOBB PÅ FAKTACENTRALEN

ANTTI KARISTO

[Kun kaupunkitutkimuksessa muhi](#)

När det ville sig vid stadsforskningen

37

★ SUMMARY

47

kvartti

KVARTTI on Helsingin kaupungin tietokeskuksen julkaisema Helsinkiä ja Helsingin seutua koskevaa ajankohtaista tutkimus- ja tilastotietoa esittelevä lehti. Kvartti on suunnattu paitsi päätöksenteon tueksi Helsingin päättäjille ja suunnittelijoille, myös kaikille muille, jotka haluavat tarkemmin perehtyä kaupunki-ilmiöitä koskevaan tietoon. Lehti on alusta saakka ollut kokonaan kaksikielinen (suomi/ruotsi). Nykyisin yksi numero vuodessa on englanninkielinen. Quarterly pyrkii palvelemaan lukijoita ja yhteistyökumppaneita kansainvälisesti.

Ohjeita kirjoittajille

Aineisto lähetetään mieluiten sähköpostin liitetiedostona ja tekstit voivat olla suomen-, ruotsin- tai englanninkielisiä. Artikkelin alkuun tulee lyhyt sisältöä kuvaava ingressi. Artikkelin toivotaan painottuvan tulosten/tulkintojen esittelyyn. Otsikkojen tulee olla kertovia eivätkä johdanto, lopuksi, keskustelua – tyyppisiä. Tekstin maksimipituus on 4–5 sivua eli n. 1 700 sanaa / 15 000 merkkiä. Tekstejä kirjoitettaessa on otettava huomioon, että

- Teksti aloitetaan vasemmasta reunasta ilman sisennyksiä, tasaus ainoastaan vasempaan reunaan.
- Pakollista rivinvaihtoa käytetään vain kappaleiden lopussa. Kappaleiden väliin jätetään yksi tyhjä rivi. Tavutusta ei käytetä.
- Lähdeviitteet sijoitetaan tekstissä sulkeisiin siten, että ensiksi tulee kirjoittajan nimi, sitten lähteen julkaisuvuosi ja lopuksi mahdollinen viittauksen sivunumero (esim. Karisto & Montén 1996, 25). Alaviitteitä tulee välttää.
- Kuvioiden, taulukkojen ja karttojen numeroaineisto toimitetaan mieluiten Excel- tiedostona. Niiden otsikot kirjoitetaan tekstiin ja niitä tehtäessä tulee huomioida, että otsikot ja selitteet tulevat lopulliseen tekstiin kahdella kielellä (poikkeuksena Quarterly).
- Valokuvat ovat suotavia, niiden minimiresoluutio on 300 dpi. Tiedostomuoto on jpg tai tiff.
- Lähdeluettelo liitetään kirjoituksen loppuun otsikolla Kirjallisuus.

Julkaistusta artikkelista maksetaan 200 euron kirjoittajapalkkio.
Kvartin aineisto- ja ilmestymispäivät ovat vuonna 2012 seuraavat:

Kvartti	Aineisto toimitukseen	Lehti ilmestyy
2/12	11.5.2012	15.6.2012
3/12	21.9.2012	28.10.2012
4/12	9.11.2012	14.12.2012

kvartti -lehden toimitus

Päätoimittaja Asta Manninen
puh. 09 310 36400
etunimi.sukunimi@hel.fi

Toimittaja Vesa Keskinen
puh. 09 310 36296
etunimi.sukunimi@hel.fi

Osoite: Tietokeskus, PL 5500, 00099 Helsingin kaupunki
Käyntiosoite: Ympyrätalo, Siltasaarekatu 18–20 A, 5 krs.

kvartti 1/2012

✱ **ASTA MANNINEN**

Helsinki 200 vuotta pääkaupunkina – historiaa ja tulevaisuuteen katsomista, avoimuutta ja yhteistyötä

Helsingfors som huvudstad i 200 år – historia och en blick in i framtiden, öppenhet och samarbete

✱ **VESA KESKINEN**

Nuorten aikaa kuluu ruudun ääressä

De ungas tid vid skärmen

✱ **PETTERI HUUSKA**

Helsinkiäisten ympäristöasenteet vuonna 2011

Helsingforsbornas miljöattityder år 2011

✱ **NIINA UUSI-AUTTI**

Tieto on voimaa ja yhteistyö ylivoimaa

Kunskap är makt och samarbete övermakt

✱ **JAANA LÄHTEENMAA**

Pilviä nuorten työttömien aktivoinnin yllä

Mörka moln över aktiverandet av unga arbetslösa

✱ **MARKUS LAINE & MARTTI TUOMINEN**

Ne ymmärtää katujen todellisuutta – Kokemuksia toisenlaisesta väkivaltatyöstä

De förstår verkligheten ute på gatan. Erfarenheter av ett annat slags våldarbete

✱ **LEILA LANKINEN & KARI PALOMÄKI**

Tietokeskus Internetissä

Faktacentralen på webben

UUTISET – NYHETER

Muuttoliike tuottaa asuinalueiden etnistä eriytymistä pääkaupunkiseudulla

Flyttande leder till etnisk differentiering i huvudstadsregionen

Apps4Finland-kisan uumenissa saattaa piillä yllätys

Överraskning på lur i tävlingen apps4Finland?

SUMMARY

